

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

57. sējums
2014. gada 8. jūlijs

Saturs

I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi

ATZINUMI

Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komiteja

EESK 496. plenārsesija 2014. gada 26. un 27. februārī

2014/C 214/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ceļā uz līdzsvarotāku teritoriālo attīstību ES” (pašiniciatīvas atzinums)	1
2014/C 214/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Integrētā ražošana Eiropas Savienībā” (pašiniciatīvas atzinums)	8
2014/C 214/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “ES un Marokas tirdzniecības attiecības” (pašiniciatīvas atzinums)	13

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 496. plenārsesija 2014. gada 26. un 27. februārī

2014/C 214/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz standartizētu PVN deklarāciju groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu” COM(2013) 721 final – 2013/0343 (CNS)	20
2014/C 214/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās” COM(2013) 554 final – 2013/0268 (COD).	25
2014/C 214/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Izglītības atvēršana – ikvienam paredzētas inovatīvas mācīšanas un mācību apguves metodes, izmantojot jaunās tehnoloģijas un atvērtos izglītības resursus” COM(2013) 654 final	31

2014/C 214/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes ieteikumam par stažēšanās kvalitātes sistēmu" COM(2013) 857 <i>final</i>	36
2014/C 214/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, lai samazinātu vieglās plastmasas iepakojumu maisiņu patēriņu" COM(2013) 761 <i>final</i> – 2013/0371 (COD)	40
2014/C 214/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokola tehnisko īstenošanu" COM(2013) 769 <i>final</i> – 2013/0377 (COD)	44
2014/C 214/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums "Gada izaugsmes pētījums par 2014. gadu"" COM(2013) 800 <i>final</i>	46
2014/C 214/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu, un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā" COM(2013) 932 <i>final</i> – 2010/0095 (COD)	55

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 496. PLENĀRSESĪJA 2014. GADA 26. UN 27. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ceļā uz līdzsvarotāku teritoriālo attīstību ES” (pašiniciatīvas atzinums)

(2014/C 214/01)

Ziņotājs: **NILSSON KGS**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2013. gada 9. jūlijā nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Ceļā uz līdzsvarotāku teritoriālo attīstību ES”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 12. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē), ar 230 balsīm par, 4 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1. “**Visa Eiropa dzīvos**” tika pasludināts pirmajā Eiropas Lauku parlamenta (Eiropas un valstu lauku organizāciju foruma) sanāksmē, kas notika EESK telpās 2013. gada 13. novembrī. Īstenojot atbilstošu politiku, lauku teritorijas var uzplaukt un tikpat labi kā pilsētas vairot Eiropas labklājību. Sanāksmē izskanēja aicinājums veidot ģeogrāfiski mērķtiecīgu, daudznozaru pamatpolitiku, kas balstīta uz līdzdalību un partnerību.

1.2. Pašiniciatīvas atzinums pievēršas šim uzdevumam, un tajā ir pausts aicinājums līdzsvarot attīstību tā, lai visas ES daļas varētu dot savu ieguldījumu Lisabonas līgumā noteiktā teritoriālās kohēzijas mērķa sasniegšanā laikā, kad valstīs un reģionos palielinās teritoriālā nelīdzsvarotība.

1.3. Iedzīvotāju skaita sarukums ir vislielākais lauku ekonomikas drauds. Lauku teritorijas daudzviet smagi ir skārusi iedzīvotāju skaita samazināšanās. Dažās valstīs un teritorijās šie rādītāji ir dramatiski, iedzīvotāju skaita samazinājumam sasniedzot aptuveni 1 procentu gadā, un dažkārt pat vairāk. Tomēr aina nav viendabīga. Vairumā ES lauku apvidu nav vērojama iedzīvotāju skaita samazināšanās, un tie joprojām ir pievilcīgi cilvēkiem un uzņēmumiem.

1.4. EESK uzsver, ka ir steidzami nepieciešami stingri politiski pasākumi iedzīvotāju skaita samazināšanās ekonomisko un sociālo seku novēršanai. Būtu jākoncentrējas uz **nodarbinātību, infrastruktūru un pakalpojumiem**, balstoties uz integrētu lauku attīstības politiku visos līmeņos (Eiropas, valstu un reģionālā līmenī) un liekot uzsvāru uz iekšējo resursu izmantošanu. Vajadzētu pilnībā izmantot ES programmas, ne tikai kohēzijas politiku un tās lauku un vietējās attīstības instrumentus, piemēram, *Leader* un sabiedrības virzīta vietējā attīstība (*CLLD*). Dalībvalstīm vajadzētu piešķirt finanšu resursus teritorijām, ko iedzīvotāju skaita samazināšanās ir skārusi vissmagāk.

1.5. Ikviens politisks lēmums, kam piemīt ģeogrāfiska dimensija, būtu jānovērtē no teritoriālās ietekmes skatu punkta. Būtu jāpievērš lielāka uzmanība esošajiem vides un sociāli ekonomiskajiem novērtējumiem un jāizstrādā jauni, īpaši kvantitatīvie un kvalitatīvie rādītāji.

1.6. Paralēli galveno nozaru attīstībai ir nepieciešams politikas satvars uzņēmējdarbības dažādošanai un veicināšanai, balstoties uz ieguldījumiem, inovāciju un zināšanām. Būtu jāveicina īsas piegādes ķēdes, piemēram, pārtikas un enerģētikas jomā. Būtu jāapsver arī decentralizācijas veicināšanas iespējas.

1.7. Īpaši svarīga nozīme ir nodarbinātības iespēju radīšanai, un ir steidzama jānodrošina, ka tiek īstenotas indivīda tiesības uz izglītību un apmācību, veicot atbilstošus ieguldījumus, lai veicinātu zināšanas un tehnoloģijas. Jo īpaši būtu jārūpējas par pievilcīgām darba vietām un izglītību jauniešiem. Ir nepieciešams radīt atbilstošus apstākļus, lai atvieglotu jauno lauksaimnieku iekārtošanos kā stabilitātes faktoru lauku apvidos. Būtu jāatrasa sieviešu kā darba ņēmēju un uzņēmēju potenciāls. Legālo migrantu nodarbinātība, ja to papildinātu ar pasākumiem segregācijas efektīvai novēršanai, varētu būt iespēja iekļaut migrantus kā aktīvus dalībniekus lauku attīstības īstenošanā.

1.8. Investīcijas infrastruktūrā, veidojot efektīvus transporta, komunikāciju (tostarp ātrgaitas platjoslas interneta) un enerģētikas savienojumus, ir nepieciešamas, lai mazinātu ģeogrāfiskās atšķirības un padarītu lauku apvidus pievilcīgus cilvēkiem un uzņēmumiem.

1.9. Atbilstošs pakalpojumu – gan komercpakalpojumu, gan vispārējas nozīmes sociālo pakalpojumu – nodrošinājums ir vēl viens svarīgs nosacījums, lai padarītu lauku apvidus pievilcīgus un mazinātu teritoriālo nelīdzsvarotību. Ir steidzami nepieciešami ieguldījumi ne tikai dažādu veidu veselības, izglītības un aprūpes centros, bet arī kultūras un citās brīvā laika pavadīšanas jomās.

1.10. EESK uzskata, ka līdzdalības demokrātija ir priekšnosacījums, lai uzlabotu Eiropas Savienības teritoriālo līdzsvaru. Lauku teritoriju iedzīvotāji un viņu organizācijas būtu jāiesaista teritoriālās kohēzijas politikas un pasākumu plānošanā un īstenošanā. ES struktūrfondu partnerības princips būtu efektīvi jāizmanto arī citās politikas jomās.

1.11. EESK kā institucionālais tilts saiknei ar pilsonisko sabiedrību atbalsta ideju par regulāru Eiropas Lauku parlamenta – t. i., Eiropas lauku foruma, kas balstīts uz plašu pārstāvību, – sanāksmju rīkošanu partnerībā ar Komiteju.

2. Pašiniciatīvas atzinuma pamatojums

2.1. EESK atzinuma galvenais mērķis ir rosināt attiecīgo ES politiku teritoriālās ietekmes novērtējumus, lai novērstu noteiktu lauku teritoriju iedzīvotāju skaita kraso samazināšanos.

3. Ievads

3.1. Dažādas kultūras, valodas un atšķirīga vēsture – Eiropas Savienība var lepoties ar daudzveidību, taču pastāv arī visiem iedzīvotājiem kopīgi vienojoši principi un ideāli, kas minēti Līguma 2. pantā⁽¹⁾. Visu reģionu galvenās pamatvajadzības ir pienācīgas kvalitātes nodarbinātība, piekļuve vispārējas nozīmes sociāliem un ekonomiskiem pakalpojumiem un augsti vides standarti.

3.2. Tomēr apstākļi visā Eiropā nav vienādi. Teritoriju neviendabība var būt saistīta ar vēsturiskām atšķirībām un mantotām kultūras struktūrām, kontrastējošām politikas sistēmām, atšķirīgiem sociāli ekonomiskās attīstības ceļiem, kā arī šo faktoru dažādām kombinācijām. Ir nepieciešamas dziļākas zināšanas par komplekso ģeogrāfisko atšķirību fenomenu un to ietekmi uz politiku un praksi.

⁽¹⁾ 2. pantā ir noteikts, ka ES “ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības”. Dalībvalstis vieno sabiedrība “kurā dominē plurālisms, nediskriminācija, iecietība, tiesiskums, solidaritāte un sieviešu un vīriešu līdztiesība”.

3.3. Visām lauku teritorijām ir raksturīga kopēja problēma – tās vairs nespēj veidot tikpat augstas kvalitātes un ilgtspējīgas darba vietas kā pilsētu teritorijas⁽²⁾. Vidējie ienākumi ir par 25–30 % zemāki nekā pilsētu teritorijās, bet dažos gadījumos Viduseiropā un Austrumeiropā tie var būt pat par 50 % zemāki. Nodarbinātības iespējas ir mazākas, un tās pastāv šaurākā ekonomiskās darbības sfērā. Vāja infrastruktūra, tostarp platjoslas komunikāciju zema kvalitāte, komerciālo un sociālo pakalpojumu vāja pieejamība, izglītības un apmācības, kā arī kultūras un atpūtas iespēju trūkums lielā mērā veicina lauku iedzīvotājiem aizplūšanu, jo īpaši jauniešu un galvenokārt jaunu sieviešu vidū.

3.4. Tomēr kopējā aina nav tik drūma. Kopumā desmit gadu laikā no 2000. gada līdz 2010. gadam galvenokārt lauku teritorijās ir novērots neliels pieaugums nekā pilsētās⁽³⁾. Tas arī atspoguļo daudzus interesantus veidus, kā lauku kopienas ir spējušas risināt problēmas un sasniegt pozitīvus rezultātus, izmantojot endogēnos un citus vietējos resursus⁽⁴⁾. Neseno krīžu laikā lauku teritorijās ir novērots mazāks svārstīgums un lielāka noturība. Neseno veikts pētījums arī parādīja, ka sastrēgumu radīto izmaksu un augsto īres maksu dēļ saimnieciskā darbība sāk vairāk izplatīties mazāk attīstītos – un bieži vien lauku – reģionos⁽⁵⁾.

3.5. Viena no lielākajām problēmām ir nelīdzsvarota teritoriālā attīstība starp valstīm, valstīs, reģionos un starp lauku un pilsētu kopienām. Pievienojoties ES, tika no jauna atklāta reģionu un vietējo kopienu **par teritoriālo attīstību atbildīgo personu** loma, tāpēc tagad reģionālā un vietējā attīstība ir nonākusi Viduseiropas un Dienvidaustrumeiropas valstu galvenās uzmanības lokā. Arī citos Eiropas reģionos ir atkal parādījusies interese par vietējo un reģionālo attīstību.

3.6. Mazapdzīvotas teritorijas un pamesti ciemati ir atrodami visā Eiropā, un tā ir parasta parādība pat vismazākajās dalībvalstīs. Šīm mazapdzīvotajām teritorijām ir īpašas iezīmes un vajadzības. Tomēr, neraugoties uz to atšķirībām, tām ir jārisina četras kopējas problēmas: ģeogrāfiska nošķirtība un ar to saistītās augstās transporta izmaksas, emigrācijas radītas demogrāfiskas problēmas, novecojoša sabiedrība un zema dzimstība, vāja un vienveidīga ekonomikas struktūra, kā arī zemi vidējie ienākumi un dažos gadījumos arī izteikta nabadzība laukos.

3.7. Atzinumā ir sniegti risinājumi tam, kā lauku teritorijas var veicināt teritoriālo un sociālo kohēziju, izmantojot iekšējos resursus ar integrētas attīstības politikas palīdzību, vienlaikus pārvarot arī ekonomikas krīzi, saglabājot un veidojot darba vietas un aizsargājot vidi. Lauksaimniecības nozarei un lauksaimniecības pārtikas nozarei ir primārā nozīme daudzos reģionos. Tomēr ir jāpalielina daudzveidība. Tā ir jāuzlabo visās jomās ar mērķtiecīgu politikas pasākumu palīdzību.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. ES politisko lēmumu pieņēmēju uzdevumi

4.1.1. Lisabonas līguma 174. –178. pantā ir noteikti ekonomiski, sociāli un teritoriālas kohēzijas pasākumi, kas jāveic, lai nodrošinātu vienmērīgu ES attīstību, tiktos samazināt attīstības atšķirības, tie vērsti uz teritorijām, kuras apgrūtināta dabas un demogrāfiskas problēmas. Dalībvalstis ir arī aicinātas īstenot un koordinēt savu ekonomikas politiku tā, lai tās sasniegtu šos mērķus.

4.1.2. Komisijas skatījumā teritoriālā kohēzija var nodrošināt visas Eiropas vienmērīgu attīstību, lai Eiropas iedzīvotāji varētu pēc iespējas labāk izmantot dažādiem reģioniem raksturīgās iezīmes. Līdz ar to teritoriālā kohēzija ir jāuzskata par līdzekli, ar kura palīdzību daudzveidību var pārvērst vērtībā, kas veicina ilgtspējīgu visas ES attīstību⁽⁶⁾.

4.1.3. Reģioni ietver gan dinamiskus, gan problemātiskus apvidus. Ir grūti atrast līdzsvaru starp politiskas konsekvenci un teritoriālo kohēziju, jo reģioni būtībā ir neviendabīgi. Tāpēc ir vajadzīgs politisks redzējums, kam pamatā ir reģionu sadarbība un dažādu nozaru politikas koordinācija partnerībā ar teritoriālās pārvaldes pārstāvjiem. Arī subsidiaritātes princips ir viens no reģionālās politikas pieejas svarīgākajiem komponentiem, jo ar kopienu saistītas specifiskas problēmas ir vēlamas novērst vietējā līmenī.

⁽²⁾ Sk., piemēram, EESK informatīvo ziņojumu CESE 425/2011 (ziņotājs: *Narro*), OV C 376, 22.12.2011., 25.–31. lpp.

⁽³⁾ Piektais ziņojums par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

⁽⁴⁾ OV C 132, 3.5.2011., 82.–86. lpp.

⁽⁵⁾ ESPON 2013 programma CAEE – aglomerāciju ekonomika Eiropas projektā 2013/2/1.

⁽⁶⁾ Eiropas Komisija, Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts, 2008.

4.1.4. ES politikā kopējā lauksaimniecības politika ir vissvarīgākais lauksaimniecības un lauku attīstības instruments. Tomēr tai nevajadzētu būt vienīgajam instrumentam – arī izstrādājot citu fondu darbības programmas, dalībvalstīm būtu jākoncentrējas uz ilgtspējību lauku apvidos.

4.2. Iedzīvotāju skaita samazināšanās

4.2.1. ES statistikas dati ⁽⁷⁾ liecina, ka 2008. un 2009. gadā Eiropas lauku reģionu iedzīvotāju skaits pieauga ierobežotā apmērā (0,1-0,2%). 2010. un 2011. gadā iedzīvotāju skaits palika nemainīgs, bet pilsētās beidzamo gadu laikā tas palielinājās par 0,5%. Tomēr aina nav viendabīga. Daudzās lauku teritorijās beidzamo piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits ir palielinājies. 2011. gadā vidējais lauku iedzīvotāju skaits palielinājās 8 valstīs no 27. Savukārt ļoti negatīvs rezultāts 2011. gadā tika konstatēts īpaši Latvijā un Lietuvā, kur lauku iedzīvotāju skaits samazinājās par 2%. Bulgārijā tas saruka par 1%, bet Portugālē, Vācijā, Rumānijā un Ungārijā par aptuveni 0,5%.

4.2.2. Analizējot katru reģionu atsevišķi (NUTS 3), tiek iegūti dramatiski skaitļi. Aptuveni 100 no 1 300 šādām teritorijām laikā no 2007. gada līdz 2011. gadam piedzīvoja iedzīvotāju skaita samazināšanos par 5% (dažās vietās pat vēl lielāku). Tas galvenokārt notika iepriekšminētajās valstīs. Šajā ziņā īpaši izceļas Bulgārija, Lietuva un Latvija, jo to kopējais iedzīvotāju skaits ir samazinājies lielos apmēros. Vācijā šis sarukums pārsvarā skar austrumu daļu, taču Portugālē – valsts vidieni.

4.2.3. Statistikas dati liecina arī par to, ka ES teritorija ir apdzīvota nevienmērīgi un ka pastāv milzīgas iedzīvotāju vidējā skaita atšķirības dažādos reģionos un starp pilsētu un lauku teritorijām. Iespējams, pati spilgtākā demogrāfiskā raksturojuma ir ārkārtīgi zemais apdzīvotības līmenis dažos reģionos salīdzinājumā ar 50 līdz 100 gadus attālu pagātni. Iedzīvotāju skaita sarukums ir vislielākais lauku ekonomikas drauds, jo tas ne tikai ierobežo izaugsmes iespējas, rada vides problēmas, ietekmē sociālās struktūras un sarežģī sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, bet var arī apdraudēt mazpilsētu un ciematu pastāvēšanu, iedzīvotājiem pilnībā aizplūstot.

4.2.4. Šāda tendence ir vērojama. Straujā pilsētu attīstība, ko nosaka ražotņu un pakalpojumu novietojums, aizvilkina darba spēku no laukiem. Lauksaimniecības darbības struktūras maiņa vēl vairāk stimulē migrāciju no laukiem uz pilsētām. Arī lielas investīcijas infrastruktūrās var izraisīt iedzīvotāju pārceļošanu. Lauku iedzīvotāju aizplūšanai pārsniedzot dabiskā pieauguma rādītājus, kopējais iedzīvotāju skaits sasniedz kritisku līmeni un vienlaikus izraisa arī demogrāfiskās struktūras novecošanos.

4.2.5. Lauku iedzīvotāju skaita sarukums atstāj arī vairāku veidu negatīvas sekas vidē. Piemēram, cilvēkiem aizejot, viena dominējoša dzīvotne aizstāj daudzveidīgo cilvēka uzturētās ainavas mozaīku. Šī ekoloģiskā izlīdzināšanās var izraisīt bioloģiskās daudzveidības sarukumu vietējā līmenī. Jāmin arī citi ekoloģisko seku veidi: viens no tiem ir augsnes degradācija, ko izraisa terašu nepareiza uzturēšana kalnu apvidos – tā vērojama plašos Vidusjūras reģiona un Dienvidaustrumeiropas kalnu masīvos.

4.2.6. Ir paustas bažas arī par citām problēmām, ko rada lauku iedzīvotāju skaita samazināšanās, tostarp saistībā ar mežu apsaimniekošanu un ugunsgrēku riskiem Vidusjūras reģionā un iespējamām drošības problēmām ES ārējo robežu tuvumā.

4.3. Organizētas pilsoniskās sabiedrības nozīme

4.3.1. EESK ir uzsvērusi, ka labāka teritoriālā līdzsvara izveides “neatņemams priekšnosacījums ir **līdzdalības demokrātija**, kas ir atzīta par Savienības demokrātiskas darbības principu daļu” ⁽⁸⁾. Vajadzētu organizētās pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem dot iespēju reģionālā un vietējā līmenī atbildīgā un caurskatāmā veidā piedalīties teritoriālās kohēzijas politikas un pasākumu definēšanā un īstenošanā. ES struktūrfondu partnerības princips būtu efektīvi jāizmanto arī citās politikas jomās, kas skar lauku teritorijas.

4.3.2. No vienas puses, tradicionālajiem sociālajiem partneriem un sociāli profesionālajām organizācijām ir būtiska loma pieaugošās teritoriālās nelīdzsvarotības problēmas risināšanā, kā arī nodarbinātības un uzņēmējdarbības veicināšanā ar mērķi uzlabot darba un dzīves apstākļus.

⁽⁷⁾ Eurostat Reģionālā gadagrāmata, Lauku attīstība. Sākot no 238. lpp. Eurostat.

⁽⁸⁾ OV C 228, 22.9.2009., 123.-129. lpp.

4.3.3. No otras puses, lauku kopienu kustība paplašinās visā Eiropā. Dažās valstīs šī kustība ir radusies nesen, taču citās tā jau pastāv daudzus gadus. (Senākās no tām darbojas galvenokārt Ziemeļeiropas valstīs.) Valstu līmenī šīs organizācijas veido federācijas un tīklus, kas ietver tradicionālās sociāli profesionālās organizācijas un jaunas pamatiniciatīvas. Tās dod iespēju lauku cilvēkiem paust savu viedokli, balstoties uz augšupēju pieeju, kā arī sniedz atbalstu jauniem uzņēmumiem un organizē vietējo ražošanu un pakalpojumu sniegšanu.

4.3.4. EESK telpās 2013. gada novembrī pulcējās pirmais Eiropas Lauku parlaments⁽⁹⁾ – Eiropas un valstu lauku organizāciju forums —, lai paustu vienotu viedokli un stiprinātu ar laukiem saistītu kustību Eiropā. Tā galvenais uzdevums ir ietekmēt Eiropas lauku politiku, uzlabot dialogu starp politiķiem un vietējā līmeņa pārstāvjiem, kā arī īstenot paraugprakses apmaiņu.

4.3.5. EESK, kuras uzdevums ir nodrošināt saikni ar pilsonisko sabiedrību, varētu palīdzēt lauku teritoriju iedzīvotājiem un to organizācijām uzņemties vadošu lomu lauku politikas izstrādē un īstenošanā. Tāpēc Komiteja atbalsta ideju par regulāru Eiropas Lauku parlamenta – t. i., Eiropas lauku foruma, kurā iesaistītas arī sociāli profesionālās organizācijas un sociālie partneri, – sanāksmju rīkošanu partnerībā ar Komiteju, un tas arī varētu kalpot kā saikne ar tās koordinācijas grupu.

4.4. Teritoriālās ietekmes novērtēšana

4.4.1. EESK jau agrāk ir ierosinājusi, ka ES tiesību akti, politikas nostādnes un programmas būtu jāanalizē no teritoriālās kohēzijas viedokļa. Komisijai šajā ietekmes novērtēšanā ir īpaša atbildība, un tai būtu cieši jāsadarbojas ar visām iesaistītajām pusēm⁽¹⁰⁾.

4.4.2. Šo priekšlikumu nesen ir pārņēmusi Reģionu komiteja, aicinot “nozaru politikas pasākumu teritoriālo dimensiju pārbaudīt tikpat rūpīgi kā ekonomisko, ekoloģisko un sociālo ietekmi” un mudinot “izmantot sadarbību ar vietējiem un reģionālajām pašvaldībām, lai sniegtu konsultācijas ieinteresētajām un ietekmētajām pusēm”⁽¹¹⁾.

4.4.3. Šāda ietekmes novērtējumu koncepcija jau pastāv vairākās horizontālās Līguma par Eiropas Savienības darbību klauzulās (no 8. panta līdz 12. pantam). Šajās klauzulās noteikts, ka, “nosakot un īstenojot savu politiku un darbības, Savienība” ņem vērā prasības, kas saistītas ar sociālo dimensiju, dzimumu līdztiesību, vidi, patērētāju aizsardzību un diskriminācijas apkarošanu.

4.4.4. Pieņemot jebkuru lēmumu, politikas veidotājiem būtu sev jāuzdod viens jautājums, proti, kāds ir gaidāmais rezultāts: vai vairāk cilvēku pārcelsies uz pilsētām vai arī turpinās dzīvi lauku teritorijās? Tās politikas nostādnes, kas uzlabo vispārējo teritoriālo līdzsvaru vai vismaz saglabā to nemainīgu, ir jāīsteno nekavējoties. Jebkurš lēmums, kas apdraud šo līdzsvaru, palielinot iedzīvotāju koncentrāciju pilsētās, būtu jāanalizē no teritoriālās ietekmes viedokļa, lai noteiktu, vai tā pozitīvā ietekme ir pārsvarā pār negatīvo.

4.4.5. Nozaru politikas teritoriālā ietekme būtu jānovērtē jo īpaši transporta, IKT, enerģētikas, vides, lauksaimniecības, tirdzniecības, konkurences un pētniecības jomā⁽¹²⁾.

4.4.6. Lai to paveiktu, Komisijai būtu jānodrošina, ka stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā (SIVN)⁽¹³⁾ un Ietekmes novērtēšanas vadlīnijās tiek pievērsta atbilstoša uzmanība teritoriālajai dimensijai. Tomēr ir jāizveido arī īpaši kvantitatīvas un kvalitātes rādītāji, lai noteiktu sociāli ekonomisko un vides ietekmi, kā arī citas grūtāk aptveramas dimensijas, kā tradicionālo prasmju zaudējumus.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Sabalansēta teritoriālā attīstība nozīmē vienmērīgāku un ilgtspējīgāku dabas resursu izmantošanu, kas nodrošina ekonomiskus ieguvumus, samazinoties pārslodzei un izmaksām. Lauku apvidos labklājība būs atkarīga no spējas mobilizēt cilvēkus un vietējos resursus, tajā pašā laikā attīstot vietējos faktoros, kas padara dzīves un ekonomiskos apstākļus pievilcīgākus cilvēkiem un uzņēmumiem. Negatīva ekonomiskā ietekme un pilsētu aglomerācijas sekas mazina izredzes uz labu dzīves kvalitāti visiem.

⁽⁹⁾ Eiropas Lauku parlamenta koncepcija ir balstīta uz Zviedrijas Lauku parlamentu, kas pastāv jau vairāk nekā 20 gadus. Tas ir forums, kas pulcējas reizi divos gados un ko veido sociāli profesionālās un citas valstu lauku organizācijas, no vienas puses, un vietējā līmeņa kopienu grupas, no otras puses.

⁽¹⁰⁾ OV C 228, 22.9.2009., 123.-129. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 280, 27.9.2013., 13.-18. lpp.

⁽¹²⁾ OV C 376, 22.12.2011., 15.-18. lpp.

⁽¹³⁾ OV L 197, 21.7.2001., 30.-37. lpp.

5.2. Daudzas lauku kopienas ar neizmantotu attīstības potenciālu pastāv līdzās pārmērīgi intensīvi izmantotām pilsētu un piepilsētu teritorijām. Attālinātās teritorijās, kas atrodas tālu no lielām pilsētām, pakalpojumu sniegšanas ziņā liela nozīme ir mazām un vidēja lieluma pilsētām, kuru dēļ šīs vietas joprojām ir pievilcīgas dzīvošanai. Šādu lauku centru ilgtspēja būs ļoti svarīga, lai tiktu galā ar pakalpojumu slēgšanu un cilvēku pieplūdumu no mazākiem ciematiem apkārtējā teritorijā, ar nosacījumu, ka tiek organizēts efektīvs sabiedriskais transports.

5.3. Ar tirgus palīdzību nav iespējams nodrošināt stimulus pašreizējās tendences novēršanai. Tāpēc ikvienā līmenī steidzami ir nepieciešami stingri politiski pasākumi iedzīvotāju skaita samazināšanās ekonomisko un sociālo seku novēršanai un lauku teritoriju pievilcības uzlabošanai, lai piesaistītu iedzīvotājus un uzņēmumus. Ir vajadzīgi līdzsvaroti stimuli investīciju, inovācijas un zināšanu atbalstam, kā arī dzīvošanas un darba iespēju saglabāšanai un radīšanai lauku teritorijās. Būtu jākoncentrējas uz nodarbinātību, infrastruktūru un pakalpojumiem, balstoties uz integrētu lauku attīstības politiku visos līmeņos (Eiropas, valstu un reģionālā līmenī).

5.4. Vajadzētu pilnībā izmantot visas ES programmas, ne tikai kohēzijas politiku un tās lauku un vietējās attīstības instrumentus, piemēram, *Leader* un sabiedrības virzīta vietējā attīstība (*CLLD*). Dalībvalstīm vajadzētu piešķirt finanšu resursus teritorijām, ko iedzīvotāju skaita samazināšanās ir skārusi vismagāk.

5.5. Attiecīgi būtu jāpielāgo konkurences noteikumi, lai būtu iespējami nepieciešamie izņēmumi. Ja iecerētās pārmaiņas varētu ietekmēt algu izmaksas, to apspriešanai ir jāizveido ierasts sociālais dialogs ar sociālajiem partneriem.

5.6. Vis svarīgākā teritoriālās kohēzijas praktiskā izpausme ir vispārējās nozīmes pakalpojumu nodrošināšana visiem Eiropas iedzīvotājiem, neatkarīgi no viņu dzīves vai darba vietas. Lai samazinātu ģeogrāfiskās atšķirības, ir nepieciešami ieguldījumi infrastruktūrā, veidojot efektīvus transporta, komunikāciju (tostarp ātrgaitas platjoslas interneta) un enerģētikas savienojumus, lai attīstītu visproblemātiskākos un attālākos reģionus.

5.7. Dzīves apstākļi cilvēkiem lauku teritorijās, tostarp visnelabvēlīgākajā situācijā esošajās, ir jāuzlabo, izmantojot atbilstošu pakalpojumu sniegšanu, kas ir vēl viens svarīgs nosacījums, lai mazinātu teritoriālo nelīdzsvarotību, un tas attiecas gan uz komerciālajiem pakalpojumiem, gan sociālajiem vispārējās nozīmes pakalpojumiem. Ieguldījumi ne tikai dažādu veidu veselības, izglītības un aprūpes centros, bet arī kultūras un citās brīvā laika pavadīšanas jomās padarīs lauku apvidus pievilcīgus cilvēkiem un uzņēmumiem.

5.8. Iekšējo resursu izmantošana nozīmē arī īsu piegādes ķēžu izveidi, kuras no ekonomiskā, sociālā un kultūras viedokļa labvēlīgi ietekmē lauku saimniecības, citus uzņēmumus, patērētājus un lauku teritorijas vispār. Kā labs piemērs minama pārtikas un enerģētikas joma. Šāds ražošanas modelis ir jāatbalsta – to apliecina fakts, ka vietējie ražotāji ļoti reti pārdod preces starptautiskajā mazumtirdzniecībā pat tajos gadījumos, kad labi organizēta piegāde var nodrošināt uzticamu ražošanas plūsmu.

5.9. Radīt nodarbinātības iespējas ir īpaši svarīgi, un tiesības uz izglītību un apmācību jānodrošina praksē. Steidzami ir nepieciešama profesionālā izglītība, lai "palīdzētu darba ņēmējiem pielāgoties jaunā ražošanas modeļa prasībām" ⁽¹⁴⁾. Uzmanības centrā vajadzētu būt pasākumiem, lai samazinātu jauniešu un, jo īpaši, jaunu sieviešu, kuras ir vairāk tendētas migrēt projām, aizplūšanu no lauku apvidiem. Sabiedrībai tiek radīts neto ieguvums, sekmējot nodarbinātību lauku teritorijās, un līdz ar to jaunās ģimenes var baudīt lauku dabisko vidi kā piemērotu vietu savu bērnu audzināšanai. EESK jau iepriekš ir centusies pārliecināt, ka nepieciešami iedarbīgi pasākumi, lai izvērstu sieviešu kā darba ņēmēju un uzņēmēju potenciālu un lai viņas varētu kļūt par attīstības un inovācijas virzītājām, un ka tāpēc viņām ir nepieciešamas atbilstošas zināšanas un tehnoloģijas ⁽¹⁵⁾.

5.10. Kvalitatīvas darba vietas progresīvu radošo industriju jomā var pievilināt ne tikai ekonomisku darbību, bet arī kultūras iniciatīvas un citus pakalpojumu veidus, kas lauku jauniešiem dzīvi var padarīt interesantāku un novērst aizceļošanas vēlmi.

⁽¹⁴⁾ OV C 347, 18.12.2010., 41.-47. lpp.

⁽¹⁵⁾ OV C 299, 4.10.2012., 29.-33. lpp.

5.11. Ietekmīgi daudzveidības palielināšanas un decentralizācijas⁽¹⁶⁾ pasākumi ir nepieciešami, lai radītu jaunas darba vietas tajās lauku teritorijās, ko iedzīvotāju skaita samazināšanās ir skārusi visvairāk. Tāpēc ir jāīsteno šīm teritorijām paredzētas programmas ar īpašu finansējumu. Vajadzētu popularizēt tādu lauku apvidu pieredzi, kuros ir izdevies veiksmīgi risināt iedzīvotāju skaita samazināšanās problēmu un kuri joprojām ir pievilcīgas vietas cilvēkiem un uzņēmumiem.

5.12. Iekšējais tirgus un pārvietošanās brīvība dod iespēju lauksaimniekiem izvērst darbību citās dalībvalstīs, kurās ir labākas iespējas nekā viņu mītnes valstī. Kā piemēru var minēt Nīderlandes lauksaimniekus, kas darbojas Rumānijā. Tomēr šīs mobilitātes un zemes iegādes iespējas nedrīkstētu izmantot uz pastāvošās lauksaimniecības un mazo īpašnieku rēķina.

5.13. EESK ir aicinājusi, minimālos darba un dzīves apstākļu standartus ieviešot un šajā procesā iesaistot sociālos partnerus, panākt vienlīdzīgu attieksmi pret migrējošiem darba ņēmējiem lauku teritorijās⁽¹⁷⁾. Integrācijas process, ko veicina atbalsta pasākumi efektīvai segregācijas novēršanai varētu būt iespēja, kā legālie migranti varētu kļūt par lauku attīstības virzītājspēku.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

⁽¹⁶⁾ Kā spilgtu decentralizācijas piemēru var minēt jauno Portugāles telekomunikācijas datu centru netālu no Koviļanas, Eštrēla kalnu reģionā.

⁽¹⁷⁾ OV C 120, 16.5.2008., 25. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Integrētā ražošana Eiropas Savienībā" (pašiniciatīvas atzinums)

(2014/C 214/02)

Ziņotājs: **PEDRO NARRO**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2013. gada 12. februārī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Integrētā ražošana Eiropas Savienībā"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 12. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē), ar 143 balsīm par, 6 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Integrētā ražošana ir konkrēts piemērs tādai lauksaimniecības darbībai, kurā ņemti vērā ilgtspējīgas attīstības ekonomiskie, ekoloģiskie un sociālie aspekti. EESK vēlas, lai tiktu stiprināti pārtikas ražošanas modeļi, kuros priekšroka dota dabas resursu racionālai izmantošanai un augstu vides standartu ievērošanai.

1.2. EESK uzskata, ka lauksaimniecības darbībā ir jānodrošina līdzsvarotība starp vides aizsardzību, rentabilitāti un sociālajām vajadzībām. Ilgtspējīga lauksaimniecība ir viena no pilsoniskās sabiedrības pamatprasībām, un to var panākt, izmantojot dažādus ražošanas modeļus. Integrētā ražošana ir apliecinājums Eiropas lauksaimnieku ieinteresētībai vēl vairāk ievērot ilgtspējīgas ražošanas standartus.

1.3. Valstu līmenī īstenojot jauno kopējo lauksaimniecības politiku, dalībvalstīm jānodrošina, ka lauku attīstības plānos integrētajai ražošanai paredzēti jauni stimuli un ka tiek sekmēta tās integrācija jaunajās līdzvērtības sistēmās, kas izveidotas saistībā ar tā dēvēto "ekoloģisko maksājumu".

1.4. EESK aicina Eiropas Komisiju sagatavot detalizētu pārskatu par integrētās ražošanas stāvokli dažādās ES valstīs. Tiesību aktu atšķirības, privāto sertificēšanas sistēmu attīstība, kā arī atšķirības ne tikai starp valstīm, bet arī reģioniem, neveicina šā ražošanas modeļa plašāku izvēšanu. Būtu vēlams, lai Komisija izstrādātu paziņojumu par integrēto ražošanu, jo šāds dokuments varētu sniegt aktualizētu informāciju Savienības līmenī par integrētās ražošanas apjomu Eiropā.

1.5. Lai nodrošinātu sistēmas konsekveci un zināmu saskaņotību, vajadzētu sākt Eiropas mēroga debates par iespēju izstrādāt minimālos ES standartus. Savienības pamatnostādnes sekmētu lauksaimnieku un patērētāju labāku izpratni par integrētās ražošanas modeļi, un tās būtu jābalsta uz Eiropas atbalsta politikas instrumentiem, kas šobrīd tiek pārskatīti.

1.6. EESK konstatē, ka trūkst informācijas patērētājiem un ka jāveido skaidrāks priekšstats par reālo situāciju lauku saimniecībā. Daudzveidīgas kvalitātes marķējumi rada neskaidrības tiešajiem patērētājiem, un tāpēc vajadzētu aktīvāk rīkoties, lai iedzīvotāji varētu plašāk izmantot tos lauksaimniecības produktus, kuri atbilst augstiem ekonomiskiem, sociāliem un vides standartiem.

1.7. Lai plašāk izvērstu integrēto ražošanu, vajadzīgi papildu pasākumi pētniecības un tehniskās apmācības jomā, kopējo iniciatīvu izstrādē un, protams, saziņa ar patērētājiem un lauksaimniecības nozares pārstāvjiem, kas nav informēti par priekšrocībām, ko var sniegt tāds ražošanas modelis, kurā profesionāli un atbilstīgi vides prasībām tiek optimizēta dabas resursu izmantošana.

1.8. EESK atbalsta brīvprātīgu integrētās ražošanas sistēmu Eiropā. Lai gan daudzi integrētās ražošanas elementi kļūst obligāti, vienīgi ar brīvprātīgu sistēmu varēs panākt, ka lauksaimnieki vairāk ievēro vides prasības un ka palielinās lauku saimniecību rentabilitāte.

2. Ievads

2.1. Iepriekšējos atzinumos EESK ir apskatījusi dažus ar pārtikas ražošanu saistītus svarīgus problēmjautājumus Eiropas sabiedrībā, proti, apgādes drošība, zinātniskā izpēte un inovācija lauksaimniecībā, klimata pārmaiņas, dabas resursu izsīkšana un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana. Tāpēc ir lietderīgi izvērtēt tādu ražošanas modeli, kas atbilst gan lauksaimnieku, gan patērētāju vajadzībām, t.i., integrētās ražošanas modeli.

2.2. Lauksaimniecība mūsdienās piedāvā jaunas iespējas un progresīvas tehnoloģijas, kas var uzlabot lauksaimniecības ieguldījumu vides jomā un vienlaikus dot labumu lauksaimniekam, uzlabojot lauku saimniecības vadību un rentabilitāti. Lauksaimniecību gaida vērienīgs uzdevums – nodrošināt ar veselīgu pārtiku iedzīvotājus, kuru skaits pasaulē 2050. gadā pārsniegs 9 miljardus.

2.3. Lauksaimniecības darbība, kas pašreiz attīstās šajā jomā, ir sarežģīta un apgrūtināta, tāpēc lauksaimniekiem jābūt labāk sagatavotiem un viņiem ir vajadzīga zināšanas par tehniskiem un vides jautājumiem, lai sekmētu vides aizsardzību, ražošanas metožu pārredzamību un pārtikas nodrošinājumu. Lauksaimniecība ir stratēģiska nozare, kurā konsekventi un saskaņoti jāņem vērā vajadzības ekonomikas, sociālajā un vides jomā.

2.4. Lauksaimniecības zemes un mežu platības aizņem 80 % ES teritorijas. Tā kā lauksaimnieki izmanto dabas resursus, viņi uzņemas atbildību par dabas resursu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu. Šā lauksaimniekiem un patērētājiem kopīgā mērķa sasniegšanu sekmē inovācija un pētniecība, izstrādājot jaunas integrētās ražošanas metodes, kuras nodrošina resursu racionālāku izmantošanu.

2.5. Integrētās ražošanas modelis ir ilgtspējīgas lauksaimniecības veids, kura mērķis ir uzlabot lauksaimnieciskās darbības rentabilitāti, vienlaikus ievērojot augstus sociālos un vides standartus. Jebkurā gadījumā tam ir jābūt izglītojošam instrumentam, lai patērētājiem palīdzētu izprast jauno vides un pārtikas ražošanas savstarpējo saikni. Tirdzniecības nozarei ir jāatbalsta un jāatzīst šis ražošanas modelis. Jābūt arī komerciālai ieinteresētībai, kas sekmē integrēto ražošanu.

2.6. Bieži vien sistēmas efektivitāti joprojām negatīvi ietekmē sarežģītais sertifikācijas process, turklāt atsevišķās valstīs tas izmaksā ļoti dārgi.

3. Integrētās ražošanas koncepcija

3.1. Starptautiskā kaitīgo dzīvnieku un augu bioloģiskās kontroles organizācija (IOBC) integrēto ražošanu definē šādi: pārtikas ražošanas lauksaimniecības sistēma, kas optimizē dabas resursu izmantošanu un to regulējošos mehānismus, nodrošinot ilgtermiņā funkcionējošu un ilgtspējīgu lauksaimniecību. Bioloģiskās metodes, audzēšanas metodes un ķīmiskie procesi tajā tiek izraudzīti, lai nodrošinātu līdzsvarotību starp vides aizsardzību, rentabilitāti un sociālajām vajadzībām.

3.2. Būtībā mēs atsaucamies uz brīvprātīgu modeli, kas balstīts uz inovatīvu instrumentu un tehnoloģiju praktisku un pastāvīgu pielietojumu (izmantojot zināšanu un pieredzes apmaiņu starp tehniskajiem dienestiem, lauksaimnieku un saimniecību); ar šiem rīkiem, ja tos izmanto efektīvi, var sasniegt kvalitātes, drošības un vides aizsardzības standartus, kādus vēlas mūsdienu sabiedrība.

3.3. Jēdzienu “integrētā ražošana” bieži vien lieto kā sinonīmu “integrētajai lauksaimniecībai”, un daudzās valstīs vienlaikus izmanto gan vienu, gan otru jēdzienu. Lai gan tās ir paralēlas sistēmas ar daudziem kopīgiem aspektiem, tās ir atšķirīgas, jo saistītas ar diviem atšķirīgiem ražošanas modeļiem, un lauksaimnieks var izvēlēties vienu no tiem. Integrētajā ražošanā izmanto nozaru pieeju, kurā katram produktam ir atšķirīgi noteikumi, savukārt integrētā lauksaimniecība ir saistīta ar lauku saimniecības vispārēju vadību.

3.4. Integrētā ražošana ietver lauksaimnieciskās ražošanas ekoloģiskos, ētiskos un sociālos aspektus, kā arī pārtikas kvalitātes un nekaitīguma aspektus. Patlaban to uzskata par vienu no pārtikas ražošanas augstākajiem starptautiskajiem standartiem. Integrētās ražošanas pamatnostādnes un ar to saistītie instrumenti ir apliecinājuši savu lietderību, un no tiem ideju smēlušās lauksaimnieku organizācijas, kuras vēlas ražot kvalitatīvu pārtiku, vienlaikus ievērojot augstus vides un sociālos standartus.

3.5. Papildus iepriekš minētajiem mērķiem integrētā ražošana veicina arī lauksaimniecības nozares strukturēšanu, iekļaujot tajā ekspertu tehniskos padomdevēju dienestus, kuru uzdevums ir plānot lauksaimniecības darbības, kas ražotājiem jāveic savās saimniecībās atbilstīgi integrētās ražošanas noteikumos paredzētajai metodoloģijai. Tas nozīmē, ka konkrēti un pastāvīgi jāpiemēro tādas vispārīgas koncepcijas kā inovācija un tehnoloģija.

3.6. Integrētajā ražošanā tradicionālās metodes apvienotas ar mūsdienu tehnoloģiju. Pateicoties pastāvīgai un dinamiskai pārskatīšanai un novērtēšanai, tajā ņemta vērā jaunākā zinātība un tehnoloģijas. Kā piemēru var minēt precīzo lauksaimniecību, kurā, izmantojot progresīvākās GPS tehnoloģijas, lauksaimnieks var ietaupīt naudas līdzekļus un samazināt piesārņojumu, izkliešējot mēslojumu un pesticīdus mazākā apjomā. Pirms lauksaimnieks izvēlas ražošanas periodu, metodi un vietu, iepriekš tiek novērtēti apstākļi: augsne, klimats, ūdens, barības vielas utt.

3.7. Integrētā ražošana sekmē ātru zinātnes apmaiņu starp lauksaimniekiem, tehniskajiem padomdevējiem un publiskajām iestādēm, mazinot tādējādi atsevišķu risku ietekmi lauku saimniecības vadībā.

3.8. Šāds ražošanas modelis piedāvā patērētājiem augstāku kvalitātes un nekaitīguma līmeni, vairojot patērētāju uzticēšanos produktiem, ko tie pirkis un patērēs; ir jāoptimizē floras un faunas aizsardzība, izmantojot mazāk agresīvas metodes, un ar dabas resursu pārdomātu apsaimniekošanu jāpanāk bioloģiskās daudzveidības saglabāšana.

3.9. Izmantojot šo sistēmu, lauksaimnieki var samazināt ražošanas izmaksas, kā arī uzlabot un modernizēt lauku saimniecību vadību. Popularizējot produktu kvalitāti, var panākt lielāku rentabilitāti un augstāku dzīves kvalitāti lauku vidē un – galvenais – saglabāt iedzīvotāju skaitu lauku apgabalos.

3.10. Integrētā ražošana neapšaubāmi ir galvenais nosacījums, lai piemērotu ilgtspējīgas lauksaimniecības koncepciju, un tā var būt par atsauci, uz kuru virzīt ES lauksaimniecības modeli.

4. Integrētā ražošana Eiropas Savienībā

4.1. Atšķirībā no ekoloģisko produktu un taisnīgas tirdzniecības sistēmām integrētajai ražošanai patlaban nav tiesiskā regulējuma Eiropas līmenī, ne arī ES vadlīniju, kas orientētu šo brīvprātīgo ražošanas modeli.

4.2. Tomēr pēdējos gados ir pieaudzis publisko iniciatīvu skaits integrētās ražošanas jomā; dažos gadījumos ir izstrādāts regulējums valsts vai reģionālajā līmenī (Portugālē, Francijā, Apvienotajā Karalistē, Beļģijā un Spānijā), savukārt citos gadījumos izstrādātas privātas iniciatīvas lielveikalu pārraudzībā⁽¹⁾. Šāda daudzveidība radījusi atšķirības integrētās ražošanas definēšanā, mērķos un attīstībā.

4.3. Tāpēc 2001. gadā tika sagatavota ES iniciatīva ilgtspējīgai lauksaimniecības attīstībai (EISA), lai ES mērogā veicinātu un atbalstītu dažus saskaņotus integrētās ražošanas principus. Viens no šīs organizācijas pirmajiem uzdevumiem bija izstrādāt Eiropas integrētās ražošanas kodeksu⁽²⁾, kuru izmantoja FAO, lai definētu ilgtspējīgas lauksaimniecības metodes. Eiropas augļu un dārzeņu ražotāju reģionu asambleja (AREFLH) 2002. gadā pauda atbalstu ES regulējumam un 2013. gada aprīlī publicēja praktiskus norādījumus par integrēto ražošanu⁽³⁾.

4.4. Tāpat kā citu ražošanas modeļu gadījumā, garantijas marķējumu var piešķirt arī integrētajā ražošanas sistēmā ražotiem produktiem, kuru kontroli un sertificēšanu veikušas apstiprinātas sertifikācijas iestādes. Šo garantijas marķējumu var izmantot produktiem, kas atbilst vispārējiem standartiem un katrai kultūraugu šķirnei noteiktajiem tehniskajiem standartiem. Dažos gadījumos (Dānijā, Holandē) netiek sertificēts kāds konkrēts produkts, bet gan visa saimniecība, kurā izmanto šo ražošanas modeli. Joprojām līdztekus pastāv valsts un reģionālā līmeņa kvalitātes marķējumi.

⁽¹⁾ EUREP-GAP, QS, QSGAP, BRC, *Nature's choice* utt.

⁽²⁾ *A Common Codex of Integrated Farming*. EISA 2006. gadā publicēja un 2012. gadā aktualizēja Eiropas integrētās lauksaimniecības sistēmu.

⁽³⁾ www.areflh.org.

5. Galvenie jautājumi saistībā ar integrēto ražošanu

Patlaban par šā ražošanas modeļa nozīmi Eiropas lauksaimniecībā izteiktas šaubas un uzdoti jautājumi. EESK uzskata, ka jāprecizē atsevišķi strīdīgākie aspekti, kuri nezināšanas vai neobjektīvas informācijas dēļ varētu radīt iedzīvotājiem vēl lielākas neskaidrības.

5.1. Tradicionālās un integrētās lauksaimniecības savstarpējā saikne

5.1.1. Tradicionālās, bioloģiskās un integrētās ražošanas modeļi ir leģitīmi, tiem ir atšķirīgas un arī kopīgas iezīmes, un tie visos gadījumos ir piemēroti risinājumi pārtikas ražošanai.

5.1.2. Tradicionālajā lauksaimniecībā izmanto dažas integrētās lauksaimniecības metodes vai tehnoloģijas. Jauns faktors, kas tuvina abus ražošanas modeļus, ir direktīvā par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu⁽⁴⁾ noteiktā prasība no 2014. gada sekmēt integrētu augu aizsardzību. Integrētā ražošana ir modelis, uz kuru pamazām virzās tradicionālā lauksaimniecība. Tā ir pozitīva tendence, kuru vēlamas saglabāt.

5.1.3. Integrētajai ražošanai jebkurā gadījumā ir būtiska pievienotā vērtība, kuras pamatā ir ražotāja brīvprātīgs lēmums piemērot modeli, kurā jāievēro stingri sertifikācijas noteikumi, kas balstīti uz stingrām kontrolēm un augsti kvalificētu speciālistu vērtējumu, kā arī individuālu apmācību, energoefektivitātes un oglekļa emisijas samazināšanas mērķiem, tehnoloģisko sistēmu izmantošanu riska pārvaldībai, mēslošanai, atzarošanai, augsnes pielāgošanai u.c.

5.1.4. Pašlaik daudzi lauksaimnieki pievēršas integrētajai ražošanai, lai optimizētu saimniecības ražošanas jaudu, vienlaikus palielinot augsnes auglību, iznīcinot vai samazinot pesticīdu atlikumus un uzlabojot kultūraugu veselību⁽⁵⁾.

5.1.5. Tradicionālo un bioloģisko lauksaimniecību reglamentē ES līmenī, tostarp bioloģiskajā lauksaimniecībā izmantojot kvalitātes marķējumu. Savukārt integrētā lauksaimniecība attīstītās valstu un reģionu līmenī, un tajā vērojamas lielas atšķirības un arvien lielāks normatīvais haoss.

5.1.6. Integrētā ražošana kļūst aizvien nozīmīgāka, un ir vajadzīgi papildpasākumi, lai Eiropas iedzīvotājus efektīvā veidā informētu par šo ražošanas veidu.

5.2. ES loma integrētās ražošanas izvērsianā

5.2.1. Eiropas Savienībai vajadzētu sīki izvērtēt integrētās ražošanas stāvokli Eiropā, lai apzinātu tās pašreizējo situāciju un attīstības potenciālu. No ES rīcībā esošajiem mehānismiem vispiemērotākais būtu Komisijas paziņojums, kurā apskatītas ar šo modeli saistītās problēmas un ES loma šajā jomā.

5.2.2. Tā kā integrētās ražošanas regulējums valstu un reģionālajā līmenī ir atšķirīgs, mums vajadzētu noskaidrot, vai ES līmenī nevajadzētu saskaņot pašreizējos tiesību aktus. Pašlaik atbalstu integrētajai ražošanai ES piešķir, izmantojot lauku attīstības plānus un TKO darbības programmas, piemēram, augļu un dārzeņu nozarē. Jaunās KLP pamatā būs ilgtspēja; tāpēc ir loģiski, ka integrētā ražošana sniedz savu ieguldījumu jauno "ekoloģisko maksājumu" praktiskā ieviešanā, izmantojot deleģētos aktus. Jaunā Eiropas Inovāciju apvienība arī var pārvērt jaunas iespējas šim ražošanas modelim⁽⁶⁾.

5.2.3. Agrāk līdzīgas debates notika par to, vai bioloģiskās lauksaimniecības un tainīgas tirdzniecības sistēmām ir vajadzīgs regulējums vai ne. Reģionālajā un valstu līmenī līdztekus pastāv daudzi kvalitātes marķējumi, kas norāda uz integrēto ražošanu, tāpēc ir uzsāktas debates par iespēju izveidot jaunu ES marķējumu vai vienkāršot jau esošos marķējumus. Vispirms ES jāuzlabo patērētāju informēšana par esošo marķējumu, lai produkta kvalitātei vai izcelsmei būtu lielāka vērtība.

⁽⁴⁾ Direktīva 2009/128, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai.

⁽⁵⁾ Kā liecina lauku attīstības plāni, Spānijā vairākums lauksaimnieku, kuri izmanto integrēto ražošanu, apstrādā platības, kas nepārsniedz 10 ha, galvenokārt teritorijās ar īpašiem ierobežojumiem.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/eip/index_en.htm

5.2.4. Integrētās ražošanas nozare ir daudzveidīga un neviendabīga, tāpēc pastāv vienprātīgs viedoklis, ka šajā jomā ES līmenī ir vajadzīgas obligātās vadlīnijas, kas nodrošinātu lielāku saskaņotību un atzīšanu.

5.3. *Patērētāju un lauksaimnieku efektīvākas saziņas veicināšana*

5.3.1. Patlaban integrētā ražošana attīstās arvien plašāk, jo pieaug to lauksaimnieku skaits, kuri nolēmuši uzlabot savas saimniecības rentabilitāti, vienlaikus palielinot lauksaimniecības ieguldījumu vides un dabas resursu aizsardzībā. Taču, neraugoties uz pieaugošo interesi lauksaimniecības nozarē, sabiedrībai joprojām nav skaidrs, ko nozīmē integrētā ražošana un kāds var būt tās ieguldījums ilgtspējīgas lauksaimniecības modelī.

5.3.2. EESK konstatē nepilnības šā ražošanas modeļa plašākā izvēršanā un aicina stiprināt lauksaimnieku apmācību un mudināt ražotājus izstrādāt kopīgas iniciatīvas vides aizsardzības jomā. Lauksaimniekiem jānodrošina vislielākā pārredzamība patērētājiem par attiecīgajām ražošanas metodēm un jācenšas parādīt, kā inovācija var sekmēt ilgtspējīgu lauksaimniecību. Daudzās ES valstīs tiek īstenotas iniciatīvas, kuru mērķis ir iepazīstināt patērētājus ar reālo situāciju lauku saimniecībās un veidot labāku izpratni par tādu svarīgu darbību kā pārtikas ražošana.

5.4. *Virzība uz jaunu ražošanas standartu?*

5.4.1. Integrētā kaitēkļu apkarošana ir viens no integrētās ražošanas komponentiem, kas no 2014. gada būs obligāts, kā tas noteikts Direktīvas 2009/128 par pesticīdu ilgtspējīgu lietošanu 14. pantā. Šī obligātā prasība visiem lauksaimniekiem, ir būtisks solis ceļā uz integrētās ražošanas plašāku izvēršanu ES, un šajā nolūkā ir vajadzīgs jauns ES ražošanas standarts kaitēkļu apkarošanas jomā.

5.4.2. Lai arī daži integrētās ražošanas tradicionālie elementi pamazām kļūst par obligātu prasību lauksaimniecības praksē, integrētās ražošanas sistēmai arī turpmāk jābūt brīvprātīgai, lai veicinātu lauksaimnieku iekļaušanos tajā, ņemot vērā attiecīgos saimnieciskos, vides un ģeogrāfiskos apstākļus. Lauksaimnieka lēmums pāriet uz integrēto ražošanu nozīmē būtiskas izmaiņas saimniecības vadībā, bet jo īpaši – apjomīgas investīcijas tehniskās palīdzības, apmācības, kontroles, atbilstīga materiāla un produktu jomā.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “ES un Marokas tirdzniecības attiecības” (pašiniciatīvas atzinums)

(2014/C 214/03)

Ziņotājs: **Pedro NARRO**

Līdzziņotājs: **Juan MORENO**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2013. gada februārī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“ES un Marokas tirdzniecības attiecības”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 4. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (2014. gada 26. februāra sēdē), ar 179 balsīm par, 3 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1. EESK ņem vērā ES un Marokas tirdzniecības attiecību paplašināšanu. Komiteja tomēr aicina pilsonisko sabiedrību plašāk iesaistīties nolīgumu izstrādē un īstenošanā, kā arī atbalsta efektīvu un plašu ilgtspējīgas attīstības integrāciju.

1.2. EESK atzīst: Marokā ir bažas, ka jaunie tirdzniecības nolīgumi ar ES negatīvi ietekmēs viņu tirdzniecības bilanci. Marokas pilsoniskajā sabiedrībā pieaug skepse, un ES ir jāreaģē, izmantojot tirdzniecības stratēģiju, kas papildus preču apmaiņas veicināšanai veidotu pamatu pienācīga darba un kvalificētu darbavieta radīšanai, atbalstītu vietējo apvienību izveidi, nostiprinātu darba ņēmēju tiesības⁽¹⁾ un aizsargātu vidi.

1.3. Lai pēc padziļināta un visaptveroša brīvās tirdzniecības nolīguma spēkā stāšanās nodrošinātu ilgtspējīgas attīstības prasību ievērošanu, EESK mudina Eiropas Komisijas Tirdzniecības ĢD stingri prasīt, lai nolīgumā tiktu iekļauta ilgtspējīgas attīstības sadaļa, kurā būtu norādīti pilsoniskās sabiedrības veiktās pārraudzības mehānismi.

1.4. ES tikai tad spēs pilnībā izmantot iespējas, ko sniedz jaunā tirdzniecības programma ar Maroku, ja uzlabos ieguldījumu aizsardzību un nodrošinās ieguldītājiem juridisko noteiktību. EESK norāda, ka jaunais mehānisms tirdzniecības strīdu izšķiršanai ir stimuls labvēlīgākai uzņēmējdarbības videi.

1.5. Tomēr EESK vēlas uzsvērt, ka Marokas Ekonomikas, sociālo lietu un vides padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai būtu jākoordinē padziļināta un visaptveroša brīvās tirdzniecības nolīguma ilgtspējīgas attīstības sadaļas pārraudzība, ko veic pilsoniskā sabiedrība, jo minētajām struktūrām ir gan atbilstoša pārstāvības funkcija, gan šādas pārraudzības veikšanai nepieciešamā pieredze.

1.6. ES un Marokai būtu jācenšas palielināt šāda nolīguma maksimālais potenciāls, iespējami īsā laikā paaugstinot ieguldījumu līmeni visās apmācības jomās un dzimumu līdztiesības pasākumos. Prioritāri jāņem vērā jauniešu, sievietes un mazāk labvēlīgos apgabalos dzīvojošo īpašās vajadzības. EESK uzskata, ka ES finansiālā atbalsta programmām jāveicina progress cilvēktiesību un darba tiesību ievērošanā, kā arī tiesību aktu izstrādē dzimumu līdztiesības veicināšanai.

1.7. Īstenojot Marokas un ES partnerību mobilitātei, radīsies jaunas attīstības perspektīvas visneaizsargātākajos apgabalos, ja būs stabils finansiāls atbalsts, lai stiprinātu veiktspēju un tiesiskos un darbības instrumentus. Migrācijas plūsmu un personu brīvas pārvietošanās pārvaldību var uzlabot ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju aktīvāku līdzdalību.

⁽¹⁾ Atbilstoši Starptautiskās darba organizācijas (SDO) prasībām.

1.8. Maroka balstās uz lauksaimniecību kā vienu no ekonomikas virzītājspēkiem. Marokas lauksaimniecības jaunās iespējas Eiropas tirgū nedrīkst valsti padarīt atkarīgu no ārvalstu primārajām izejvielām, mazināt valsts bioloģisko daudzveidību un veicināt ģimenes saimniecību izzušanu⁽²⁾. Marokai un ES jāsadarbojas, lai garantētu pārtikas nodrošinājumu.

1.9. Pašreizējās sarunās par pilnīgu un visaptverošu brīvas tirdzniecības nolīgumu jāpanāk Marokas tiesību aktu tuvināšana Savienības *acquis*. Tas ir sarežģīts process, ir vajadzīga cieša un pastāvīga sadarbība, nosakot reālus termiņus tādos būtiskos jautājumos kā intelektuālais īpašums vai sanitārie un fitosanitārie standarti.

1.10. EESK aicina Marokas un ES ekonomikas un sociālās jomas dalībniekus aktīvāk piedalīties tirdzniecības nolīgumu izstrādē, pārraudzībā un īstenošanā. Šajā saistībā, balstoties uz asociācijas nolīguma 85. pantu, EESK ierosina izveidot apvienotu konsultatīvu komiteju, kurā iekļauta Marokas Ekonomikas, sociālo lietu un vides padome un EESK, lai organizēta pilsoniskā sabiedrība varētu pārraudzīt visu ES un Marokas noslēgto nolīgumu ietekmi, tostarp visu ES un Marokas tirdzniecības nolīgumu kopējo ietekmi. Jāstiprina arī tiešās attiecības starp līdzīgām organizācijām Marokā un ES, atbalstot iniciatīvas par darba ņēmēju un uzņēmēju sociālo dialogu un citās jomās.

2. Ievads

2.1. ES un Marokai ir spēcīgas divpusējas attiecības, un rezultātā izstrādāti svarīgi nolīgumi, kuros tirdzniecības attiecību veicināšana ir viens no galvenajiem pīlāriem. ES ir ne vien Marokas galvenā tirdzniecības partnere, bet ir izraudzījies šo valsti kā prioritāru stratēģisko partneri, lai Vidusjūras reģionā panāktu demokrātiju un labklājību.

2.2. Parasti ES un Marokas tirdzniecības attiecībām raksturīgas spraigas un reizēm sarežģītas debates par piekļuvi tirgum un muitas tarifu pakāpenisku liberalizāciju. Daudzu debašu uzmanības centrā bija lauksaimniecība, bet pašlaik, kad ir panākta gandrīz pilnīga lauksaimniecības sadaļas liberalizācija, ar jaunu instrumentu starpniecību izraudzīta plašāka dinamika, lai kopumā uzlabotu uzņēmējdarbības vidi.

2.3. Maroka ir uzsākusi sarežģītu procesu, lai tuvinātos Kopienas *acquis*. Šie centieni ļauj lietderīgāk izmantot Eiropas jaunās kaimiņattiecību politikas instrumentus un panākt augstāku integrācijas līmeni. Marokas Karaliste joprojām ir galvenā Eiropas līdzekļu saņēmēja tehniskās un finansiālās sadarbības jomā.

2.4. Reaģējot uz “arābu pavasari”, ES galveno uzmanību pievērš tirdzniecības attiecību veicināšanai ar četrām Vidusjūras valstīm, proti, Ēģipti, Tunisiju, Jordāniju un Maroku. ES ir paātrinājusi sarunu procesu ar Maroku un citiem Vidusjūras partneriem, vienlaikus pārorientējot izpratni par reģiona politisko un sociālo realitāti un rūpīgi pārskatot politisko stratēģiju attiecībā uz visu Vidusjūras reģionu.

2.5. Maroka ir uzsākusi vairākas reformas, kuru rezultātā izstrādāta jauna konstitūcija, mēģinot pielāgoties pārmaiņām Vidusjūras reģionā un ievērot Eiropas prasības integrācijas veicināšanai. EESK tomēr uzskata, ka sociālajā jomā veicamie uzdevumi ir ievērojami, un ir nepieciešama pastāvīga un saskaņota rīcība ilgtermiņā.

2.6. Jaunajā pieejā tirdzniecībai ir jāapsver, kā nodrošināt ES un Marokas pilsoniskās sabiedrības efektīvu līdzdalību tirdzniecības nolīgumu izstrādē un īstenošanā, pamatojoties uz pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanās principu, kas jau noteikts ES nesen noslēgtajos tirdzniecības nolīgumos. Šajā kopējā dialogā jāņem vērā arī bažas par sociāliem un vides jautājumiem sabiedrībā, kas aizvien biežāk uzsver, ka turpmāko tirdzniecības nolīgumu pamatā jābūt ilgtspējai.

⁽²⁾ Skatīt FAO definīciju par ģimenes saimniecībām. www.fao.org/family-farming-2014

3. ES un Marokas ilglaicīgās tirdzniecības attiecības

3.1. ES ir Marokas galvenā tirdzniecības partnere un galvenā ārvalstu ieguldītāja. Būtiski atpalcie tādas lielvalstis kā ASV un Ķīna, kas pēdējos gados ir centušās stiprināt tirdzniecības attiecības ar Vidusjūras partneri.

3.2. Marokā ir pakalpojumu ekonomika, un pēdējos gados daudz paveikts nozaru dažādošanas jomā. ES un Marokas tirdzniecībā galvenokārt pārstāvēta pārstrādātu produktu nozare, transporta iekārtas un mehānismi, pārtika un ķīmiskās vielas. Marokas ekonomikas potenciāls ir ļoti augsts, tomēr iepriekšējā gadā ekonomikas izaugsme samazinājusies.

3.3. Marokas svarīgākās tirdzniecības partneres Eiropas Savienībā ir Francija, seko Spānija un Apvienotā Karaliste, kuru ieguldījumi koncentrējas tādās nozarēs kā tūrisms, pakalpojumi, bankas un transports. Lai gan starptautiskā ekonomikas krīze Maroku neskāra, valstī sāk izjust nestabilas ekonomiskās vides radītu netiešu kaitējumu, kas jūtams tūrismā, transportā vai saistībā ar emigrantu naudas pārvedumiem. Reģiona ekonomikas, migrācijas un drošības problēmu pamatā ir plaši izplatītā nabadzība un bezdarbs. Šo situāciju ietekmē arī ekonomikas attīstības palēnināšanās Eiropā.

3.4. Pēdējā desmitgadē ir nostiprinājušies tirdzniecības sakari, jo 2000. gadā stājās spēkā asociācijas nolīgums, un 2005. gada jūlijā Eiropas kaimiņattiecību politikas ietvaros tika pieņemts rīcības plāns. Īpašais statuss, kas tika piešķirts 2008. gadā, pavēra jaunas iespējas tālejošākai un plašākai asociācijai. 2012. gadā sāka darboties jauns mehānisms tirdzniecības strīdu risināšanai. Tajā pašā gadā lauksaimniecība un zivsaimniecība bija divu pretrunīgu tirdzniecības nolīgumu subjekts. ES 2013. gadā uzsāka sarunas ar Maroku par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu abpusējas aizsardzības nolīgumu, ko puses plāno noslēgt līdz 2014. gadam.

4. "Arābu pavasaris" un jaunas pieejas izstrāde tirdzniecības jautājumos

4.1. "Arābu pavasaris" ir rosinājis Eiropas Savienību, kura cenšas atgūt savu lomu reģionā, rūpīgi pārskatīt rīcību, instrumentus un attiecības. ES, izmantojot jaunus instrumentus, cenšas reaģēt ātri un saskaņoti, lai ar līdzsvarotu un pakāpenisku tirdzniecības liberalizāciju radītu miera un labklājības telpu Vidusjūras reģionā.

4.2. Komisija saskaņā ar jauno Eiropas kaimiņattiecību politiku 2012. gada maijā publicēja ceļvedi par Eiropas kaimiņattiecību politikas īstenošanu attiecībā uz saviem Vidusjūras partneriem.

4.3. Tirdzniecības attiecību veicināšana ar Vidusjūras partneriem, jo īpaši ar Maroku, ir kļuvusi par būtisku mērķi ES jaunajā stratēģijā, ar kuru iecerēts pārvarēt ar neskaidro politisko un saimniecisko vidi.

4.4. 2013. gada 1. martā ES oficiāli uzsāka sarunas ar Maroku par jaunu, vērienīgu un padziļinātu tirdzniecības liberalizācijas nolīgumu. Tā mērķis, tāpat kā līdzīgos nolīgumos, kas ir jau apspriesti (bet vēl nav sagatavoti galīgajā redakcijā) ar ES Austrumu partnerības kaimiņvalstīm, īpaši Ukrainu, Gruziju un Moldovu, ir "iziet ārpus robežām", lai vairāk saskaņotu ES un konkrētu kaimiņvalstu tiesisko regulējumu. Mērķis ir paplašināt ar tirdzniecību saistīto jautājumu loku un pievērsties būtiskiem aspektiem, lai uzlabotu kopējo tirdzniecības vidi (ieguldījumu aizsardzība, publiskais iepirkums, pakalpojumi u. c.), tuvināt Maroku Eiropas iekšējā tirgus noteikumiem un skatīt konkrētus, iepriekšējās sarunās neskartus jautājumus (intelektuālais īpašums, sanitārie un fitosanitārie pasākumi u. c.).

Eiropas Komisija, pamatojoties uz precedentu visos ES nesen jau noslēgtajos tirdzniecības nolīgumos, atzinusi nozīmīgumu, kāds ir jaunā nolīguma sadaļai par sociālo un vides ilgtspējību. EESK ir arī pieņēmusi vairākus atzinumus, kuros aicinājusi Eiropas Savienību sarunās par tirdzniecības liberalizācijas nolīgumiem sociālos un vides jautājumus noteikt par prioritāti.

5. Tirdzniecības aspekti ilgtspējīgā attīstībā – ES un Marokas sarunas par pilnīgu un visaptverošu nolīgumu brīvās tirdzniecības jomā

5.1. Pēdējo posmu ES un Marokas tirdzniecības attiecībās iezīmē sarunu uzsākšana par pilnīgu un visaptverošu tirdzniecības liberalizācijas nolīgumu. Tiklīdz tiks atcelti lauksaimniecības un rūpniecības preču tarifi, galvenais mērķis būs uzņēmējdarbības vides uzlabošana un Marokas tiesību aktu tuvināšana Kopienas *acquis*⁽³⁾. Šis divpusējais nolīgums ir ārkārtīgi svarīgs, jo būs paraugs līdzīgu nolīgumu izstrādei starp ES un dažiem svarīgākajiem partneriem Vidusjūras reģiona dienvidos.

5.2. Eiropas Komisija ir nolēmusi sarunās ietvert īpašu sadaļu par ilgtspējīgu attīstību. Pēc ES pieprasījuma konsultāciju uzņēmums ECORYS ir sagatavojis ietekmes novērtējumu par nolīguma sadaļu "Ilgtspējīga attīstība"⁽⁴⁾.

5.3. Šis pētījums ietver ļoti būtiskus jautājumus, kuru risināšanā EESK vēlas sniegt konstruktīvu ieguldījumu, lai abas sarunu puses ņemtu vērā, ka tirdzniecība jāizmanto ilgtspējīgai attīstībai. EESK uzskata, ka daži zemāk minētie būtiskie aspekti ES un Marokai jāņem vērā, lai nodrošinātu tirdzniecības attiecību paplašināšanu saskaņā ar saimniecisko, sociālo un vides attīstību.

Ekonomiskā attīstība

5.4. Marokas tirdzniecības deficīts ar ES pēdējos gados ir pieaudzis. Zināmā mērā tas noticis ar tirdzniecības liberalizāciju saistīto nolīgumu dēļ, un iedzīvotāji ir skeptiski par jauna nolīguma "iespējām". Pieredze, kas gūta iepriekš noslēgtajos nolīgumos ar ASV vai Turciju, vairo piesardzību un bažas par pārāk lielu atkarību no ārvalstu resursiem. Tādā svarīgā nozarē kā lauksaimniecība vērojama arvien lielāka Marokas atkarība no pamata izejvielu (piemēram, piena vai graudaugu) importa, kas negatīvi ietekmē pārtikas apgādes suverenitāti. Tirdzniecības stratēģijai starp abiem blokiem jāveicina **ražošanas dažādošana**.

5.5. Eiropas puse turpina pieprasīt ieguldījumu labāku aizsardzību, lai nodrošinātu vajadzīgo **juridisko noteiktību** ārvalstu tiešo ieguldījumu veicināšanai. Iepriekšējo gadu sasniegumiem būtu jāatspoguļojas kā papildu grozījumiem Marokas tiesību aktos. Eiropas uzņēmumi joprojām izvēlas Maroku kā vietu, uz kuriem pārcelt atsevišķus produkcijas ražošanas posmus. Pirmām kārtām tās bija ar autobūvi, aeronavigāciju un elektroniku saistītās nozares, bet pārredzams regulējums un jauni sadarbības veidi ar valsts uzņēmumiem var radīt jaunas iespējas.

5.6. ES uzskata, ka tās uzņēmumiem ir plašas iespējas gūt labumu, izmantojot jaunās iespējas pakalpojumu un finanšu nozarē. Savukārt Maroka vēlas saņemt vairāk Eiropas līdzekļu, lai atvieglotu tiesību aktu sarežģīto saskaņošanas procesu.

5.7. Finansiālie ieguvumi no brīvās tirdzniecības ar Maroku bieži vien koncentrējas noteiktās nozarēs vai valsts apgabalos, tādējādi veicinot nelabvēlīgākā situācijā esošu reģionu marginalizāciju. Ietekmes novērtējumos pirmām kārtām jāanalizē priekšrocības un riski, skar **vietējo vai reģionālo līmeni**.

Sociālā attīstība

5.8. Jaunais stimuls tirdzniecībai nedrīkst izraisīt darba ņēmēju tiesību neievērošanu. Jāstiprina arodbiedrību tiesības un jāizveido pamats **pienācīgas un kvalitatīvas nodarbinātības radīšanai atbilstoši Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) standartiem**. Viena no tradicionālām nepilnībām ES un Marokas tirdzniecības attiecībās ir zemais darbvietu radīšanas līmenis.

5.9. ES un Marokai jāiegulda **apmācībā**, lai jaunās iespējas dotu ieguvumus mazkvalificētiem iedzīvotājiem, darba ņēmējiem nelabvēlīgos apgabalos, jauniešiem un sievietēm. Uzņēmējdarbības veicināšanai, kooperatīvu stiprināšanai, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu izaugsmei jābūt pilāram jaunajā apmācības stratēģijā. Jāsekmē iniciatīvas sociālās ekonomikas jomā.

⁽³⁾ Paredzēts, ka 2015. gadā Maroka iepazīstinās ar plānu par tiesību aktu saskaņošanu ar Kopienas *acquis*.

⁽⁴⁾ Ietekmes novērtējums par tirdzniecības ilgtspēju kā papildinājums sarunām par padziļinātas un visaptverošas brīvās tirdzniecības nolīgumu starp ES un Marokas Karalisti un Tunisijas Republiku (*Trade sustainability impact assessment (TSIAs) in support of negotiations of DCFTAs between the EU and the kingdom of Morocco and the Republic of Tunisia*).

5.10. ES un Marokas⁽⁵⁾ **mobilitātes partnerība** ir abpusēja intensīva darba rezultāts, lai veicinātu personu brīvu pārvietošanos un migrācijas plūsmu pārvaldību. EESK atzinīgi vērtē ES un Marokas apņemšanos piešķirt pilsoniskās sabiedrības organizācijām lielāku lomu, pārraugot dažādas jomas, par kurām puses vienojušās.

5.11. Minētajai partnerībai būtu jāsniedz rezultāti, lai uzlabotu akadēmisko apmaiņu, nodotu pētniecībā gūtās zināšanas un atbalstītu kultūras un tūrisma plūsmas. Intelektuālā darbaspēka emigrācija nepārprotami ir problēma, kas jārisina, piemērojot īpašus nosacījumus.

5.12. ES finansiālais atbalstam tiesiskās konverģences veicināšanai būtu jāsekmē tiesību aktu praktiskā īstenošana, atbalstot **dzimumu līdztiesību un pamattiesības**. Nepietiek ar to, ka izstrādā vairāk tiesību aktu, lai palielinātu sieviešu ietekmi. Jābūt pastāvīgiem uzlabojumiem vietējā līmenī un jāatbalsta pilsoniskās sabiedrības organizāciju paveiktais darbs šajā jomā.

Vides attīstība

5.13. **Dabas resursu saglabāšanu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību** var apvienot ar lielāku tirdzniecības dinamiku. Tirdzniecības liberalizāciju nevar izmantot, lai pastiprinātu konkrētus pasākumus ar iespējami negatīvu ietekmi uz vidi. ES un Marokai kā prioritāte jāizvirza vides jautājumu pakāpeniska saskaņošana, izvirzot noteiktus termiņus un neraugoties uz iespējamām finansiālajām izmaksām, pielāgojot normatīvus par sanitāro un fitosanitāro aizsardzību, rūpniecisko atkritumu apsaimniekošanu vai ūdens piesārņošanu.

5.14. Ietekmes novērtējumi par tirdzniecības ilgtspēju, kurus ES veic tirdzniecības attiecību ar Maroku ietvaros, joprojām nav spējuši novērst būtisku nepilnību šajos nolīgumos, proti, **detalizētas uzraudzības trūkumu par to** ietekmi uz vidi. Tādēļ jāpiešķir instrumenti ES un Marokas pilsoniskajai sabiedrībai, lai tā atbalstītu iestāžu sarežģīto uzdevumu – saglabāt ekonomisko izaugsmi un paplašināt tirdzniecību, nekaitējot vides aizsardzībai.

5.15. Sarunas par ES un Marokas⁽⁶⁾ **nolīgumu zivsaimniecības nozarē** liecina, ka visa veida tirdzniecības iniciatīvās jāņem vērā cilvēktiesības, vides ilgtspēja un ieguvumi vietējiem iedzīvotājiem. Šādu nolīgumu leģitimitāte ir iespējama tikai tad, ja tos papildina instrumenti un rādītāji ilgtspējas nodrošināšanai.

6. Lauksaimniecība: apdraudējums vai iespēja?

6.1. Lauksaimniecības nozarei ir būtiska nozīme Marokas sociāli ekonomiskajā struktūrā. 2012. gadā tā veidoja 15 % no IKP un joprojām ir galvenais valsts nodarbinātības avots. Lauksaimniecībā nodarbināti 43 % darbaspējīgo iedzīvotāju, un lauku apgabalos šajā nozarē nodarbināti vairāk nekā 78 % iedzīvotāju. Vidējais atalgojums ir 0,55-0,65 euro/stundā⁽⁷⁾, sezonas strādniekiem nav darba ņēmēju tiesību, un bērnu darbs Marokas lauku saimniecībās ir ļoti izplatīts. Arī lopkopības nozare ir būtiska Marokas lauksaimniecības ekonomikā ar 30 % no lauksaimniecības pievienotās vērtības un 20 % lauku darbaspēka.

6.2. Savukārt pārtikas ražošanas nozarei Marokas ekonomikā ir stratēģiska nozīme. Nozarē ir vairāk nekā 1700 uzņēmumi, kas veido ceturto daļu no kopējās rūpnieciskās ražošanas valstī.

7. ES un Marokas nolīgums par lauksaimniecību

7.1. ES un Marokas ciešās attiecības lauksaimniecības jomā aizsākās ar Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu asociācijas nolīguma parakstīšanu starp Eiropas Savienību un Maroku 1996. gada 26. februārī un turpmākajiem grozījumiem, kas tika ieviesti ar jauniem nolīgumiem. Pēdējais poms noslēdzās 2012. gadā ar jaunu lauksaimniecības nolīgumu, kuru Eiropas Parlaments pieņēma ar balsu vairākumu.

7.2. Atsevišķi pievēršoties lauksaimniecības nolīgumam, abu pušu attiecības ir bijušas sarežģītas, jo īpaši ar Eiropas dienvidu reģiona valstīm, galvenokārt konkurences dēļ augļu un dārzeņu audzēšanas nozarē, strīdu dēļ par kvotu pārsniegšanu un atsevišķos gadījumos domstarpības par cenu neatbilstību no Marokas ievestajiem tomātiem, kas ir galvenais produkts nolīgumā.

⁽⁵⁾ Briselē 3. jūnijā tika parakstīta kopīga deklarācija, ar ko izveido mobilitātes partnerību starp Marokas Karalisti, Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm.

⁽⁶⁾ Eiropas Komisija un Marokas Karaliste 24. jūlijā parakstīja jaunu nolīgumu zivsaimniecības nozarē, tādējādi pēc pusotra gada atsākot Eiropas zvejas flotes darbību Marokas zvejas vietās. Eiropas Parlamentam šis nolīgums jāapstiprina vai jānoraida, ņemot vērā vides ilgtspēju.

⁽⁷⁾ Avots: Marokas Nacionālā Lauksaimniecības federācija (*Federación Nacional del Sector Agrícola de Marruecos (UMT)*).

7.3. EESK uzskata, ka ES un Marokas lauksaimniecības nolīgumā jāiekļauj kritēriji un apsvērumi, kas dotu iespēju pārbaudīt tirdzniecības liberalizācijas ietekmi uz abām pusēm, īpaši ietekmi uz vidi un darba tiesībām.

8. Marokas “Zaļais plāns”

8.1. Lauksaimniecības nolīguma saturu papildina vēl divi turpmākie pasākumi, kas ir savstarpēji cieši saistīti: Marokas “Zaļais plāns” un tā sauktais “īpašais statuss”.

8.2. Marokas “Zaļā plāna” mērķis ir palielināt lauksaimniecības iekšzemes kopprodukta (IKP) pievienoto vērtību un līdz 2020. gadam četras reizes palielināt olīveļļas ražošanu, lai sasniegtu 340 000 tonnas; palielināt citrusaugļu ražošanas apjomu no 1,5 miljoniem tonnu līdz 3,7 miljoniem tonnu, kā arī augļu un dārzeņu ražošanas apjomu no 4,45 miljoniem tonnu līdz 10 miljoniem tonnu. Savukārt graudaugiem paredzētā zemes kopējā platība no 5,3 miljoniem hektāru samazināsies līdz 4,2 miljoniem hektāru. Marokas valdība apgalvo, ka vēlas palielināt ražīgumu, lai gan ārvalstu ieguldījumi tiks virzīti uz augļu un dārzeņu audzēšanas nozari. Marokas prioritāte ir tirdzniecības bilances uzlabošana, un tādēļ ir jāveicina eksports.

9. Īpašais statuss

9.1. Komisija 2013. gada 17. aprīlī publicēja Padomes lēmuma priekšlikumu ES un Marokas rīcības plānam īpašā statusa ieviešanai (2013.–2017.g.), kurā nepārprotami norādīts, ka pirmais pasākums lauksaimniecībā ir “lauksaimniecības nozares modernizācija un veikspējas palielināšana tirdzniecības liberalizācijas ietvaros un saskaņā ar Marokas “Zaļā plāna” perspektīvām”.

9.2. Šis plāns lauksaimniecības uzlabošanai, paredzot īpašo statusu, jau saņem ES līdzekļus, kurus novirza tieši un vienīgi Marokas “Zaļā plāna” II pīlāra atbalstam: pēdējos 10 gados ES no attīstībai paredzētajiem līdzekļiem piešķirusi Marokai subsīdijas 1 330 miljonu *euro* apmērā. No 2011. līdz 2013. gadam piešķirti vēl 565 miljoni *euro*, no kuriem 70 miljoni piešķirti lauksaimniecības nozares politikas atbalsta programmai, kā arī 60 miljoni *euro* piešķirti otrajai programmai. Šo ES atbalstu daļēji izmanto Vidusjūras koku, īpaši olīvkoku audzēšanai.

10. Pārtikas nodrošinājums

10.1. Ar visiem šiem pasākumiem, kas paredzēti Marokas lauksaimniecības ekonomikas attīstībai, neapšaubāmi īstēnos “Zaļā plāna” I pīlāra mērķi: no irigācijas atkarīgo augļu un dārzeņu eksporta pieaugumu. Ne velti ECORYS 2013. gada 17. oktobrī publicētie ietekmes uz vidi novērtējuma modeļu rezultāti liecina par iespējamu augļu un dārzeņu audzēšanas un augu produktu paplašināšanos, pateicoties padziļinātam un visaptverošam brīvās tirdzniecības nolīgumam.

10.2. Šie atzinīgi vērtējamie Marokas centieni uzlabot lauksaimniecības efektivitāti jāskata līdztekus problēmai saistībā ar lauksaimniecībā izmantojamās zemes trūkumu. Graudaugi aizņem 65 % no lauksaimniecībā izmantojamās zemes, tiem seko augļu plantācijas (citrusaugļi, olīvkoki) ar 11 %; 4 % zemes aizņem tehniskās kultūras (cukurbietes, cukurniedres), dārzeņu kultūras – 4 % un augļu kultūras (tomāti, zemenes, melones...) – 3 %. Augļi un dārzeņi ir Marokas eksporta virzītājspēks.

10.3. Būtisks šķērslis “Zaļā plāna” II pīlāra īstenošanā ir fakts, ka tikai 12 % zemes ir lauksaimniecībai derīga zeme, turklāt lielākoties tā ir neapūdeņota. Lauksaimniecības nozarē dominē mazās ģimenes saimniecības, kuru platība nepārsniedz 5 hektārus (vairāk nekā 70 % no visām Marokas saimniecībām aizņem mazāk par trešdaļu no lauksaimniecības zemēm).

10.4. Pāreja no graudaugu lauksaimniecības uz intensīvo lauksaimniecību Marokā palielina augsnes sasāļošanu, kas arī mums, Vidusjūras ziemeļu piekrastē, nav sveša parādība, un Marokā skar 5 % valsts teritorijas. ES jārikojas, lai palīdzētu nodrošināt līdzsvaru starp abiem “Zaļā plāna” pīlāriem un atbalstīt mazo zemes īpašnieku lauksaimniecību, kas patlaban nav salīdzināma ar eksporta lauksaimniecību, kurā vairums Marokas ražotāju nav iesaistīti. Nākamā izmēģinājuma projektu programma lauku attīstībai ENPARD Marokā var radīt jaunas iespējas.

11. Pilsoniskās sabiedrības loma

11.1. *Reformas, biedrošanās brīvība un pilsoniskā sabiedrība*

11.1.1. Dažās reģiona valstīs var runāt par zināmā mērā konsolidētu biedrošanās brīvību tikai pēc pašreizējām demokrātiskajām pārmaiņām, bet Marokā vēl pirms šīm reformām pastāvēja neatkarīgas apvienības, darba ņēmēju apvienības, uzņēmēju apvienības un citu pilsoniskās sabiedrības nozaru apvienības, kurām bija rīcības brīvība, lai gan uz tām attiecās politiskās varas noteiktie ierobežojumi.

11.1.2. Pēdējos gados veiktās reformas ir uzlabojušas šo stāvokli, tādēļ Marokas politiskā liberalizācija bieži tiek minēta kā paraugprakses piemērs arābu valstīs. Tomēr vēl aizvien ir jomas, kurās iespējami uzlabojumi.

11.1.3. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas pašlaik attīstās, lai gan daudzi aktīvisti sūdzas par administratīvajiem šķēršļiem, jo īpaši apvienību reģistrēšanas procedūrā.

11.1.4. No politiskās reformas ietvaros pieņemtajiem institucionāliem instrumentiem jāmin Marokas Ekonomikas, sociālo lietu un vides padomes dibināšana 2011. gada februārī, kurai ir konsultatīvas un padomdevējas funkcijas ekonomikas, vides un profesionālās apmācības jautājumos valdībā, pārstāvju palātā un padomdevēju palātā. Padomes funkcijās ietilpst arī ekonomikas un sociālās jomas dalībnieku attiecību veicināšana un stiprināšana.

11.1.5. Dažas apvienības nav pārstāvētas padomē, bet tās ir pazīstamas tādās jomās kā sievietes tiesību aizsardzība, cilvēktiesību aizsardzība plašākā nozīmē vai cīņa pret korupciju.

11.1.6. Citas Konstitūcijā noteiktās padomdevējas iestādes ir šādas: Valsts Cilvēktiesību padome, Korupcijas novēršanas centrālais novērošanas centrs, Jaunatnes padome, Marokāņu kopienas padome ārvalstīs, Konkurences padome un Drošības padome. Vēl jāizveido Tieslietu padome, Ģimenes padome, Dzimumu līdztiesības padome un Valsts padome Marokas valodu un kultūras jautājumos.

11.2. *Eiropas un Marokas pilsoniskās sabiedrības līdzdalība ES un Marokas nolīgumos*

11.2.1. Kā norādīts EESK iepriekšējā atzinumā par Maroku⁽⁸⁾, sarunas par partnerības nolīgumu notika bez pietiekamas iepriekšējas apspriešanās ar saimnieciskajām un sociālajām organizācijām.

11.2.2. Spēkā esošā partnerības nolīguma formulējumā nav noteikts konkrēts pilsoniskās sabiedrības līdzdalības mehānisms tā pārraudzībai un īstenošanai.

11.2.3. Partnerības nolīguma 85. pantā noteikts, ka tā augstākā pārvaldības struktūra – partnerības padome – pieņems pasākumus, lai veicinātu sadarbību starp Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un tās partneriestādi Marokā.

11.2.4. Tā kā Marokā minētā padome jau tiek veidota, un ir plaša sadarbība ar EESK, vēlams, lai abas konsultatīvās struktūras pieprasītu partnerības padomei izveidot apvienoto konsultatīvo komiteju, kas varētu iesniegt ziņojumus un prasības partnerības padomei un partnerības komitejai.

11.2.5. Apvienotās konsultatīvās komitejas sastāvā ir seši Marokas Ekonomikas, sociālo lietu un vides padomes pārstāvji un seši ES EESK pārstāvji, un tā tiekas divas reizes gadā, pārmaiņus Marokā un ES.

11.2.6. Tādā pašā veidā vēlams noteikt citus mehānismus, lai papildinātu ES un Marokas attiecības, piemēram, darba ņēmēju un uzņēmēju sociālā dialoga jomā.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

⁽⁸⁾ Atzinums 264/2010, ziņotāja Margarita López Almedáriz.

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 496. PLENĀRSESĪJA 2014. GADA 26. UN 27. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz standartizētu PVN deklarāciju groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu”

COM(2013) 721 final – 2013/0343 (CNS)

(2014/C 214/04)

Ziņotājs: **PÁLENÍK**

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 113. pantu 2013. gada 8. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz standartizētu PVN deklarāciju groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu”

COM(2013) 721 final – 2013/0343 (CNS).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 13. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē), ar 130 balsīm par, 1 balsīm pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē standartizētas PVN deklarācijas ieviešanu. Tas ir jauns instruments, kas pienācīgas piemērošanas gadījumā varētu mazināt administratīvo slogu uzņēmumiem Eiropas Savienībā un tādējādi palīdzētu labāk izmantot vienotā tirgus potenciālu, kā arī sekmēt nodokļu iekasēšanas efektivitāti un cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā. Tajā pašā laikā Komiteja aicina Komisiju neatslābināt direktīvas īstenošanas centienus.

1.2. EESK atbalsta standarta PVN deklarāciju iesniegšanas veidu un formu maksimālu standartizāciju, kas palīdzēs samazināt birokrātiju, jo īpaši attiecībā uz uzņēmumiem, kuri darbojas starptautiskā mērogā, tādējādi padarot tos konkurētspējīgākus. Konkurences izkropļojumu iegrozošana palīdzēs novērst arī darba vietu zudumu. Tomēr šis priekšlikums ir tikai neliels pirmais solis, lai risinātu daudzās atšķirības starp dalībvalstīm attiecībā uz PVN noteikumiem un formalitātēm. Ir labi jāapsver izmaksas un ieguvumi uzņēmumiem – jo īpaši MVU – mainot PVN ziņošanas sistēmu (un iekšējās procedūras)

1.3. EESK norāda uz priekšlikumu, par ko Komisija paziņoja savā 2014. gada Darba programmā, un uzsver, ka daudzās atšķirības starp PVN noteikumiem un formalitātēm dažādās dalībvalstīs izriet no atšķirīgiem iespēju variantiem, kas paredzēti PVN direktīvā. Izstrādājot galīgo PVN sistēmu, ir jāņem vērā ietekme uz ziņošanas sistēmām un izmaiņas iekšējās procedūrās (kas rada papildu izmaksas uzņēmumiem un iestādēm).

1.4. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu attiecībā uz prasību noteikt tehniskos datus, procedūras un definīcijas, kā arī elektroniskās iesniegšanas metodes saistībā ar standartizēto PVN deklarāciju. Tomēr Komiteja pauž bažas par mēģinājumu izmantot komitoloģijas procedūru, arī lai noteiktu principus labojumu ieviešanai deklarācijā. Tādēļ EESK ierosina minētās detaļas faktiski iekļaut direktīvas galīgajā redakcijā.

1.5. EESK aicina Komisiju skaidrāk precizēt dažus priekšlikuma aspektus, jo īpaši iespēju dalībvalstīm iekasēt PVN priekšmaksājumus, vienlaikus pagarinot PVN deklarācijas periodu līdz ceturksnim mikrouzņēmumiem, kuru apgrozījums ir mazāks par 2 000 000 EUR, un ar to saistīto administratīvās kapacitātes samazināšanu valstu nodokļu iestādēm.

1.6. EESK atbalsta principu "tikai vienreiz", kas nodrošinātu, ka uzņēmumi sniedz informāciju valstu iestādēm tikai vienu reizi. Dati būtu vācami tādā veidā, lai valstu iestādes tos varētu izmantot gan kontroles nolūkā (cīņa pret krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas), gan statistikas vajadzībām. Tādējādi varētu izvairīties no dubultā pienākuma uzņēmumiem aizpildīt dažādas veidlapas un PVN deklarācijas.

1.7. EESK iesaka dalībvalstīm labāk piemērot mehānismus, ar kuriem uzlabo uzņēmējdarbības vidi, jo īpaši, nodrošinot, ka nodoklis ir jāmaksā tikai pēc tam, kad pircējs ir samaksājis rēķinu, – kas ļautu izvairīties no situācijas, kad godīgi uzņēmumi kredītē valsti, – un saglabājot atbilstīgus termiņus PVN pārmaksu atmaksāšanai. Šādu mehānismu ieviešana, pēc EESK domām, nedrīkst radīt papildu administratīvo slogu.

1.8. EESK uzskata, ka ir īpaši svarīgi, lai Eiropas Komisija arī uzsāktu efektīvi standartizēt termiņus un laika periodus attiecībā uz visu veidu ar PVN saistītiem maksājumiem (maksājumi pa daļām, nodokļu maksājumi, pārmaksu atmaksāšana) un labojumus nodokļu deklarācijās, lai pilnībā sasniegtu priekšlikuma mērķus.

2. Vispārīga informācija

2.1. Svarīga nozīme ir birokrātijas samazināšanai, galvenokārt MVU interesēs, jo tā ļauj uzņēmumiem koncentrēties uz faktisko uzņēmējdarbību. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu direktīvai, kuras mērķis ir veicināt ES uzņēmumu starptautisko konkurētspēju un uzlabot vienotā tirgus darbību. Uzņēmumu darbībai sniegtais ieguvums turpmāk var atspoguļoties uzlabojumos nodokļu iekasēšanas, publiskā sektora un valstu budžetu, kā arī sociālās kohēzijas finansēšanas jomā, sekmējot labāku piekļuvi publiskajiem pakalpojumiem un efektīvu publisko pārvaldību. Sagaidāms, ka labvēlīgu ietekmi izjutīs vidējais Eiropas Savienības iedzīvotājs, kā arī MVU.

2.2. Kā norādīts Komisijas priekšlikumā, pievienotās vērtības nodoklis (PVN) veido apmēram 21 % no valsts nodokļu ieņēmumiem, un tādējādi tas dalībvalstu budžetiem ir svarīgs ieņēmumu avots. Tomēr saskaņā ar Komisijas aprēķiniem ik gadu neiekasēti paliek apmēram 12 % no potenciālajiem PVN ieņēmumiem. Tādēļ ir būtiski svarīgi, lai ES un tās dalībvalstis PVN iekasēšanu un cīņu pret nodokļu krāpšanu un pret nodokļu ļaunprātīgu nemaksāšanu censtos padarīt efektīvāku, vienlaikus atbalstot ikvienu iniciatīvu, kas palīdz saglabāt darba vietas.

2.3. Ja šo priekšlikumu direktīvai, kura mērķis ir ieviest standartizētu PVN deklarāciju, pienācīgi īstenos, tas varētu uzlabot nodokļu iekasēšanas efektivitāti un sekmēt cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā. Tas var palīdzēt arī risināt grūtības uzņēmumiem, kuri veic eksportu ES iekšējā tirgū.

2.4. Pašlaik PVN deklarāciju saskaņotība ir minimāla, un, lemjot par to, kas būtu jāiekļauj minētajās deklarācijās, dalībvalstis vadās no savām īpatnībām. PVN deklarāciju sistēmas pašreizējā konfigurācija nozīmē, ka uzņēmumiem, kuri darbojas starptautiskā mērogā, rodas papildu izmaksas, ko rada sarežģīta birokrātija un deklarāciju veidlapas dažādās valodās. EESK atbalsta maksimālu saskaņotību attiecībā uz veidu, kā PVN deklarācijas tiek iesniegtas.

2.5. Izskatāmā priekšlikuma mērķis ir ieviest standartizētu PVN deklarāciju, lai visiem uzņēmumiem būtu vieglāk veikt uzņēmējdarbību un lai samazinātu administratīvo slogu. Uzņēmumi ir pauduši savu atbalstu šai idejai, un jo īpaši MVU izsaka vēlmi, lai deklarācijas nebūtu jāiesniedz tik bieži. Saskaņā ar PwC aprēķiniem⁽¹⁾, samazinot birokrātiju un ieviešot obligātu standartizētu PVN deklarāciju visām dalībvalstīm, ES-27 varētu iegūt neto ietaupījumus aptuveni 17,2 miljardu euro apmērā.

⁽¹⁾ PwC (2013): Pētījums par standartizētas ES PVN deklarācijas pamatojumu un ietekmi.

2.6. Lai gan PVN deklarāciju saskaņošana nozīmētu ietaupījumus uzņēmumiem, tā nozīmētu arī, ka valstu nodokļu iestādēm būtu jāveic papildu vienreizējs ieguldījums. Saskaņā ar PwC pētījumu (2013) nodokļu administrāciju izdevumi, kas nepieciešami, lai ieviestu standartizētas PVN deklarācijas, būtu aptuveni no 800 milj. līdz 1 miljardam euro. No vidējā termiņa līdz ilgtermiņam šie izdevumi būtu jākompensē ar nodokļu iekasēšanas efektivitātes palielinājumu un efektīvāku cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā un pret izvairīšanos no nodokļiem. Tajā pašā laikā jāuzsver, ka priekšlikuma īstenošana radīs nenovēršamas izmaksas nodokļu maksātājiem (grāmatvedības programmatūru nomaiņa).

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu Padomes direktīvai, ar ko ievieš standartizētu PVN deklarāciju. Tas uzlabotu uzņēmējdarbības vidi ES vienotajā tirgū, mazinot birokrātiju un vienkāršojot PVN deklarāciju iesniegšanu dažādās valstīs. Visās valstīs vienādas PVN deklarāciju veidlapas ļaus nodokļa maksātājiem vieglāk darboties vairākos tirgos un sekmēs vienotā tirgus konkurētspēju.

3.2. EESK uzskata, ka tas ir pareizs solis, kas jāveic, lai nepieļautu konkurences izkropļojumus, saglabātu darba vietas un uzlabotu kontroles mehānismus, kad nodokļu iestādes apmainās ar informāciju savā starpā un ar uzņēmumiem. To panākt ļaus standartizētu PVN deklarāciju ieviešana. Iespēja pieprasīt papildu informāciju – ārpus tās, kas paredzēta priekšlikumā, – būtu jāparedz vienīgi tad, ja šī informācija ir būtiska, lai īstenotu nodokļu kontroli un apkarotu krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

3.3. Jāatzīmē, ka ierosinātie grozījumi ir saistīti ar kompleksām pārmaiņām, kas skars ne tikai nodokļu maksātājus, bet arī nodokļu iestādes visās dalībvalstīs, un būs nepieciešamas pašreizējo PVN deklarāciju satura un formas izmaiņas, jo īpaši attiecībā uz elektronisku iesniegšanu. EESK īpaši vēlas pievērst uzmanību priekšlikumam “Ceļā uz galīgo PVN sistēmu” un uzsver, ka Komisijai būtu jāņem vērā tajā izvirzītie mērķi, jo īpaši saistībā ar izskatāmā priekšlikuma īstenošanu, lai aspekti, kas attiecas uz vienoto PVN deklarāciju, nebūtu radikāli jāmaina.

3.4. EESK norāda, ka dažos gadījumos var rasties grūtības ar standartizētās PVN deklarācijas ieviešanu nodokļu iestāžu sistēmās, ja pilnvaras attiecībā uz tehnisko elementu noteikšanu tiks deleģētas Komisijai, jo nodokļu deklarāciju savākšanai un apstrādei tiek izmantotas dažādas sistēmas. EESK atbalsta Komisijas direktīvā ierosinātā 255.a panta tās daļas, kas paredz Komisijai nodot šādas pilnvaras: noteikt tehniskos elementus (a) apakšpunkts), definīcijas un procedūras (b) apakšpunkts) un elektroniskās drošības metodes (d) apakšpunkts). EESK arī vērs uzmanību uz iespēju izmantot nelegislatīvus pasākumus, piemēram, brīvprātīgu pieeju vai paraugprakses piemērus, lai sasniegtu priekšlikuma mērķus. Ja Komisijai tiek piešķirtas šādas pilnvaras, EESK vēlētos sniegt konsultāciju par 255.a panta detaļu noteikšanu, lai varētu pieņemt attiecīgu nostāju.

3.5. Standartizēta PVN deklarācija ļaus dalībvalstīm operatīvi apmainīties ar informāciju un samazināt krāpšanu nodokļu jomā. Tā var arī sekmēt nodokļu iekasēšanas un budžeta konsolidācijas efektivitāti.

3.6. EESK atzinīgi vērtē elektronisko iesniegšanu (e-iesniegšanu), vienlaikus norādot uz iespējamiem sarežģījumiem dažās dalībvalstīs saistībā ar vienkāršotu datu vākšanu un apstrādi, izmantojot PVN deklarācijas un ierosināto standartizēto PVN deklarāciju. Tā var arī palielināt izmaksas daži uzņēmumiem, tāpēc uzņēmumiem vajadzētu arī būt iespējai iesniegt deklarācijas papīra formātā, ar nosacījumu, ka tas neapgrūtinās cīņu pret krāpšanu un pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Uzņēmumi, kuru gada apgrozījums nepārsniedz EUR 2 000 000 vai līdzvērtīgu summu attiecīgās valsts valūtā, ir tiesīgi iesniegt ceturkšņa deklarācijas. EESK uzskata, ka dažām dalībvalstīm šis sliekšnis ir pārāk augsts, un ierosina noteikt iespēju to pazemināt, lai dalībvalstis varētu ņemt vērā uzņēmējdarbības vides īpatnības. Attiecībā uz ierosinātajām izmaiņām 206. pantā ceturkšņa deklarāciju atļaušana varētu negatīvi ietekmēt publiskā sektora budžeta naudas plūsmas dažās valstīs. Tāpēc EESK ierosina, ka Komisijai jāsauglabā iespēja piemērot PVN maksājumus pa daļām, lai kompensētu iespējamus iztrūkumus PVN ieņēmumos sakarā ar taksācijas periodu pagarināšanu lielam skaitam nodokļu maksātāju.

4.2. EESK atbalsta pamatdatu standartizēšanu deklarācijās un atzinīgi vērtē papildu datu un aiļu ieviešanu attiecībā uz nodokļu atskaitījumiem. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas centienus novērst priekšlikuma īstenošanu veidā, kas rada lielāku birokrātiju, ja tiek piemērota tikai standartizētās PVN deklarācijas obligātā daļa (saskaņā ar 250. pantu). EESK aicina Komisiju uzlikt dalībvalstīm par pienākumu atļaut standartizētās PVN deklarācijas iesniegšanu jebkurā Savienības valodā, jo tas samazinātu birokrātiju.

4.3. Komiteja pauž atbalstu priekšlikumam ieviest standartizētu PVN deklarāciju, kurai būtu vienāda standarta veidlapa visām dalībvalstīm. Tāpēc EESK ierosina, ka standarta PVN deklarācijā jābūt divām daļām un ka dalībvalstis lemtu par to, vai izmantot tikai obligāto daļu saskaņā ar priekšlikuma direktīvai 250. pantu vai arī prasīt aizpildīt izvēlētos datus saskaņā ar 251. pantu. Tajā pašā laikā ir svarīgi, lai nodokļu iestādes varētu pieprasīt papildu informāciju gadījumos, kad šī informācija palīdzēs efektīvāk apkarot izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un krāpšanu. Iespēja par iepriekš noteiktu ierobežotu periodu pieprasīt papildu informāciju būtu balstīta uz pieteikumu, kas iesniegts īpaši šim nolūkam izveidotai Komisijas komitejai. EESK uzskata, ka šai informācijai vajadzētu būt vienai no standartizētās PVN deklarācijas sastāvdaļām, lai attiecībā uz obligāto daļu (250. pants) un fakultatīvo daļu (251. pants) būtu izmantojama standarta veidlapa pat tad, ja uzņēmuma gadījumā tiek pieprasīta papildu informācija no nodokļa maksātājiem.

4.4. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu samazināt birokrātiju attiecībā uz uzņēmumiem, 261. panta atcelšanas rezultātā neprasot tiem divreiz sniegt ar nodokļiem saistītu informāciju. EESK aicina Komisiju izplatīt paraugprakses piemērus, lai mudinātu dalībvalstis vākt informāciju un efektīvi ar to apmainīties.

4.5. Kad grozītā direktīva par standartizētu PVN deklarāciju būs ieviesta galīgajā veidā, nodokļu maksātājiem jādod pietiekami daudz laika, lai iegūtu informāciju un iepazītos ar jauno nodokļu deklarācijas veidlapu. EESK uzskata, ka standartizētā PVN deklarācija ir nozīmīgs jautājums, un tāpēc ir ļoti svarīgi panākt pareizo līdzsvaru starp direktīvas galīgās redakcijas kvalitāti un to, cik ātri tā tiks ieviesta. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komiteja ieteiktu vērīgāku īstenošanas termiņu. Vienlaikus Komiteja aicina nodokļu iestādes dalībvalstīs sniegt maksimālu atbalstu nodokļu maksātājiem, iepazīstinot viņus ar dažādajiem direktīvas elementiem, piemēram, nodrošinot tiešsaistes sagatavošanas kursus.

4.6. Jāuzsver, ka attiecībā uz PVN atmaksu dalībvalstīs ir spēkā virkne tiesību normu (termiņi, noteikumi u.c.), kas izskatāmajā priekšlikumā nav pietiekami ņemtas vērā. Direktīvas priekšlikumā arī nav pietiekami skaidri atspoguļots fakts, ka 1) dalībvalstīm ir savas sistēmas, – kas saistītas ar nodokļu deklarācijas struktūru, – lai analizētu riskus, izvēlētos uzņēmumus nodokļu pārbaudēm un atklātu krāpšanu nodokļu jomā, un 2) valstu nodokļu deklarāciju struktūra ir pielāgota vietējiem apstākļiem. EESK aicina Komisiju pilnīgi skaidri norādīt dalībvalstīm, ka tām jādara viss iespējams, lai uzlabotu informācijas vākšanu un apmaiņu starp valstu iestādēm (muitas iestādēm, statistikas institūtiem u.c.).

4.7. EESK atbalsta principu "tikai vienreiz", kas nodrošinātu, ka uzņēmumi sniedz to pašu informāciju tikai vienu reizi. Detalizētus datus var vākt īpaši pamatotos gadījumos, lai varētu veikt tādas pārbaudes, kuras ir būtiskas nodokļu nemaksāšanas un krāpšanas apkarošanai. Priekšlikums paredz iespēju pieprasīt informāciju, kas ļauj veikt pārbaudes tik labi, cik tas ir iespējams. Vajadzētu arī būt iespējai izmantot sniegto informāciju statistikas vajadzībām, tādējādi neprasot uzņēmumiem sniegt vienu un to pašu informāciju vairākām iestādēm un dažādos dokumentos un formātos.

4.8. EESK uzskata, ka ES vienotā tirgus darbību palīdzētu uzlabot tas, ja nodokļu iestādes veiktu PVN atmaksu atbilstošos intervālos, vienlaikus pienācīgā līmenī nodrošinot nodokļu nemaksāšanas apkarošanu un cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā. Līdzīgu ietekmi uz MVU varētu panākt, efektīvāk īstenojot principu, ka nodoklis maksājams tikai tad, kad ir apmaksāts rēķins. Tas ļautu novērst nevēlamo parādību, kad apkrāpti uzņēmumi sniedz aizdevumus valstij. Tādēļ EESK aicina Komisiju mudināt dalībvalstis ieviest šo noteikumu, kas uzlabotu uzņēmējdarbības vides pārredzamību.

4.9. Izskatāmajā priekšlikumā direktīvai paredzēts deleģēt Komisijai īstenošanas pilnvaras attiecībā uz nodokļu deklarāciju labojumiem. Vienlaikus tas piešķir dalībvalstīm tiesības veikt standartizēto PVN deklarāciju labojumus un noteikt termiņus šo labojumu veikšanai. Tā kā, pēc EESK domām, komitoloģijas ietekme uz atsevišķām dalībvalstīm šajā ziņā ir neskaidra, visi jautājumi par standartizēto PVN deklarāciju labojumiem būtu jāiekļauj pašā priekšlikumā direktīvai, un to turpmākā īstenošana būtu atsevišķo dalībvalstu kompetencē. Tajā pašā laikā EESK aicina aktīvi piedalīties ar šo direktīvu saistīto īstenošanas aktu izstrādāšanā.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās”

COM(2013) 554 final – 2013/0268 (COD)

(2014/C 214/05)

Ziņotājs: **Jorge PEGADO LIZ**

Padome 2013. gada 25. septembrī un Eiropas Parlaments 2013. gada 8. oktobrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 67. un 81. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās”

COM(2013) 554 final – 2013/0268 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 10. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē) vienprātīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK ir saņēmusi pieprasījumu sagatavot atzinumu par regulas priekšlikumu⁽¹⁾, kura mērķis ir grozīt Regulu (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās.

1.2. Šim priekšlikumam ir divējāds mērķis: pirmkārt, nodrošināt 2013. gada 19. februārī parakstītā Vienotās patentu tiesas izveides nolīguma jeb VPT nolīguma atbilstību Beniluksa valstu tiesas statūtiem, kas tika grozīti 2012. gada 15. oktobrī⁽²⁾, kā arī pārstrādātajai regulai “Brisele I”; otrkārt, novērst jurisdikcijas noteikumu trūkumu attiecībā uz atbildētājiem trešajās valstīs.

1.3. EESK atbalsta Eiropas Parlamenta (EP) un Padomes iniciatīvu, jo tā ir nepieciešama, lai panāktu vienotas patentaizsardzības juridisko noteiktību un drošību Eiropas Savienībā.

1.4. EESK atzinīgi vērtē četru jaunu noteikumu vienkāršību un uzskata, ka šie noteikumi, kurus paredzēts iekļaut regulā “Brisele I”, ir vajadzīgi, atbilstīgi, pienācīgi pamatoti un savlaicīgi.

1.5. Tomēr EESK pauž nožēlu, ka neraugoties uz agrāk izstrādātiem atzinumiem par šiem jautājumiem, Komitejai savlaicīgi netika lūgts sagatavot atzinumus par priekšlikumiem regulām, ar ko īsteno ciešāku sadarbību vienotas patentaizsardzības un Vienotās patentu tiesas izveides jomā.

1.6. Tā kā nebija iepriekšēju konsultāciju, Komiteja, lai arī ar novēlošanos, norāda uz dažiem jautājumiem saistībā ar tiesas struktūru un darbību, kurus, pēc Komitejas domām, vajadzētu izskatīt padziļināti. EESK it īpaši

- norāda, ka attiecīgajām nodevām jābūt skaidrām un pārredzamām un piemērojamām tā, lai nekādā veidā neapdraudētu tiesības uz tiesu pieejamību;
- iesaka 14. panta 2. punktu vai nu svītrot, vai būtiski grozīt; un
- uzsver nepieciešamību nodrošināt izraudzītajiem tiesnešiem augsta līmeņa profesionālo apmācību.

⁽¹⁾ COM(2013) 554 final.

⁽²⁾ Beniluksa Ekonomikas savienības Ministru komitejas 2011. gada 8. decembra lēmumu par Protokolu, ar ko groza 1965. gada 31. marta Nolīgumu par Beniluksa valstu tiesas izveidi un tās statūtiem M (2011) 9, kā arī Luksemburgā 2012. gada 15. oktobrī parakstītā Protokola tekstu sk. *Bulletin Benelux*, 2012. g., Nr. 2, 15.11.2012., http://www.benelux.int/wetten/Publicatieblad/Publicatieblad_2012-2_fr.pdf. Skatīt arī 1965. gada 31. marta Nolīguma sākotnējo tekstu, kas grozīts ar 1981. gada 10. jūnija un 1984. gada 23. novembra Protokolu: <http://www.courbeneluxhof.be/fr/basisdocumenten.asp>.

2. Vispārīga informācija

2.1. Komisijas priekšlikums EP un Padomei ir pēdējā sērija garajā seriālā par “vienota spēka Eiropas patentu”.

2.2. Jau kopš 60. gadiem tiek gaidīts, ka Eiropas Savienībā izveidos patentu ar vienotu tiesisku aizsardzību. Daudzi mēģinājumi un daudzas neveiksmes sekoja viena otrai.

2.2.1. Tomēr šajā likumotajā ceļā bija arī daļēja veiksmē: ar 1973. gada 5. oktobrī parakstīto Minhenes konvenciju tika izveidots Eiropas patents, kā arī ieviesta vienota procedūra Eiropas patenta pieteikumam Eiropas Patentu iestādē (EPI).

Taču šā Eiropas patenta tiesiskais režīms ietver tik daudzu valstu tiesiskos režīmus, cik valstu norāda pieteicējs. Tas arī izskaidro, kāpēc valstis, iestādes un lietotāji jau tik sen prasa ieviest vienkāršu sistēmu vienotai patentaizsardzībai Eiropas Savienībā.

2.2.2. Bija vairāki mēģinājumi izveidot tā saucamo “Kopienas”, bet pēc tam “Eiropas Savienības” patentu, bet tie visi cieta neveiksmi. Piemēram, 1975. gada Luksemburgas konvencija par Kopienas patentu tā arī nestājās spēkā, jo netika panākta vienošanās starp valstīm.

2.2.3. Eiropadome atsāka diskusijas par Kopienas patenta izveidi tikai 2000. gadā Lisabonas kongresā, kurā tika paziņots par vispārēju programmu Eiropas uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai. Uzreiz pēc šīs sanāksmes Eiropas Komisija iesniedza regulas priekšlikumu, kura mērķis bija izveidot vienotas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, Kopienas patentu ⁽³⁾.

2.2.4. Dalībvalstis 2003. gadā vienojās par kopēju politisku pieeju, tomēr nepanāca galīgu vienošanos, piemēram, attiecībā uz noteikumiem par valodu lietošanu ⁽⁴⁾. Pēc plašas apspriešanās 2006. gadā Komisija 2007. gada aprīlī publicēja paziņojumu, kurā atkārtoti puda aņņemšanos izveidot Kopienas patentu ⁽⁵⁾, bet 2008. gada jūlijā nāca klajā ar paziņojumu “Eiropas rūpnieciskā īpašuma tiesību stratēģija” ⁽⁶⁾, un atsāka sarunas ar dalībvalstīm.

2.2.5. Tā kā trūka vienprātības un ņemot vērā Padomes 2011. gada 10. marta lēmumu, Komisija 2011. gada 13. aprīlī ⁽⁷⁾ ierosināja ciešākas sadarbības ietvaros izveidot vienota spēka Eiropas patentu. Visas dalībvalstis, izņemot Itāliju un Spāniju, pieņēma šo risinājumu ⁽⁸⁾.

2.3. “Patenta tiesību aktu kopumu” veido 2 regulas – Regula (ES) 1257/2012, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz vienotas patentaizsardzības izveidi, un Padomes Regula (ES) 1260/2012, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz vienotas patentaizsardzības izveidi, ciktāl tas attiecas uz piemērojamo tulkošanas kārtību ⁽⁹⁾ – un starptautisks nolīgums, kas ir pamats vienotas patentaizsardzības izveidei Eiropas Savienībā.

⁽³⁾ OV C 337, 28.11.2000.

⁽⁴⁾ Konkurētspējas padome, kas 2003. gada novembra sanāksmē gandrīz panāca vienošanos par vēl neatrisinātiem jautājumiem (sk. MEMO/03/245), tomēr tai neizdevās vienoties par pretenziju tulkojumu iesniegšanas termiņu.

⁽⁵⁾ COM(2007) 165 final.

⁽⁶⁾ COM(2008) 465 final.

⁽⁷⁾ Padomes Lēmums 2011/167/ES par ciešāku sadarbību attiecībā uz vienotu patentaizsardzību.

⁽⁸⁾ Jāatgādina, ka 2013. gada 22. martā Spānija un Itālija Eiropas Savienības Tiesā (EST) iesniedza prasību par spēkā neesamību attiecībā uz regulām par ciešākas sadarbības īstenošanu vienotas patentaizsardzības izveidei Eiropas Savienībā (C-146/13 un C-147/13); EST ar 2013. gada 16. aprīļa spriedumu šo prasību noraidīja.

⁽⁹⁾ OV L 361, 31.12.2012.

2.4. Starptautiskajā nolīgumā, ko 25 dalībvalstis (izņemot Spāniju un Poliju) parakstīja 2013. gada 19. februārī Konkurētspējas padomes⁽¹⁰⁾ ietvaros un “ārpus ES institucionālās sistēmas”⁽¹¹⁾, ir paredzēta Vienotās patentu tiesas izveide; tā būs kompetenta izskatīt strīdus saistībā ar turpmākajiem vienotajiem patentiem un pašreizējiem “tradicionālajiem” Eiropas patentiem⁽¹²⁾.

2.4.1. Tā ir specializēta *ad hoc* tiesa, kurai ir vietējās un reģionālās apakšnodaļas ES. Valstu tiesās paralēli īstenoto procedūru vietā tiesvedībai pakļautajiem būtu jāsaņem ātrs un augstas kvalitātes lēmums, kas būtu atzīts visās dalībvalstīs, kurās patents ir spēkā.

2.4.2. Eiropadome 2012. gada jūnijā nolēma, ka pirmās instances tiesas centrālās nodaļas mītne būs Parīzē, bet tās apakšnodaļas – Londonā un Minhenē⁽¹³⁾.

2.4.3. Ar jauno sistēmu tiks izveidots vienots kontaktpunkts vienota spēka Eiropas patenta pieteikumu iesniegšanai valstīs, kas ir iesaistījušas ciešākas sadarbības īstenošanā, un tiesa ar plašu kompetenci tādās jomās kā prasības saistībā ar pārkāpumu, prasības par paziņojumu, ka pārkāpuma nav, prasības saistībā ar pagaidu un aizsardzības pasākumiem, rīkojumi, prasības saistībā ar patentu spēkā neesamības atzīšanu utt. Tiesa būs arī kompetenta izskatīt jautājumus, kas saistīti ar 32.1.i) pantu par EPI lēmumiem.

2.5. EESK bija viena no pirmajām to vidū, kas prasījuši un atbalstījuši Eiropas patenta izveidi, vai nu atsaucoties uz pieprasījumu izstrādāt atzinumu par rūpniecisko īpašumu un iekšējo tirgu⁽¹⁴⁾, vai arī sagatavojot pašiniciatīvas vai izpētes atzinumus⁽¹⁵⁾.

2.5.1. Komiteja arī izstrādājusi atzinumus, kad tai tika lūgts paust viedokli par diviem priekšlikumiem Padomes lēmumam: “Priekšlikums Padomes lēmumam, ar ko EK Tiesai tiek noteikta piekritība lemt par strīdiem, kuri attiecas uz Kopienas patentu”⁽¹⁶⁾ un “Priekšlikums Padomes lēmumam, ar ko izveido Kopienas Patentu tiesu un kas attiecas uz prasībām, kuras iesniedz EK Pirmās instances tiesā”⁽¹⁷⁾.

2.6. Turpretī EESK nesaņēma atzinuma pieprasījumu par patenta tiesību aktu kopumu (regulas priekšlikumi, kuru rezultātā pieņemta 2012. gada 17. decembra Regula (ES) 1257/2012 un 1260/2012⁽¹⁸⁾, ne arī par 2013. gada 19. februārī parakstītā Vienotās patentu tiesas izveides nolīguma projektu⁽¹⁹⁾).

3. EP un Padomes priekšlikums

3.1. Vienotās patentu tiesas (VPT) izveides nolīguma 89. pantā ir noteikts, ka tas stāsies spēkā

a) 2014. gada 1. janvārī

vai

⁽¹⁰⁾ Iepriekšējā dienā EP bija devis savu piekrišanu. Konkrēti, Bernhard Rapkay ziņojums par regulu, ar ko nosaka vienotu patentu, tika pieņemts ar 484 balsīm par, 164 pret un 35 atturoties (šim dokumentam tika piemērota koplēmuma procedūra); Raffaele Baldassarre rezolūcija par tulkošanas kārtību tika pieņemta ar 481 balsi par, 152 balsīm pret un 49 atturoties (attiecībā uz šo dokumentu Eiropas Parlamentam ir tikai padomdevēja tiesības); visbeidzot, Klaus-Heiner Lehne rezolūcija tika pieņemta ar 483 balsīm par, 161 balsi pret un 38 atturoties. Šī rezolūcija par tiesu sistēmu ar patentiem saistītu strīdu izšķiršanai ir nelegislatīvs dokuments.

⁽¹¹⁾ Sk. Padomes 2013. gada 19. februāra dokumentu 16351/12+COR 1 un dokumentu 6590/13 PRESSE 61.

⁽¹²⁾ OV C 175, 20.6.2013.

⁽¹³⁾ Vienotās patentu tiesas izveides nolīguma 7. pants.

⁽¹⁴⁾ Sk. atzinumus: OV C 155, 29.5.2001., 80. lpp.; OV C 61, 14.3.2003., 154. lpp.; OV C 256, 27.10.2007., 3. lpp.; OV C 306, 16.12.2009., 7. lpp.; OV C 18, 19.1.2011., 105. lpp.; OV C 376, 22.12.2011., 62. lpp.; OV C 68, 6.3.2012., 28. lpp.; OV C 234, 30.9.2003., 55. lpp.; OV C 234, 30.9.2003., 76. lpp.; OV C 255, 14.10.2005., 22. lpp.; OV C 93, 27.4.2007., 25. lpp.; OV C 204, 9.8.2008., 1. lpp.; OV C 77, 31.3.2009., 15. lpp.; OV C 132, 3.5. 2011., 47. lpp.; OV C 9, 11.1.2012., 29. lpp.; OV C 24, 28.1.2012., 99. lpp.; OV C 76, 14.3.2013., 24. lpp.

⁽¹⁵⁾ Sk. atzinumus: OV C 100, 30.4.2009., 65. lpp.; OV C 44, 11.2.2011., 68. lpp.; OV C 143, 22.5.2012., 17. lpp.; OV C 299, 4.10.2012., 165. lpp.; CESE3154/2013 (vēl nav publicēts OV).

⁽¹⁶⁾ OV C 112, 30.4.2004., 81. lpp.

⁽¹⁷⁾ OV C 112, 30.4.2004., 76. lpp.

⁽¹⁸⁾ Priekšlikumi COM(2011) 215/3 final un COM(2011) 216/3 final, 13.4.2011.

⁽¹⁹⁾ Vienotās patentu tiesas nolīguma projekts un statūtu projekts; Prezidentūras dokumenta 16074/11 pārskatītā un galīgā redakcija, 11.11.2011.

- b) tā ceturrtā mēneša pirmajā dienā, kurš seko dienai, kad saskaņā ar 84. pantu ir deponēts trīspadsmitais ratifikācijas vai pievienošanās instruments, un to izdarījušas arī trīs dalībvalstis, kurās vislielākais Eiropas patentu skaits ir stājies spēkā iepriekšējā gadā, kas ir pirms nolīguma parakstīšanas gada (Vācija, Francija un Apvienotā Karaliste)

vai

- c) tā ceturrtā mēneša pirmajā dienā, kurš seko dienai, kad ir stājušies spēkā grozījumi Regulā (ES) Nr. 1215/2012, kuri attiecas uz regulas saistību ar šo nolīgumu, —

atkarībā no tā, kurš datums ir vēlākais.

3.2. Izskatāmā EP un Padomes priekšlikuma mērķis ir pieņemt nepieciešamos Regulas (ES) Nr. 1215/2012 grozījumus, lai tādējādi, pirmkārt, nodrošinātu VPT nolīguma un minētās regulas saskaņotību un, otrkārt, risinātu konkrēto jautājumu par jurisdikcijas noteikumiem attiecībā uz atbildētājiem trešajās valstīs ⁽²⁰⁾.

3.3. Vienlaikus un ņemot vērā Beniluksa valstu tiesas (BVT) paralēlās kompetences vairākās jomās, piemēram, intelektuālā īpašuma tiesību jomā, un pēc 2012. gada 15. oktobra protokola, ar ko groza 1965. gada 31. marta nolīgumu par BVT izveidi un tās statūtiem, pieņemšanas, priekšlikumā norādīts, ka ir jāgroza pārstrādātā regula "Brisele I", lai, pirmkārt, nodrošinātu pārskatītā līguma un pārstrādātās regulas "Brisele I" atbilstību un, otrkārt, novērstu vienotu jurisdikcijas noteikumu trūkumu attiecībā uz atbildētājiem trešajās valstīs ⁽²¹⁾.

3.4. Līdz ar to izskatāmajā dokumentā ierosināti grozījumi Regulā (ES) Nr. 1215/2012 attiecībā uz:

- a) noteikumiem, kas risina attiecības starp VPT nolīgumu un protokolu 1965. gada Nolīgumam par Beniluksa valstu tiesu, no vienas puses, un regulu "Brisele I", no otras puses;
- b) noteikumi, kas papildina vienotos jurisdikcijas noteikumus attiecībā uz trešo valstu atbildētājiem civillietās un komercietās, kas tiek skatītas Vienotajā patentu tiesā un Beniluksa valstu tiesā, par jautājumiem, uz kuriem attiecas VPT nolīgums vai protokols, ar ko groza 1965. gada Beniluksa nolīgumu.

3.5. Šie grozījumi konkrēti nozīmē, ka Regulas (ES) Nr. 1215/2012 14. apsvērumā tiek pievienots jauns teikums un četri jauni noteikumi 71. a) – 71. d) pantā.

4. Piezīmes

4.1. No trim priekšnoteikumiem, lai VPT nolīgums varētu stāties spēkā, tikai viens ir atkarīgs no ES iestāžu darbības, un tas attiecas uz grozījumiem Regulā (ES) Nr. 1215/2012 ⁽²²⁾, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 44/2001 ("Brisele I") ⁽²³⁾.

4.2. Ierosinātie grozījumi ir **vajadzīgi, atbilstīgi, pienācīgi pamatoti un savlaicīgi**.

Tie ir vajadzīgi, jo

- a) vispirms vajadzēja skaidri un nepārprotami precizēt, ka Vienotā patentu tiesa un Beniluksa valstu tiesa jāuzskata par tiesām Regulas Nr. 1215/2012 nozīmē, lai nodrošinātu juridisko noteiktību un paredzamību atbildētājiem, pret kuriem varētu celt prasību minētajās tiesās kādā dalībvalstī, kas nav piekritības valsts saskaņā ar šīs regulas noteikumiem.
- b) Vienotajai patentu tiesai un Beniluksa valstu tiesai jāspēj īstenot savas pilnvaras attiecībā uz atbildētājiem, kuru domicils ir ārpus dalībvalstīm. Turklāt šajā regulā būtu jānosaka gadījumi, kad Vienotā patentu tiesa un Beniluksa valstu tiesa var īstenot papildu jurisdikciju. Šā priekšlikuma mērķis ir acīmredzams: nodrošināt tiesas pieejamību un nepieļaut, ka tiesas pieņem pretrunīgus lēmumus vienā un tajā pašā jautājumā.

⁽²⁰⁾ Saskaņā ar subsidiaritātes principu šis priekšlikums 2013. gada 17. septembrī nosūtīts visu ES dalībvalstu parlamentiem (SG-Greffe (2013)D/14401).

⁽²¹⁾ Beniluksa valstu tiesa, kas izveidota ar 1965. gada 31. marta nolīgumu, ir Beļģijai, Luksemburgai un Nīderlandei kopīga tiesa, kuras uzdevums ir nodrošināt Beniluksa valstīm kopīgo noteikumu vienādu piemērošanu dažādās jomās, tostarp intelektuālā īpašuma tiesību jomā. Taču 2012. gada 15. oktobra protokolā paredzēta iespēja paplašināt šīs tiesas jurisdikciju, iekļaujot tajā arī jomas, kas attiecas uz regulu "Brisele I", kaut gan BVT sākotnējais uzdevums galvenokārt bija pieņemt prejudiciālus lēmumus par Beniluksa valstu kopīgo noteikumu interpretāciju.

⁽²²⁾ OV L 351, 20.12.2012., 1. lpp.; sk. atzinumu OV C 218, 23.7.2011., 78. lpp.

⁽²³⁾ OV L 12, 16.1.2001., 1. lpp.; sk. atzinumu OV C 117, 26.4.2000., 6. lpp.

- c) Šīs regulas noteikumi par *lis pendens* un saistītām prasībām jāpiemēro ne tikai tad, kad tiesvedība notiek to dalībvalstu tiesās, kurās piemēro iepriekšminētos starptautiskos nolīgumus, un dalībvalstīs, kurās šos nolīgumus nepiemēro, bet arī tad, ja Vienotās patentu tiesas izveides nolīguma 83. panta 1. punktā minētajā pārejas laikā dažos ar Eiropas patentiem saistītos strīdu gadījumos, kas uzskaitīti minētajā pantā, prasība tiek celta Vienotajā patentu tiesā, no vienas puses, un VPT nolīguma līgumslēdzējas dalībvalsts tiesā, no otras puses.
- d) Vienotās patentu tiesas vai Beniluksa valstu tiesas pieņemtie lēmumi jāatzīst un jāizpilda saskaņā ar Regulu Nr. 1215/2012 arī dalībvalstīs, kuras nav attiecīgo starptautisko nolīgumu līgumslēdzējas puses.
- e) Visbeidzot, lēmumi, ko pieņēmušas tiesas dalībvalstīs, kuras nav attiecīgo starptautisko nolīgumu līgumslēdzējas puses, arī turpmāk būtu jāatzīst un jāizpilda pārējās dalībvalstīs saskaņā ar Regulu Nr. 1215/2012.

4.3. Ierosinātie grozījumi **atbilst izvirzītajiem mērķiem**:

- a) precizēt, ka Vienotā patentu tiesa un Beniluksa valstu tiesa ir “tiesas” regulas “Brisele I” nozīmē;
- b) precizēt noteikumus par jurisdikciju attiecībā uz Vienoto patentu tiesu un Beniluksa valstu tiesu, ja iesaistīti atbildētāji, kuru domicils atrodas kādā no iesaistītajām dalībvalstīm, un izstrādāt vienotus noteikumus par starptautisko jurisdikciju attiecībā uz trešo valstu atbildētājiem tiesvedībā, kas uzsākta pret šādiem atbildētājiem Vienotajā patentu tiesā un Beniluksa valstu tiesā gadījumos, kad regulā “Brisele I” šādi noteikumi nav paredzēti, bet iekļauta atsauce uz valsts tiesību aktiem;
- c) noteikt, kādus noteikumus piemēro *lis pendens* un saistīto prasību gadījumā attiecībā uz Vienoto patentu tiesu un Beniluksa valstu tiesu, no vienas puses, un to dalībvalstu tiesām, kas nav attiecīgo starptautisko nolīgumu līgumslēdzējas puses, no otras puses, kā arī noteikt šo noteikumu piemērošanu pārejas periodā, kas minēts VPT nolīguma 83. panta 1. punktā;
- d) precizēt lēmumu atzīšanas un izpildes noteikumu piemērošanu dalībvalstīs, kuras ir attiecīgo starptautisko nolīgumu līgumslēdzējas puses, un dalībvalstīs, kas nav šo nolīgumu līgumslēdzējas puses.

4.4. Ierosinātie grozījumi ir **pienācīgi pamatoti** paskaidrojuma rakstā, kas iekļauts regulas priekšlikuma ievada daļā.

4.4.1. Visbeidzot, grozīšana ir **savlaicīga**, jo Regulu Nr. 1215/2012 piemēros no 2015. gada 10. janvāra, bet VPT nolīgums stāsies spēkā tikai ceturrtā mēneša pirmajā dienā, kurš seko dienai, kad stājušies spēkā grozījumi Regulā (ES) Nr. 1215/2012, un šiem grozījumiem jāstājas spēkā tajā pašā dienā, t. i., 2015. gada 10. janvārī (priekšlikuma 2. pants).

4.5. **EESK piekrīt un atbalsta izskatāmo priekšlikumu**, kas, pēc Komitejas domām, ir atbilstīgs un vajadzīgs, lai nodrošinātu VPT nolīguma, Beniluksa valstu tiesas kompetences paplašināšanas protokola un regulas “Brisele I” (pārstrādāta redakcija) apvienotu un saskaņotu piemērošanu.

4.6. **Tomēr EESK pauž nožēlu, ka netika lūgts Komitejas atzinums** ne par patentu tiesību aktu kopumu (Regula (ES) Nr. 1257/2012 un Regula (ES) Nr. 1260/201), ne arī par starptautiska nolīguma projektu, kas ir pamats vienotas patentaizsardzības izveidei ES.

4.6.1. Neraugoties uz to, EESK izmanto iespēju un atzinīgi vērtē Eiropas patenta un vienota spēka Eiropas patenta elastīgumu un līdzaspastāvēšanu, jo šāda sistēma dod iespēju izvēlēties vispiemērotāko variantu: Eiropas patents dažām norādītajām dalībvalstīm vai vienota spēka Eiropas patents visām 25 dalībvalstīm, kas iesaistījušās ciešākas sadarbības īstenošanā.

4.6.2. Tomēr neskaidrības rada patentu tiesību aktu kopumā paredzētā vienkāršošana, jo pašlaik vēl norit darbs pie sistēmas ieviešanas.

Nolīgumam pievienotajā deklarācijā ir paredzēts izveidot dalībvalstu pārstāvju komiteju, kas izstrādātu “praktiskus aspektus Vienotās patentu tiesas pareizai darbībai”. Šīs komitejas uzdevums ir arī sagatavot tiesas reglamentu un organizēt tiesnešu apmācību⁽²⁴⁾.

4.6.2.1. Jautājumus rada arī šķirējtiesas mehānisma strīdu izšķiršanai⁽²⁵⁾ un pārsūdzības iespējas vienotajā tiesā līdzāspastāvēšana, jo 7 gadus ilgajā pārejas periodā VPT kompetence būs mainīga.

4.6.2.2. Patentu tiesību aktu kopuma spēkā stāšanās ir juridiski ļoti sarežģīta, jo tā ir saistīta ar VPT nolīguma stāšanos spēkā atbilstīgi 3.1. punktā noteiktajam.

4.6.2.3. Turklāt nav skaidra arī VPT struktūra. Pirmās instances tiesas centrālā nodaļa atradīsies trīs pilsētās: Parīzē – lietām, kas saistītas ar tehnoloģiskiem procesiem, transportu, tekstilu, papīru, celtniecību, kalnrūpniecību, fiziku, elektroenerģiju; Londonā – lietām, kas saistītas ar ķīmiju, metalurģiju un “cilvēka dzīves pamatprasību apmierināšanu”, piemēram, farmāciju, un Minhenē – lietām, kas saistītas ar mehāniku, apgaismošanu, apsildīšanu, ieročiem un spridzināšanas darbiem. Pēc tam varēs veidot vietējās nodaļas vienas valsts robežās un reģionālās nodaļas, kas attieksies vismaz uz divām valstīm. Savukārt apelācijas tiesas mītne būs Luksemburgā.

4.6.2.4. Sākotnējā neziņa par kopējo tiesai maksājamās nodevas apmēru var atturēt atbildētājus no savu tiesību aizstāvēšanas Vienotajā patentu tiesā. Tas var ierobežot atbildētāju tiesības uz tiesu iestāžu pieejamību.

4.6.2.5. Ierosinātā VPT⁽²⁶⁾ Reglamenta 14. panta 2. punkts ir grūti saskaņojams ar līgumslēdzēju dalībvalstu parakstītā VPT nolīguma 49. pantu, jo īpaši, ja tās nodaļas kompetence, kurā prasību iesniedz, balstās uz 33. panta 1) punkta a) apakšpunktu. Īpaši grūti ir saprast, kura valoda ir izmantojama. Nolīguma 49. panta 3) punktā noteikts, ka puses var vienoties par tiesvedības valodu, ja kompetentā palāta tam piekrīt, savukārt VPT Reglamenta 14. panta 2. punktā noteikts, ka prasības pieteikums ir jā sagatavo valodā, kādā atbildētājs veic darbību savā dalībvalstī, kas ir līgumslēdzēja puse. Lai varētu nepieļaut nepareizu interpretāciju, EESK iesaka svītrot vai būtiski grozīt minētā reglamenta 14. panta 2. punktu.

4.6.2.6. Vienotās patentu tiesas sekmīga darbība ir lielā mērā atkarīga no izraudzīto tiesnešu kvalifikācijas. Lai gan tiesneši ir no dažādām dalībvalstīm un ar ļoti dažādu pieredzi dalībvalstu atšķirīgo procesuālo sistēmu dēļ, viņiem ir jāievēro jaunais Vienotās patentu tiesas Reglaments. Tādēļ, lai VPT darbotos sekmīgi, ļoti svarīga ir iecelto tiesnešu kvalitatīva un pamatīga apmācība ne tikai saistībā ar piemērojamo jauno Reglamentu, bet arī valodu prasmēm, kas Tiesā ir būtiskas.

4.7. Ņemot vērā šo sarežģītību, atzinīgi vērtējama vienkāršība, kas raksturo četrus jaunus noteikumus, kurus paredzēts iekļaut regulā “Brisele I”.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

⁽²⁴⁾ <http://www.unified-patent-court.org/>

⁽²⁵⁾ VPT nolīguma 35. pants.

⁽²⁶⁾ Vienotā patentu tiesa (VPT).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Izglītības atvēršana – ikvienam paredzētas inovatīvas mācīšanas un mācību apguves metodes, izmantojot jaunās tehnoloģijas un atvērtos izglītības resursus””

COM(2013) 654 final

(2014/C 214/06)

Ziņotājs: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Līdzziņotājs: **Pavel TRANTINA**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2013. gada 25. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Izglītības atvēršana – ikvienam paredzētas inovatīvas mācīšanas un mācību apguves metodes, izmantojot jaunās tehnoloģijas un atvērtos izglītības resursus””

COM(2013) 654 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 6. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē), ar 226 balsīm par, 2 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. IKT līdzekļi arvien plašāk tiek lietoti visās dzīves jomās. EESK ir pārliecināta, ka digitālas pieejas izmantošana izglītības sistēmā varētu palīdzēt uzlabot kopienai piedāvātās izglītības kvalitāti un radošumu īpaši tad, ja tas tiktu darīts saprātīgi.

1.2. EESK uzskata, ka skolotāju loma ir īpaši svarīga, lai nodrošinātu iniciatīvas “Izglītības atvēršana” veiksmīgu īstenošanu. Viņu iesaistīšanās šīs iniciatīvas izstrādē un īstenošanā, kā arī atbilstoša sagatavotība ir izšķiroši svarīga, lai izglītību “atvērtu” inovatīvā veidā, izmantojot jaunās tehnoloģijas un atvērtos izglītības resursus ikvienam paredzētas mācīšanas un mācību apguves kontekstā.

1.3. EESK uzsver, ka no visu pušu mobilizācijas un atbalsta mācību partnerību izveidei sabiedrībā, iesaistot programmu izstrādē un īstenošanā skolas, uzņēmumus, pašvaldības, sociālos partnerus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, ar jaunatni saistītas NVO, darbiniekus jauniešu jautājumos un citus kopienu darbiniekus, vecākus un skolēnus, ir atkarīga veiksmīga šīs iniciatīvas īstenošana un iecerēto rezultātu sasniegšana veselīgos izglītības paradigmas maiņas apstākļos.

1.4. EESK aicina pievērst uzmanību nepieciešamībai efektīvi izmantot pieejamās ES un jo īpaši valstu finansēšanas programmas, lai atbalstītu mācību programmai pienācīgi pielāgotu jauno tehnoloģiju un atvērto izglītības resursu optimālu izmantošanu. Ir nepieciešams izpētīt, izplatīt un atbalstīt dažās dalībvalstīs pastāvošo labāko praksi, piemēram, kā stimulēt uzņēmumus, kuri vēlas skolas aprīkot ar jaunajām komunikācijas tehnoloģijām (IKT).

1.5. EESK uzskata, ka ļoti svarīgi ir, lai to zināšanu atzīšanas instrumenti, kas iegūtas, izmantojot IKT, būtu skaidri zināmi visai sabiedrībai un lai to piemērošana tiktu regulāri vērtēta. Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpai, kas pašlaik tiek veidota, būs jāveicina pārredzamība un prasmju apstiprināšana. Tas ir ļoti svarīgi, lai visa kopiena šo sistēmu uzskatītu par pieņemamu.

1.6. EESK ir pārliecināta, ka rūpīgi plānota un visaptveroša pieeja ir nepieciešama, lai īstenotu pasākumus, kam jāveicina jauno tehnoloģiju izmantošana mācību procesā gan saistībā ar masveida atvērtajiem interneta kursiem (MOOC), gan atvērtajiem izglītības resursiem. Skolotāji pilnīgi noteikti arī turpmāk būs visu izglītības procesu centrā, taču viņiem ir nepieciešama atbilstoša sagatavotība un stimuli. Uz tehnoloģijām balstīta izglītība rada jaunus uzdevumus Eiropai. Tehnoloģija bez skolotājiem zaudē izglītojošo vērtību, savukārt digitālajā jomā spēcīgi skolotāji būs spējīgi arī turpmāk padarīt izglītību pievilcīgu izglītojamiem.

1.7. EESK vēlētos uzsvērt, ka, izglītībā izmantojot IKT instrumentus, ir jā rūpējas par iekļautības uzlabošanu. Īpaši tas attiecas uz skolēniem no mazāk labvēlīgas vides – tiem, kuri nevar iegādāties nepieciešamās iekārtas, iegūt savu piekļuvi internetam un iegādāties saturu. Visā Eiropā ir atrodamī daudzi labākās prakses piemēri šādu šķēršļu pārvarēšanai un šo skolēnu apgādāšanai ar viņiem nepieciešamajām iekārtām. Ir jāveic šīs labākās prakses apmaiņa un tā jāatbalsta.

1.8. EESK ir arī pārliecināta, ka jaunās uz internetu balstītās tehnoloģijas pavērs iespējas zināšanu nodošanai pāri robežām, tādējādi veicinot izglītības konverģenci dalībvalstīs. Tas ir svarīgi topošo darba ņēmēju un darba devēju mobilitātei Eiropas Savienības vienotajā tirgū, kas arī būs ieguvējs.

1.9. EESK ir pārliecināta, ka Eiropas Komisijai būtu jānodrošina nepieciešamais atbalsts un koordinācijas mehānismi ātrai un efektīvai šajā dokumentā izskatīto priekšlikumu īstenošanai, panākumu mērīšanai un labākās prakses apmaiņas veicināšanai ES. EESK uzskata, ka efektīva šo priekšlikumu īstenošana palīdzēs sasniegt stratēģijas “Eiropa 2020” vispārējos mērķus.

2. Pamatojums

2.1. Eiropas Komisija uzsāka savu iniciatīvu “Izglītības atvēršana” kā rīcības plānu, lai novērstu informācijas tehnoloģiju nepietiekamu vai neefektīvu izmantošanu izglītības procesā un citas ar digitālo tehnoloģiju saistītas nepilnības, kuru dēļ skolas un augstskolas nesniedz augstas kvalitātes izglītību un nenodrošina digitālo prasmju apguvi, kas līdz 2020. gadam būs nepieciešamas 90 % darba vietu.

2.2. Kopīgā iniciatīva “Izglītības atvēršana”, ko vada izglītības, kultūras, daudzvalodības un jaunatnes lietu komisāre *Androulla Vassiliou* un Komisijas priekšsēdētāja vietniece *Neelie Kroes*, kas ir atbildīga par Digitalizācijas programmu, ir vērsta uz trim galvenajām jomām:

- radīt inovācijas iespējas organizācijām, skolotājiem un skolēniem;
- palielināt atvērto izglītības resursu (*Open Educational Resources* jeb *OER*) izmantošanu, lai visiem būtu pieejami ar publiskā sektora finansējuma palīdzību izstrādāti mācību materiāli;
- uzlabot IKT infrastruktūru un savienojamību skolās.

2.3. Iniciatīvas, kas saistītas ar rīcības plānu “Izglītības atvēršana”, tiks finansētas no jaunās ES izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta programmas *Erasmus+*, no jaunās pētniecības un inovācijas programmas “Apvārsnis 2020” un no ES struktūrfondu līdzekļiem. Piemēram, programma *Erasmus+* piedāvās finansējumu izglītības pakalpojumu sniedzējiem ar mērķi panākt mācību iestāžu darbības modeļu pielāgošanu tehnoloģiskajām pārmaiņām un atbalstīt skolotāju izglītošanu, izmantojot atvērto tiešsaistes kursus. Visi programmas *Erasmus+* finansētie mācību materiāli būs brīvi pieejami sabiedrībai saskaņā ar atklātām licencēm.

2.4. Iniciatīvas “Izglītības atvēršana” ietekme tiks palielināta, īstenojot ieteikumus, kurus 2014. gada vasarā publicēs Augsta līmeņa darba grupa augstākās izglītības modernizācijai. Šī grupa, kuru izveidoja komisāre *Vassiliou* un kuru vada bijusī Īrijas prezidente *Mary McAleese*, pašlaik izvērtē, kā augstākajā izglītībā varētu labāk izmantot jaunus pasniegšanas un mācību apguves veidus.

2.5. Šī iniciatīva ir arī saistīta ar Lielo koalīciju digitālo darbvietu aizpildīšanai, kas ir dažādu ieinteresēto pušu platforma, ar kuras palīdzību tiek risināta IKT prasmju trūkuma problēma un tiek mēģināts aizpildīt aptuveni 900 000 vakances, kas saistītas ar IKT.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. “Izglītība ir sociāls process” (*John Dewey*), un tā tas būs arī nākotnē pat tad, ja plašos mērogos tiek izmantotas IKT. Tās uzdevums ir ne tikai zināšanu nodošana, bet arī pilsoņu veidošana.

3.2. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas paziņojumu "Izglītības atvēršana", kas dod iespēju veidot tādu mūsdienīgu izglītības sistēmu, kura stimulē studentu kopienu, pasniedzēju un visas sabiedrības spēju veidošanu, padarot vieglāku jauno digitālo prasmju un IKT risinājumu izmantošanu un nodrošinot zināšanu nodošanas procesa efektivitāti.

3.3. Izglītība ir viens no mūsdienīgas sabiedrības un cilvēktiesību pilāriem. Neviena valsts nevar nedz izdzīvot, nedz attīstīties bez labas izglītības sistēmas. Mūsdienās zināšanu veiksmīga nodošana iespējama, apvienojot mūsdienīgās un tradicionālās metodes. Izglītībā jāizvēlas pareiza pieeja, un uzmanība jāvērs uz integrētu ikviena indivīda attīstību, vienlaikus rūpējoties par tirgū reāli pieprasīto prasmju veidošanu. Turklāt, nenoliedzot uz peļņas gūšanu vērsto tirgu vajadzības, ES izglītības sistēmām ir jāapmierina vajadzības, kas pastāv bezpeļņas sektorā, piemēram, pētniecības, zinātnes un mākslas dažās nozarēs.

3.4. Skolas vienmēr ir bijušas inovācijas avangardā. EESK uzskata, ka veiksmīga izglītība ir atkarīga no tā saucamo tradicionālo izglītības metožu un jauno tehnoloģiju un paņēmieni izmantošanas līdzsvara. Turklāt EESK uzskata arī, ka izglītības sistēmas ir jāpielāgo sabiedrībā notiekošajām pārmaiņām pasaules līmenī, kā arī jauno uzdevumu veikšanai.

3.5. EESK jau sen risina jautājumu par inovatīvām pieejām izglītības jomā⁽¹⁾. Nesen sagatavotajā atzinumā "Izglītības pārvērtēšana", piemēram, tā uzsvēra, ka ir nepieciešams arī turpmāk būtisku vietu dot ar zinātni, tehnoloģijām, inženieriju un matemātiku saistītu priekšmetu mācīšanai, ņemot vērā to svarīgo lomu uz tehnoloģiju balstītas sabiedrības attīstībā, kas mūs ietver un kurā ļoti pieprasīti būs tādi cilvēkresursi, kam ir labas zinātniskās un tehnoloģiskās zināšanas. Tomēr ir svarīgi, lai šie priekšmeti, sākot jau no bērnudārza, audzēkņiem tiktu pasniegti, izmantojot radošāku un saistošāku pieeju. To agrīna mācīšana nodrošina labus rezultātus, un šādu labāko praksi var novērot vairākās dalībvalstīs.

3.6. Izglītībā svarīga ir gan digitālā, gan tiešsaistes metode. Tomēr Komiteja apliecina, ka zināšanu nodošanai izmantojot jaunus materiālus, jaunus formātus un jaunas prasmes, ir ārkārtīgi svarīgi uzlabot saturu, mācīšanās efektivitāti un rezultātus.

3.7. EESK uzskata, ka izglītības darbinieku un viņu intereses pārstāvošo sociālo partneru līdzdalība ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu izglītības atvēršanas procesa efektivitāti. Šādā perspektīvā EESK atzinīgi vērtē ideju par atbalstu brīvprātīgo skolotāju tīkliem, kuru mērķis ir labākās prakses apmaiņa un jaunas iniciatīvas.

3.8. No komerciālā viedokļa EESK konstatē, ka jaunā pieeja un jaunā digitālā vide paver plašas perspektīvas. Tomēr Komiteja uzskata, ka, jo īpaši izmantojot atvērto avotus, ir jāsauglabā piesardzība. EESK uzskata, ka atvērtajiem kursiem un resursiem ir noteikta loma šajā procesā, taču tirgū pastāv nepieciešamība pēc sava veida (brīvprātīgas) klasifikācijas un standartizācijas, ņemot vērā sertifikācijas procesus un intelektuālā īpašuma tiesības⁽²⁾. Svarīgi un vēlams ir arī kritiski izvērtēt izglītojošo resursu kvalitāti.

3.9. EESK atzīst, ka atvērto izglītības resursu nozarei ir priekšrocības, ja vien šie resursi ir lietderīgi mācību procesam un dod iespēju veicināt valodu mācīšanos. Nepārtraukta universāla piekļuve izglītojošam augstas kvalitātes brīvi pieejamam saturam ir velta, ja šis saturs ir valodā, ko lielākā daļa kopienas locekļu nepārvalda.

3.10. Lai gan dokumentā ir ieteiktas Eiropas mēroga politiskās nostādnes, EESK ir pārliecināta, ka risinājumu īstenošana patiesībā ir atkarīga no tā, kā katra no dalībvalstīm izstrādā savu politiku. Tāpēc EESK aicina dalībvalstu politiskos līderus uzņemties stingras saistības, lai nodrošinātu Eiropas līmenī ierosināto risinājumu īstenošanu, neraugoties uz ieviešanas tempa atšķirībām dalībvalstīs šajās jomās.

⁽¹⁾ OV C 181, 21.6.2012., 143.–149. lpp.; OV C 68, 6.3.2012., 11.–14. lpp. un OV C 68, 6.3.2012., 1.–10. lpp.

⁽²⁾ OV C 191, 29.6.2012., 4. nodaļa.

3.11. Kā iepriekš norādīts, šī revolūcija, tāpat kā citas būtiskas pārmaiņas, liek katrai no dalībvalstīm uzņemties politisku iniciatīvu. No šāda viedokļa raugoties, EESK mudina atbilstīgi izmantot Eiropas līmenī un jo īpaši valstīs pieejamās finansēšanas programmas, lai atbalstītu iecerēto pedagoģisko revolūciju. Lai gan programma *Erasmus+* un daži programmas "Apvārsnis 2020" pasākumi nenodrošina pilnīgu risinājumu, neraugoties uz augsti novērtēto budžeta līdzekļu piešķirumu paaugstinājumu, tomēr, pienācīgi kombinējot valstu budžetus un šīs programmas, būs iespējams reāli stimulēt izglītības sistēmas. Lai īstenotu šādu pieeju, katrai no dalībvalstīm ir jāpieņem atbilstošas politiskas stratēģijas un lēmumi, neaizmirstot, ka universāli risinājumi neeksistē.

3.12. Līdztekus tam, kas tika minēts par digitālo tehnoloģiju nozīmi, izglītībā ir jāļauj ienākt arī citiem mācīšanās veidiem (piemēram, neformālām mācībām ārpus skolas). Šajā saistībā ir jāpiezīmē, ka plašsaziņas līdzekļi (kā ikdienišķs pedagoģisks resurss) joprojām salīdzinoši maz tiek izmantoti izglītības procesā, neraugoties uz milzīgo potenciālu, ko tie var sniegt, papildinot formālo izglītības procesu, un ieguldījumu digitāla satura izpratnes jomā.

3.13. Lai veicinātu jauno tehnoloģiju izmantošanu, par pamatprincipu jānosaka visas mācībās iesaistītās kopienas piekļuve un sociāla iekļautība, īpaši ņemot vērā audzēkņu atšķirīgo sociālo vidi un no tās izrietošos dažādos saskarsmes veidus ar digitālo pasauli.

3.14. EESK atgādina par to, ka tās labākās prakses un pieeju definēšanā, ar kuras palīdzību var būtiski uzlabot pedagoģiskos rezultātus, ir nepieciešams iesaistīt ne vien visu mācībās iesaistīto sabiedrības daļu, bet gan visu sabiedrību.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Atvērta mācību vide

4.1.1. Lielāks un mērķtiecīgāks ieguldījums ir nepieciešams izglītības un apmācības kvalitātes uzlabošanā, lai būtu iespējams pilnveidot prasmes un palielināt nodarbināmību Eiropas Savienības valstīs. Īpaši dažās valstīs, visiem iedzīvotājiem ir skaidri jāapzinās prioritātes. Nav nekādas jēgas ieguldīt infrastruktūrās, ja paralēli tiek samazināti ieguldījumi skolotāju sagatavošanā. Ar investīcijām jātiecas panākt divus mērķus: i) stiprināt skolu loģistikas spēju un atbalsta infrastruktūras un ii) uzlabot izglītības procesa "zināšanu" komponenti. Šādi pieejai ir izšķiroša nozīme, ja mēs vēlamies, lai lietderīgi tiktu izmantotas visas dažādās Eiropas un valstu finansēšanas programmās pieejamās finansēšanas iespējas.

4.1.2. Labākās prakses apmaiņai ir jānotiek plašā mērogā. Lai gan starp dalībvalstīm pastāv atšķirības (ne tikai strukturālas, bet arī kultūras atšķirības), idejas, procesus un pieejas ir iespējams pielāgot uz vietas konkrētā valstī pastāvošajiem apstākļiem. EESK atzinīgi vērtē Komisijas ieceri izveidot Eiropas mēroga tīklu, kura mērķis būtu atbalstīt labāko praksi un nodrošināt, lai tā būtu pieejama visām dalībvalstīm.

4.1.3. Nepietiek ar to, ka skolēniem digitālās tehnoloģijas ir "ieliktas šūpulī" – viņiem ir nepieciešama palīdzība, lai iemācītos jaunās tehnoloģijas izmantot pedagoģiskā nolūkā un šis process būtu rezultatīvs. Turklāt daži no paradumiem tehnoloģiju jomā viņiem būs jāmaina. Viņiem būs jāpierod ar tehnoloģiju palīdzību izpildīt uzdevumus, kas sākumā noteikti būs grūti, bet nesīs augļus vēlāk. Skolēniem būs jāmainās dažādos aspektos tāpat kā viņu skolotājiem – šim ieguldījumam jābūt apbūšam.

4.1.4. Tehnoloģija ir jāuzskata par līdzekli nevis par mērķi. Ja skolēni un skolotāji netiks sagatavoti, viņi jaunos līdzekļus izmantos vecajam lietojumam. Lai jaunās mācību metodes būtu iespējams reāli ieviest, skolu direktoriem un citām par izglītību atbildīgām personām ir jā rūpējas, lai vecāki tiktu informēti par jaunajām mācību metodēm. Izglītības jomā būs nepieciešami tālredzīgi vadītāji.

4.1.5. Izglītības procesā skolotāji ir svarīgāki par mācību telpu lielumu, stundu ilgumu, jauno tehnoloģiju izmantošanu vai neizmantošanu stundās, kā arī par pašas skolas un mācību organizāciju. Fakts, ka tehnoloģijas arvien plašāk ienāk skolās, ir jāuzskata par iespēju uzlabot skolotāju stāvokli, respektīvi, panākt, lai viņi tiktu atzīti un stiprinātos viņu lielā nozīme sabiedrībā. Nav viegli skolā ieviest jaunus izglītības procesus un jaunas izglītības tehnoloģijas, jo ir nepieciešami kvalificēti skolotāji ar motivāciju, kas ir gatavi uzņemties šo pārmaiņu procesu vadību.

4.1.6. Politisko lēmumu pieņēmējiem tāpēc ir jānodrošina, lai tehnoloģija netiktu uzspiesta izglītības sistēmai tādā veidā, ka ciestu skolotāju profesionālās īpašības un viņu apņēmība. Tehnoloģijai ir jākalpo skolotāju vadītam izglītības procesam nevis otrādi.

4.1.7. Skolotāju sagatavošanai nodalītajiem līdzekļiem parasti būtu jāpārsniedz tās summas, kas tiek tērētas tehnoloģiju jomā.

4.1.8. Tehnoloģija bieži vien vairāk palīdz tiem skolēniem, kam palīdzība ir vajadzīga vismazāk. Statistika liecina, ka augstskolu studentiem ir lielākas izredzes pabeigt MOOC nekā pārējiem. Ar MOOC palīdzību vien būtu ļoti grūti atrisināt vissteidzamākās problēmas izglītības jomā, taču būtu lietderīgi tos ieviest vidusskolās un arodapmācībā.

4.1.9. Ļoti svarīga ir ar IKT palīdzību (gan skolā, gan ārpus tās) iegūto prasmju pārredzamība un atzīšana, bet vienlīdz svarīgi ir nodrošināt atzīšanas procesa kvalitāti. Atzīšanas procedūru izstrādē ir jāiesaista izglītojamie, skolotāji un darba devēji, un minētajām procedūrām jābūt motivējošām.

4.2. *Atvērtie izglītības resursi*

4.2.1. Lai veicinātu digitālo resursu un satura izmantošanu, pilnīgi noteikti ir jāstiprina svešvalodu (īpaši angļu valodas) mācīšana ne vien izglītojamo, bet arī skolotāju vidū.

4.2.2. Veidojot digitālās klases, ir jāņem vērā, ka to veidotājiem ir nepieciešamas stabila pedagoģiskās un organizatoriskās kompetences. Ja šīs digitālās klases tiks veidotas kā aktīvu mācību vieta, kas vērsta uz izglītojamo, un ja tām tiks nodrošināti resursi, kas atbilst visiem izglītojamo veidiem, ar to palīdzību būs iespējams uzlabot mācīšanos, izmantojot digitālās tehnoloģijas.

4.2.3. EESK piekrīt, ka Eiropas atvērtās izglītības portāls ir būtisks, lai sabiedrība varētu sekot līdzi šim procesam. Tā uzskata, ka būt pienācīgi jā rūpējas par portāla popularizēšanu un jānodrošina tā satura pastāvīga pārraudzība un vērtēšana. Īpaša vērība būs jāvelta resursu pieejamībai dažādās valodās, lai tos būtu vieglāk izmantot.

4.3. *Savienojamība un inovācija*

4.3.1. EESK ir informēta, ka IKT infrastruktūra dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga, un apzinās, ka šī atšķirība ir svarīgs faktors, kas ir jāņem vērā, īstenojot dažādus priekšlikumus. Tomēr platjoslas infrastruktūras attīstībai īpaši attālinātās vietās būtu jāklūst par prioritāti un par tādu jāsauglabājas arī turpmāk.

4.3.2. Svarīgi ir nodrošināt plašākas iespējas nelabvēlīgām grupām piekļūt IKT, lai tās varētu integrēties. Sabiedriskiem dienestiem un centriem, kas nodrošina piekļuvi internetam un tiešsaistes mācībām, kā arī skolu e-bibliotēkām piemīt ārkārtīgi liels potenciāls.

4.4. *Saskaņotas rūpes par digitālās revolūcijas pavērto iespēju izmantošanu*

4.4.1. EESK uzskata, ka ir svarīgi izvērtēt šīs politikas rezultātus. Kā iepriekš norādīts, pastāv dažādas pieejas un dažādi līmeņi, kādos kopiena iesaistās izglītības procesā. Digitālās revolūcijas rezultātu vērtēšana būtu jāveic ar tādu pamata izpildes rādītāju palīdzību, kas var liecināt ne tikai par praktiskiem jautājumiem (to skolēnu procentuālais daudzums, kas paliek sistēmā, atvērtu resursu jauno izmantotāju skaits, datoru un elektronisko grāmatu skaits klasē u. c.), bet arī jauno digitālo metožu ietekme uz skolām, skolēniem un skolotājiem, tostarp no valodu prasmju uzlabošanās viedokļa.

4.4.2. Nekad nav par lieku atgādināt, ka procesā ir jāiesaista visa kopiena. Jau tika izcelta skolotāju un viņu būtiskās lomas nozīme, taču ir jāatzīst, ka arī ģimenēm un sabiedrībai ir jāuzņemas svarīga loma. Inovatīvas un iekļaujošas izglītības politikas īstenošanā ģimenei vienmēr būs jāuzņemas svarīga loma, palīdzot skolēniem pielāgoties jaunajiem digitālajiem instrumentiem. Šajā pārmaiņu procesā noteikti ir aktīvi jāiesaista ģimene. EESK atzīst arī darbinieku jauniešu jautājumus un to citu kopienu darbinieku īpašo ieguldījumu, kuri profesionālo pienākumu ietvaros paver iespējas visa vecuma cilvēkiem un motivē viņus izmantot dažādas ar izglītību saistītas iniciatīvas.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes ieteikumam par stažēšanās kvalitātes sistēmu”

COM(2013) 857 final

(2014/C 214/07)

Ziņotāja: **Indrė VAREIKYTE kdze**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 4. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes ieteikumam par stažēšanās kvalitātes sistēmu”

COM(2013) 857 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 6. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (27. februāra sēdē), ar 196 balsīm par, 7 balsīm pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Pēdējo divdesmit gadu laikā stažēšanās ir kļuvusi par svarīgu atspēriena punktu jauniešu ienākšanai darba tirgū. Lai gan stažēšanos Eiropas darba tirgū izmanto arvien biežāk un daudzi uzņēmumi ir sākuši to aktīvi atbalstīt, tās popularitāte palielina arī bažas par mācību saturu un darba apstākļiem. Lai atvieglotu piekļuvi nodarbinātībai, ir jānodrošina kvalitatīvs stažēšanās mācību saturs un pienācīgi darba apstākļi, turklāt stažēšanās nedrīkstētu aizstāt pastāvīgu darbu vai būt par priekšnoteikumu pieņemšanai darbā.

1.2. Stažēšanās ir svarīgs līdzeklis, kā risināt bezdarba un prasmju neatbilstības problēmas un nodrošināt pāreju no izglītības iegūšanas uz darba tirgu, bet tā nebūtu jāuzskata par vienīgu līdzekli šim nolūkam. Lai veiksmīgi atrisinātu minētās problēmas, būs vajadzīgas sarežģītas un savstarpēji saistītas politikas Eiropas un valstu līmenī. Atbilstīgi pasākumi, jo īpaši valsts līmenī, var palielināt stažēšanās iespēju nodrošināšanu jauniešiem.

1.3. Līdz ar dokumentā iekļautajiem īpašajiem ieteikumiem galvenie nosacījumi labākām un pieejamākām stažēšanās shēmām ir šādi:

1.3.1. Ieteikumā būtu jāiekļauj stažēšanās, kas ir saistīta ar izglītības programmām un ADTP (aktīva darba tirgus politiku, kas paredzēta jauniešiem bezdarbniekiem, kuriem nav prasmju vai arī prasmju līmenis ir zems), jo tie ir visefektīvākie stažēšanās veidi ES.

1.3.2. Plašāk jāatbalsta stažēšanās iekļaušana mācību programmās. Ja iespējams, stažēšanās jāorganizē mācību laikā, nevis pēc mācību iestādes pabeigšanas.

1.3.3. Gan Eiropas, gan valstu līmenī jācenšas palielināt stažēšanās pieejamību, īpaši mazajos un vidējos uzņēmumos.

1.3.4. Attiecībā uz “atvērtā tirgus stažēšanos” būtu jāsniedz sociālā nodrošinājuma pamatpakalpojumi (apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem un veselības apdrošināšana un apmaksātas stažēšanās gadījumā – arī slimības atvaļinājums).

1.3.5. Stažieriem būtu jāsaņem nepieciešamais finansiālais atbalsts.

1.3.6. Ir vajadzīgas papildu pamatnostādnes, lai dalībvalstīm, uzņēmumiem un organizācijām, kuras nodrošina stažēšanos, palīdzētu apzināt apmācību shēmu atbalsta iespējas, izmantojot jau pieejamos ES un dalībvalstu finansējuma avotus, kā arī izveidot elastīgas stažēšanās sistēmas, kopīgi uzņemoties finansiālo atbildību.

1.3.7. Lai palielinātu jauniešu mobilitāti ES teritorijā, jānodrošina plašākas iespējas attiecībā uz pārrobežu stažēšanos. Lai gan stažēšanās iekļaušana EURES darbības jomā vērtējama atzinīgi, būtu jāparedz turpmāki pasākumi, lai sekmētu atklātus un pārredzamus stažēšanās piedāvājumus.

1.3.8. Gan valstu, gan Eiropas līmenī ir vajadzīgi ticamāki dati par stažēšanos un visu tās veidu novērtējums. Jāiekļauj kvantitatīvi un kvalitatīvi dati, kurus var izmantot stažēšanās kvantitātes, kvalitātes, ietekmes un efektivitātes novērtēšanai.

1.3.9. Būtiski ir nodrošināt personu ar invaliditāti stažēšanās iespējas, veicot atbilstīgus pasākumus informētības un pieejamības palielināšanai.

1.3.10. Pamatnostādņu izstrādē un kvalitātes sistēmas ieviešanas uzraudzībā un novērtēšanā svarīgi ir iesaistīt visus attiecīgos dalībniekus (sociālos partnerus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un jo īpaši jaunatnes organizācijas).

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Eiropas Komisija 2012. gada decembrī nāca klajā ar tiesību aktu kopumu jaunatnes nodarbinātības jomā, iesniedzot šādus trīs galvenos priekšlikumus: Garantija jauniešiem, stažēšanās kvalitātes sistēma un Eiropas Mācekļību alianse, kā arī paplašināja EURES tīkla pakalpojumu jomu. EESK aktīvi seko līdzi visu minēto instrumentu ieviešanas gaitai,

2.2. Komiteja atzinīgi vērtē Padomes ieteikumu par stažēšanās kvalitātes sistēmu gan kā pasākumu mācību satura kvalitātes vērtēšanai un atbilstošu darba apstākļu nodrošināšanai stažēšanās laikā, gan arī kā līdzekli, lai izvairītos no tā, ka ar stažēšanos aizstāj pastāvīgu darbu vai arī to izmanto kā priekšnoteikumu pieņemšanai darbā.

2.3. EESK atzīst, ka kvalitatīva stažēšanās ir būtiska, lai veiksmīgi ieviestu "Garantiju jauniešiem"⁽¹⁾ (kuras mērķis ir "nodrošināt, ka visi jaunieši vecumā līdz 25 gadiem četru mēnešu laikā pēc kļūšanas par bezdarbniekiem vai formālās izglītības beigšanas saņem kvalitatīvu darba, tālākizglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu") un sasniegtu stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīto pamatmērķi, proti, 75 % iedzīvotāju vecumā no 20 līdz 64 gadiem līdz 2020. gadam iesaistīt nodarbinātībā. Jānorāda, ka stažēšanās shēmu pareiza izmantošana var palīdzēt risināt prasmju neatbilstības problēmu, un vienlaikus stažēšanos var izmantot kā atbalstu pārejā no izglītības uz darba tirgu.

2.4. Neraugoties uz daudzās dalībvalstīs gūtajiem panākumiem, Komiteja atbalsta secinājumu, ka galvenie šķēršļi, kas šobrīd ietekmē stažēšanos ES, ir nepietiekams mācību saturs un neatbilstoši darba apstākļi. To apliecina arī neseno veiktā Eurobarometer aptauja⁽²⁾: vairāk nekā 28 % stažieru uzskata, ka viņu pieredze nav bijusi vai nebūs lietderīga, lai palīdzētu atrast pastāvīgu darbu.

2.5. EESK uzskata, ka stažēšanās ir tikai viens no instrumentiem, kurus var izmantot, risinot bezdarba un prasmju neatbilstības problēmas. Lai atrisinātu minētās problēmas, Eiropas un valstu līmenī būtu jāīsteno sarežģītas un savstarpēji saistītas politikas.

2.6. Bez tam Komiteja norāda, ka ieteikums attiecas vienīgi uz "atvērtā tirgus" un pārrobežu stažēšanos, bet nav pievērsta uzmanība citiem tradicionālākiem un efektīviem stažēšanās veidiem Eiropas Savienībā⁽³⁾, proti, saistībā ar izglītības programmām un aktīva darba tirgus politiku jauniešiem bezdarbniekiem, kuriem ir zems prasmju līmenis vai to nav vispār.

2.7. Sistēmai vajadzētu būt pietiekami elastīgai, lai atspoguļotu dalībvalstu atšķirīgos sākuma punktus un attiecīgās valsts likumdošanu un praksi, vienlaikus ievērojot subsidiaritātes principu.

2.8. Ar izglītības programmām saistītas stažēšanās plašāka iekļaušana stažēšanās kvalitātes sistēmā dotu iespēju sistemātiskāk pievērsties "atvērtā tirgus" stažēšanās jomai, īpaši, ņemot vērā izglītības nozarē jau ieviestās kvalitātes pārbaudes metodes, kas varētu nodrošināt efektīvu kvalitātes kontroles mehānismu visām stažēšanās shēmām. Viens kvalitātes nodrošināšanas instruments visiem stažēšanās veidiem palielinātu izpratni par stažēšanās priekšnosacījumiem un to pārredzamību, kā arī palīdzētu virzīt stažēšanos uz mācību rezultātiem. Tomēr svarīgi ir nodrošināt, ka šādi instrumenti nav pretrunā dalībvalstu attiecīgajiem tiesību aktiem.

⁽¹⁾ Padomes ieteikums par garantijas jauniešiem izveidi, OV C 120, 26.4.2013, 1. lpp.

⁽²⁾ The experience of traineeships in the EU, Eurobarometer, 2013.

⁽³⁾ Study on a comprehensive overview on traineeship arrangements in Member States, European Union, 2012.

2.9. EESK tomēr uzsver, ka reglamentējošu noteikumu un tiesiskā regulējuma pieņemšana automātiski nevar garantēt stažēšanās kvalitāti. Noteikumu ieviešanai un stingrai visa procesa uzraudzībai būs vissvarīgākā nozīme kvalitatīvas stažēšanās nodrošināšanā. Dalībvalstīm jābūt iespējai izlemt par vislabāko pieeju stažēšanās jomā, lai nodrošinātu kvalitāti un nepieļautu ļaunprātīgu izmantošanu.

2.10. Lai palielinātu jauniešu mobilitāti ES teritorijā, jānodrošina plašākas iespējas attiecībā uz pārrobežu stažēšanos. Stažēšanās iekļaušana EURES darbības jomā vērtējama ļoti atzinīgi, īpaši ņemot vērā papildus ieguvumus starptautiskās stažēšanās popularizēšanā (šobrīd tikai 9 % stažēšanās notiek ārzemēs). Tomēr būtu jāveic turpmāki pasākumi, lai sekmētu atklātu un pārredzamu stažēšanās piedāvājumu izsludināšanu, izmantojot informatīvus un organizatoriskus līdzekļus. Iespējamajām uzņēmējorganizācijām paredzētajās pamatnostādnēs varētu definēt atklāta un pārredzama darbā pieņemšanas procesa principus un stažēšanās kvalitātes kritērijus. Bez tam vajadzētu labāk informēt mērķauditoriju par esošajām stažēšanās programmām un iespējām, jo īpaši izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus un internetu.

3. Ieguldījumu loma stažēšanās procesā

3.1. EESK ir pārliecināta, ka stažieri darba vietā var sekmēt uzņēmējdarbību un ekonomiku kopumā, vienlaikus iegūstot vajadzīgo pieredzi, ja mācību vide darba vietā ir pietiekami strukturēta.

3.2. Lai gan stažēšanās nozīmē iespēju iegūt zināšanas, ir svarīgi atzīt ieguvumus visām iesaistītajām pusēm, proti, stažierim, darba devējam, ekonomikai kopumā un līdz ar to visai sabiedrībai. Tādēļ par kvalitatīvu, pieejamu stažēšanās sistēmu nodrošināšanu būtu jāuzņemas kopīga atbildība.

3.3. Komiteja uzskata, ka ieteikumā būtu aktīvāk jāatbalsta ieguldījumi stažēšanās jomā. Liela uzmanība būtu veltāma MVU, jo bieži vien tiem trūkst līdzekļu, lai ieguldītu šādos stažieros, ja netiek sniegts īpašs atbalsts.

3.4. Iemesli, kādēļ mazāki uzņēmumi nevar pietiekami ieguldīt stažēšanās nodrošināšanā, saistīti ar MVU īpatnībām: īstermiņa skatījums, nespēja īsā laikā uzkrāt ieguvumus saistībā ar stažēšanos, kā arī stažēšanās atšķirīgās izmaksas un ieguvumi. Stažēšanās ir ieguldījums, kas uzņēmējdarbībā nesniedz tūlītēju atdevi. Vēl viena problēma nelielos uzņēmumos, kas apsver iespēju piedāvāt stažēšanos, ir tā, ka stažieris var nepalikāt uzņēmumā pietiekami ilgi, lai varētu atgūt ar stažēšanos saistītās izmaksas.

3.5. EESK uzskata, ka augsti kvalificēts un apmācīts darbaspēks sniedz vairāk ar konkurētspēju saistītu priekšrocību, salīdzinot šos ieguvumus atsevišķu darbinieku vai uzņēmuma aspektā. Tādēļ ir attaisnojama valsts iejaukšanās tirgū, papildinot privātos ieguldījumus. Tā kā MVU veido daudz darba vietu un virza ekonomikas izaugsmi, ieguldījumus stažēšanās nodrošināšanā nelielos uzņēmumos var pamatot, balstoties uz tirgus nepilnību novēršanu, kas saistītas ar ārējiem faktoriem un sabiedrisko labumu (piemēram, prasmju neatbilstība izglītības dēļ); tādējādi nelieli uzņēmumi varētu sniegt lielāku ieguldījumu vispārējā ekonomikas izaugsmē un sabiedrības labklājības veicināšanā⁽⁴⁾.

3.6. Tādēļ Komiteja iesaka izstrādāt papildus pamatnostādnes dalībvalstīm un uzņēmumiem/organizācijām, kas piedāvā stažēšanos, par stažēšanās shēmu atbalsta iespējām, izmantojot jau pieejamos Eiropas un valstu finansējuma avotus. Minētajās pamatnostādnēs būtu jāiekļauj arī labākās prakses piemēri par stažēšanās sistēmu ieviešanu uzņēmumos un organizācijās.

3.7. EESK uzskata, ka svarīgi ir darba devējiem nodrošināt informāciju par paredzamajiem ieguvumiem, piedāvājot stažēšanās vietas. Pierādot reālos saimnieciskos ieguvumus, pētījumi par izmaksu un ieguvumu visiem aspektiem var mudināt darba devējus pieņemt stažierus. Vienlaikus jāpalielina izpratne par to, ka uzņēmumiem jānodrošina kvalitatīvs stažēšanās process.

4. Kompensācija un sociālais nodrošinājums

4.1. Tā kā tikai 62 %⁽⁵⁾ jauniešu, kuri ieguva stažēšanās pieredzi, noslēdza rakstveida vienošanos vai līgumu ar organizāciju vai uzņēmumu, kurā notika stažēšanās, Komiteja atbalsta aicinājumu ieviest obligātus rakstiskus stažēšanās līgumus. Būtu jānosaka kopējas tiesiskās normas, kas jāievēro, noslēdzot vienošanos par stažēšanos. Jānorāda, ka juridiski saistošas rakstiskas vienošanās vai līgumi dod labumu gan stažēšanās nodrošinātājam, gan stažierim, jo tiek noteikta abu pušu atbildība un pienākumi.

⁽⁴⁾ Management Training in SMEs, OECD, 2002.

⁽⁵⁾ The experience of traineeships in the EU, Eurobarometer, 2013.

4.2. Komiteja tomēr ierosina "atvērtā tirgus" stažēšanās gadījumos līgumā automātiski iekļaut sociālās nodrošināšanas pamatpakalpojumu kopumu (veselības apdrošināšanu un apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem un apmaksātas stažēšanās gadījumā – arī slimības atvaļinājumu). Ja stažēšanos uzskata par darba attiecībām saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi, jāpiemēro visas attiecīgās dalībvalsts darba tiesību, sociālo tiesību un kolektīvā līguma normas (tostarp algas prasības). Ja izraisās strīds, Komiteja iesaka uzskatīt stažierus par vājāko pusi un viņiem nodrošināt nepieciešamo atbalstu.

4.3. Dalībvalstīs dažāda veida stažēšanos visbiežāk finansē, izmantojot Eiropas un valstu/reģionālos fondus, iestāžu atbalstu (piemēram, augstskolu stipendijas), pašfinansējumu un uzņēmumu līdzekļus. Ja ir pieejams publiskais finansējums, tas bieži vien saistīts ar būtisku atbalstu no Eiropas fondiem, īpaši no Eiropas Sociālā fonda (ESF). Tomēr "atklāta tirgus" stažēšanās gadījumos pašfinansējums ir īpaši izplatīts, jo bieži vien stažieri saņem nepietiekamu kompensāciju vai nesaņem to vispār. Faktiski 59 % stažieru nesaņem finansiālu kompensāciju, un viņiem jāpaļaujas uz citiem finansējuma avotiem, piemēram, uz iekrājumiem un ģimenes atbalstu.

4.4. Komiteja uzsver, ka turpmākās karjeras veidošanas laikā palielinot nodarbināmības iespējas, stažierus nedrīkst apdraudēt nabadzība. Stažēšanās iespējām jābūt vienlīdz pieejamām visiem, bet finansiālas kompensācijas nenodrošināšana ierobežo stažēšanās shēmu pieejamību (visā ES tikai 46 % respondentu pabeidza stažēšanos). Tas izraisa atsevišķu jauniešu kategoriju diskrimināciju viņu finansiālā stāvokļa dēļ.

4.5. Attiecībā uz kopīgas atbildības pieeju Komiteja aicina dalībvalstis meklēt elastīgu risinājumu jautājumā par kompensāciju stažieriem. Šāda pieeja nodrošinātu kvalitatīvu stažēšanos un piedāvātu pienācīgus nosacījumus, tomēr uzņēmumiem nezustu motivācija tos nodrošināt. Kompensācija par stažēšanos nebūtu jāuzskata vienīgi par ienākumiem, bet arī par līdzekli, lai visiem jauniešiem nodrošinātu līdzvērtīgas iespējas iesaistīties stažēšanās shēmās.

4.6. EESK ierosina kopā ar sociālajiem partneriem pārskatīt un apspriest visas iespējas, proti, nodokļu atvieglojumu shēmas uzņēmumiem, kas nodrošina stažēšanos, Eiropas un valstu līdzekļu izmantošanu, atlaides sociālās nodrošināšanas pakalpojumu kopumam u. c., lai ar kompensāciju izmaksām saistītie apgrūtinājumi neskartu vienīgi uzņēmumus un organizācijas, kas nodrošina stažēšanos.

4.7. EESK aicina Eiropas Komisiju iespējami ātrāk izstrādāt paraugprakses pamatnostādnes dalībvalstīm un uzņēmumiem.

4.8. Ieteikumā par stažēšanās kvalitātes sistēmu noteiktā labā prakse būtu jāpiemēro ne tikai "atvērtā tirgus" stažēšanās jomā, bet arī attiecībā uz stažēšanos publiskajā sektorā un ES iestādēs.

5. Citi aspekti

5.1. EESK atbalsta ieteikumu, ka stažēšanās ilgums nedrīkst pārsniegt sešus mēnešus, un ieteikumu par atkārtotas stažēšanās aizliegumu, lai nodrošinātu, ka stažieri nekļūst par darbinieku aizstājējiem un ka stažēšanos neizmanto ļaunprātīgi kā alternatīvu pastāvīgai nodarbinātībai. Attiecībā uz pārrobežu stažēšanos tomēr varētu būt lietderīgi noteikt, ka tā ir ilgāka nekā stažēšanās stažiera izcelsmes valstī.

5.2. EESK uzskata, ka būtiski ir nodrošināt, ka personas ar invaliditāti spēj piedalīties stažēšanās shēmās ar līdzvērtīgiem noteikumiem un iesaka veikt atbilstīgus pasākumus, lai palielinātu pieejamību un informētību par šo jautājumu.

5.3. EESK aicina sociālos partnerus turpināt darbu pie tā, lai atzītu prasmes un kompetenci, kas iegūta stažējoties vai citādi (piemēram, brīvprātīgajā darbā). Papildu pārredzamību šajā jautājumā varētu nodrošināt nesen apspriestā Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpa.

5.4. Komiteja atbalsta stažēšanās sertifikātu izsniegšanu, tomēr iesaka nodrošināt, ka šādi sertifikāti atbilst vienotam standartam, un ierosina apsvērt iespējas piesaistīt tos *Youth Pass* un Eiropas kvalifikāciju sistēmai, lai minētie sertifikāti būtu vispārārstīti un lietderīgi gan jauniešiem, gan viņu turpmākajiem darba devējiem.

5.5. Komiteja aicina pastiprināt dialogu gan ES, gan valstu līmenī, iesaistot visus ieinteresētos dalībniekus (sociālos partnerus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un jo īpaši jaunatnes organizācijas) pamatnostādņu izstrādē un stažēšanās kvalitātes sistēmas ieviešanas uzraudzībā un novērtēšanā.

Briselē, 2014. gada 27. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, lai samazinātu vieglās plastmasas iepakojumu maisiņu patēriņu"

COM(2013) 761 final – 2013/0371 (COD)

(2014/C 214/08)

Ziņotājs: **Seamus Boland**

Padome 2013. gada 15. novembrī un Eiropas Parlaments 2013. gada 18. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. panta 3. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, lai samazinātu vieglās plastmasas iepakojumu maisiņu patēriņu"

COM(2013) 761 final – 2013/0371 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 12. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē), ar 227 balsīm par un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu grozīt Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, lai samazinātu vieglās plastmasas iepakojumu maisiņu patēriņu. Komiteja tomēr norāda uz plaši izplatīto kritisko uzskatu, ka minētās direktīvas mērķi tuvākajā nākotnē samazināt plastmasas iepakojumu maisiņu izmantošanu, iespējams, neizdosies sasniegt.

1.2. EESK piekrīt viedoklim, ka nepārtraukta vieglās plastmasas iepakojumu maisiņu izmantošana nodara lielu kaitējumu jūras dzīvai dabai un šāds kaitējums būtiski ietekmē gan virkni jūras sugu, gan arī cilvēka veselību.

1.3. EESK apzinās, ka plastmasas maisiņu kontrole ir saistīta ar daudzām likumdošanas problēmām. Tomēr tā īpaši iesaka: ierosinātajai direktīvai būtu jānodrošina, lai dalībvalstis apņemas pilnībā un pastāvīgi izskaust šāda veida atkritumus.

1.4. EESK pauž bažas par to, ka ar minētā priekšlikuma palīdzību varētu neizdoties sasniegt samazināšanas pamatmērķus, jo nav Eiropas Savienībā nav izvirzīts skaidrs novēršanas mērķis, kurš varētu kalpot par atsaucē punktu dalībvalstu pasākumu efektivitātes vērtēšanai un kura sasniegšanu varētu panākt, likumā paredzot sankcijas.

1.5. Tādēļ EESK ierosina:

— ES būtu jāizvirza kvantitatīvs vieglās plastmasas maisiņu samazināšanas mērķis. Izvirzot šo mērķi, būtu jābalstās uz pieredzi, kas gūta vairākās dalībvalstīs, kur vieglās plastmasas maisiņu patēriņš ir zems;

— būtu jāpiemēro noteiktas sankcijas, ja šis mērķis netiek sasniegts.

1.6. Tā kā dažādi plastmasas iepakojumu maisiņu kontroles pasākumi dažādās dalībvalstīs tiek īstenoti ar mainīgiem panākumiem, EESK iesaka katrai dalībvalstij pašai analizēt, kā vislabāk izpildīt direktīvas nosacījumus un izvēlēties risinājumu, kurš ir vispiemērotākais tās vajadzībām un ar kura palīdzību būs iespējams izpildīt saistības un sasniegt ES vispārējo mērķi.

1.7. EESK iesaka, ka dalībvalstīm, veidojot savu īstenošanas politiku, vajadzētu rūpīgi ņemt vērā ietekmi uz patērētājiem, mazumtirdzniecības sektoru un vidi.

1.8. EESK atzinīgi vērtē Vides ģenerāldirektorāta 2011. gadā publicētajā ietekmes novērtējuma ziņojumā izdarīto secinājumu, ka, samazinoties plastmasas maisiņu izmantošanai, nodarbinātība visdrīzāk necietīs un šā procesa ietekmē dažās nozarēs varētu palielināties to darba vietu skaits, kuras saistītas ar alternatīviem atkārtoti izmantojamiem maisiņiem, kas varētu radīt mazāk vides problēmu.

1.9. Tieši tāpat kā iepriekšējā atzinumā NAT/600 "Eiropas stratēģija par plastmasas atkritumiem vidē (Zaļā grāmata)" EESK iesaka skaidri atzīt pilsoniskās sabiedrības spēju rosināt pozitīvas pārmaiņas cilvēku attieksmē.

2. Vispārīga informācija par likumdošanas iniciatīvām

2.1. ES tiesību aktos plastmasas iepirkumu maisiņus atbilstoši Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīvai (Direktīva 94/62/EK) uzskata par iepakojumu. Tomēr nav tādu ES tiesību aktu vai politikas, kas attiektos tieši uz plastmasas iepirkumu maisiņiem. Dažas dalībvalstis ir izveidojušas ļoti veiksmīgu politiku, kuras mērķis ir samazināt plastmasas maisiņu izmantošanu. Savukārt daudzas citas to nav darījušas.

2.2. Minētā priekšlikuma mērķis ir Eiropas Savienībā samazināt to plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņu, kuru materiāla biezums nepārsniedz 50 mikronus (0,05 milimetrus). Aprakstot Direktīvas priekšmetu, varam teikt, ka tā attiecas uz plānās plastmasas maisiņiem, ko var iegūt pie kases un ko izmanto lielveikalos un citos veikalos nopirkto preču nešanai.

2.3. Likumdošanas grūtības, kas radušās, izstrādājot un ieviešot visām ES dalībvalstīm piemērojamu samazināšanas mērķi, problēmu ir būtiski palielinājušas. Lai gan kopēja ES mērķa izvirzīšana varētu būtiski samazināt plastmasas maisiņu apriti, priekšroka ir dota tāda noteikuma ieviešanai Direktīvā 94/62/EK, saskaņā ar kuru visām dalībvalstīm ir pienākums samazināt vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņu, atļaujot tām izvirzīt savus samazināšanas mērķus valsts mērogā un izvēlēties pasākumus to sasniegšanai. Šie pasākumi nedrīkst izraisīt citu iepakojuma veidu ražošanas apjoma vispārēju pieaugumu.

2.4. Eiropas Savienība nav guvusi ievērojamus panākumus, saskaņojot politiku, ar kuras palīdzību būtu iespējams vienoti novērst problēmas, ko rada izšķērdīgā attieksme pret plastmasas maisiņiem. Piemēram, Itālija vēlas tos aizliegt. Austrija iebilst pret šādu priekšlikumu, balstoties uz juridiskiem apsvērumiem. Tādas valstis kā Dānija, Īrija un Bulgārija ir ieviešušas plastmasas maisiņu nodokli. Apvienotā Karaliste gatavojas 2015. gadā ieviest ierobežotu nodokli, kas attieksies uz mazumtirdzniecības veikalos, kuros strādā vairāk nekā 250 darbinieku. Mazumtirdzniecības veikalos Francijā, Vācijā, Portugālē, Ungārijā un Nīderlandē tagad par plastmasas maisiņiem ir jāmaksā.

3. Komisijas priekšlikuma pamatojums un kopsavilkums

3.1. Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. panta 3. punktu un 304. pantu vēlas apspriesties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par grozījumiem Direktīvā 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, lai samazinātu vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņu.

3.2. Gatavojot tiesību akta priekšlikumu, Komisija ir veikusi ietekmes novērtējumu⁽¹⁾. Tajā ir aplēsts, ka 2010. gadā ikviens ES iedzīvotājs izmantoja 198 iepirkumu maisiņus un 90 % no to daudzuma bija vieglās plastmasas maisiņi. Tie visbiežāk tiek izmantoti tikai vienu reizi un parasti tiek izmesti.

3.3. Minētais ziņojums liecina arī par to, ka Eiropas Savienībā 2010. gadā mēsainē nonāca vairāk nekā 8 miljardi plastmasas iepirkumu maisiņu. Šie atkritumi spēcīgi ietekmē jūras vidi – mūsu jūrās uzkrājas ļoti daudz šādu atkritumu. Plastmasas maisiņi pa upēm un strautiem nonāk okeānā pat no valstīm, kuras neatrodas pie jūras. Tā kā plastmasas iepirkumu maisiņi nesairst simtiem gadu, tie kļūst par globālu problēmu, jo rada piesārņojumu un izmaina mūsu okeāna ekosistēmas.

3.4. Komisija norāda, ka Somijā vidēji gadā uz vienu iedzīvotāju tiek izmantoti 4 maisiņi, bet Polijā, Portugālē un Slovākijā – 466 maisiņi.

4. Vispārīgas un īpašas piezīmes

4.1. Atzinumā NAT/600 "Eiropas stratēģija par plastmasas atkritumiem vidē (Zaļā grāmata)", ko sagatavojis *Joseph Zboril*, EESK norādīja uz plastmasas radītajām nopietnajām problēmām kopumā un ieteica vairākus svarīgus pasākumus ar plastmasu saistītā piesārņojuma novēršanai⁽²⁾.

⁽¹⁾ Ietekmes novērtējums priekšlikumam par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu, lai samazinātu vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņu" COM(2013) 761 final – 2013/0371 (COD).

⁽²⁾ Atzinums "Zaļā grāmata par Eiropas stratēģiju par plastmasas atkritumiem vidē", OV C 341, 21.11.2013, 59.–66. lpp.

4.2. Būtiska plastmasas maisiņu izmantošanas samazināšana palīdzēs ierobežot ietekmi uz bioloģisko daudzveidību īpaši jūras vidē, kā tas paredzēts ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā, kuras mērķis ir līdz 2020. gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmas pakalpojumu sarukumu.

4.3. Zināmas vismaz 267 dažādas dzīvo radību sugas, kuru pārstāvjiem ir gadījies ciest no sapīšanās plastmasas iepirkumu maisiņos vai no to norīšanas kopā ar jūras ūdeni. Ziemeļu jūrā 94 % putnu kuņģī atrodama plastmasa. Maisiņi ir atrasti arī dažu apdraudētu jūras vidē mītošu sugu pārstāvju kuņģī.

4.4. Šo problēmu palielina vairākas nepilnības:

- tirgus trūkumi un sabiedrības zems informētības līmenis;
- nepilnības iepakojuma un izlietotā iepakojuma jomas tiesiskā regulējuma ieviešanā un piemērošanā;
- nespēja izvirzīt reālus mērķus, kas būtiski samazinātu vieglās plastmasas maisiņu izmantošanu;
- daudzu dalībvalstu politiskās gribas trūkums risināt šo problēmu, izvirzot efektīvus mērķus.

4.5. No otras puses, tā kā starp dalībvalstīm ir lielas atšķirības izmantoto vieglās plastmasas maisiņu skaita ziņā uz vienu iedzīvotāju, ir skaidrs, ka pastāv reāla iespēja būtiski samazināt to izmantošanu samērā īsā laikā, ja vien ir politiska griba to paveikt. Piemēram, Īrijā, ieviešot nodokli pārdošanas vietā, plastmasas maisiņu izmantošana tika samazināta par 80 %.

4.6. Ja netiks veikti efektīvi pasākumi, tirgū laisto plastmasas iepirkumu maisiņu daudzums 27 dalībvalstu ES varētu pieaugt no 99 miljardiem 2010. gadā līdz 111 miljardiem 2020. gadā⁽³⁾. Nespēja nekavējoties veikt efektīvus pasākumus plastmasas maisiņu izmantošanas ierobežošanai un ar tiem saistītās atkritumu problēmas risināšanai ietekmēs vidi un iedzīvotājus Eiropas Savienībā un ārpus tās, kā arī plastmasas pārstrādātājus, pārvaldes iestādes, zivsaimniecības nozari, tūrisma nozari un vietējos uzņēmumus.

4.7. Daudzas vides aizsardzības grupas ir pārliecinātas, ka Komisijas priekšlikums ir vājš, jo tā 1. panta 2. punktā ir noteikts: "Dalībvalstis divu gadu laikā pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā veic pasākumus, lai panāktu vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazinājumu attiecīgās dalībvalsts teritorijā", bet nav izvirzīts konkrēts novēršanas mērķis.

4.8. Pastāv arī vienots uzskats, ka tās direktīvas, kurās dalībvalstīm ir uzlikta atbildība, bet nav noteiktas skaidras sankcijas par noteikumu neievērošanu, ir daudz neefektīvākas.

4.9. Ja vieglās plastmasas maisiņu izmantošanas jomā tiktu izvirzīts kvantitatīvs novēršanas mērķis, būtu zināms, uz ko tiekties, un dalībvalstīm būtu atskaites punkts uzraudzības īstenošanai, turklāt nepieciešamības gadījumā mērķa sasniegšanu varētu stimulēt ar juridiskiem līdzekļiem. No otras puses, tas dalībvalstīm dotu iespēju elastīgi izvēlēties līdzekļus šā mērķa sasniegšanai. Šādi instrumenti varētu būt ekonomiski stimuli, piemēram, nodokļi un nodevas, patērētāju informētības palielināšanas kampaņas vai regulatīvi pasākumi, vai arī šo instrumentu kombinācija atkarībā no konkrētajiem apstākļiem katrā dalībvalstī. Ietekmes novērtējumā tika apsvērta iespēja izvirzīt novēršanas mērķi – 35 maisiņi uz cilvēku gadā. Šāds mērķis būtu balstīts uz vieglās plastmasas maisiņu vidējo patēriņu 25 % dalībvalstu, kurās 2010. gadā bija vislabākie rezultāti, un tāpēc šādu mērķi varētu uzskatīt par paraugu, kas ir samērīgs un ko citas dalībvalstis var reāli sasniegt. Ja tas kļūtu par novēršanas mērķi visā Eiropas Savienībā, vienreizlietojamo plastmasas maisiņu patēriņš ES varētu sarukt par 80 %. Tam jābūt obligāti sasniedzamam mērķim.

4.10. No Komisijas veiktā ietekmes novērtējuma var secināt, ka vienreizlietojamo plastmasas maisiņu izmantošanas samazināšanai velītājiem pasākumiem nebūtu negatīvas ietekmes uz ekonomiku vai nodarbinātību.

Komisijas secinājumi ir šādi:

- samazināsies nodarbināto skaits **vienreiz izmantojamo plastmasas maisiņu** ražošanas jomā;
- iespējams, ka palielināsies to cilvēku skaits, kas ir nodarbināti **atkārtoti izmantojamo plastmasas, papīra maisiņu un atkritumu groziem paredzēto maisiņu** ražošanas jomā;
- ietekmes novērtējumā minētajā *Podcom* 2011. gada ziņojumā ir norādīts, ka 2006. gadā trešā daļa vieglās plastmasas maisiņu tika importēti (galvenokārt no Āzijas). Tajā minēts arī, ka kopš tā laika daudzi uzņēmumi ir pārcelti uz Āziju. Kā piemērs minams fakts, ka Apvienotajā Karalistē 98 % šo maisiņu ir importēti no Tālajiem Austrumiem;

⁽³⁾ Saskaņā informāciju, ko sniedz PRODCOM – Eurostat rūpniecības preču statistikas datubāze. (Komisijas veiktā ietekmes novērtējuma 2.4. punkts.)

-
- ziņojumā uzsvērts, ka ES valstīs pārsvarā tiek ražoti nedaudz plānāki maisiņi;
 - ietekmes novērtējuma ziņojumā norādīts, ka nodarbinātību citas sekas neskars (86. lpp.). Tajā minēts arī, ka vairums šo maisiņu ražotāju izgatavo dažāda lieluma maisiņus un pasākumi, kas vērsti uz vieglās plastmasas masiņu izmantošanas samazināšanu, var palielināt pieprasījumu pēc atkārtoti izmantojamiem maisiņiem un tāpēc veicināt jaunu darba vietu izveidi.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokola tehnisko īstenošanu”

COM(2013) 769 final – 2013/0377 (COD)

(2014/C 214/09)

Ziņotājs: **Adams kgs**

Eiropas Parlaments 2013. gada 18. novembrī un Padome 2013. gada 10. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 192. panta 1. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 attiecībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokola tehnisko īstenošanu”

COM(2013) 769 final – 2013/0377 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 12. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē), ar 226 balsīm par, 5 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Priekšlikums atvieglo un sekmē to, kā tehniski īstenot ar Kioto protokolu saistītās pastāvošās vienošanās. Komiteja atbalsta priekšlikumu tā pašreizējā redakcijā.

2. Ievads

2.1. Kioto protokols – 1997. gadā noslēgta starptautiska vienošanās, kurā noteikts, ka valstīm jāsamazina siltumnīcefekta gāzu emisijas, — stājās spēkā 2005. gadā. Rūpnieciski attīstītās valstis apņēmas līdz 2012. gadam par aptuveni 5,2 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni samazināt ikgadējās oglekļa emisijas, kuras nosaka, pamatojoties uz sešām siltumnīcefekta gāzēm (SEG). Lai arī kopš 1990. gada SEG emisiju apjoms pasaulē paaugstinājās par 40 %, Kioto protokols tomēr tiek uzskatīts par nelielu, taču būtisku pirmo soli virzībā uz rīcību starptautiskā līmenī.

2.2. Saskaņā ar Kioto protokolu 15 dalībvalstu ES apņēmas no 2008. gada līdz 2012. gadam samazināt kopējās emisijas par 8 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, un šis mērķis, šķiet, ir vairāk nekā sasniegts. Dalībvalstīm, kas Eiropas Savienībai pievienojās kopš 2004. gada, arī ir jāsamazina emisijas par 5 %, 6 % vai 8 % saskaņā ar Kioto protokolu, un tās virzās uz šo mērķu sasniegšanu vai pārsniegšanu. ES ir vienpusēji apņēmusies līdz 2020. gadam samazināt visās 28 dalībvalstīs radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni.

2.3. No 1990. gada līdz 2011. gadam ES IKP ir palielinājies par 45 %, savukārt kopējais siltumnīcefekta gāzu emisiju apjoms (tostarp starptautiskās aviācijas radītās emisijas, kas ņemtas vērā ES vienpusējās saistībās) pašreizējās 28 dalībvalstīs 2011. gadā bija par 16,9 % zemāks nekā 1990. gadā un paredzams, ka 2012. gadā – par 18 % zemāks nekā 1990. gadā. Jaunākās dalībvalstu prognozes liecina, ka 2020. gadā kopējo emisiju, tostarp starptautiskās aviācijas radīto emisiju, apjoms būs par 21 % mazāks nekā 1990. gadā.

2.4. Ar “Dohas grozījumu” Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokolam nosaka otro saistību periodu – no 2013. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim.

2.5. Kioto protokola otrajā saistību periodā joprojām tiks izmantota un uzlabota esošā visaptverošā emisiju uzskaites sistēma, lai nodrošinātu līgumslēdzēju pušu snieguma pārredzamību un to saistību izpildi.

2.6. Lai turpinātu Kioto protokola īstenošanu pēc 2012. gada, ir jāizstrādā virkne tehniskās īstenošanas noteikumu Eiropas Savienībai, tās dalībvalstīm un Islandei. Nesen pieņemtajā Pārraudzības mehānisma regulā nav juridiskā pamata, kas sniegtu Komisijai iespēju pieņemt deleģētos aktus attiecībā uz otrā saistību perioda noteikumu īstenošanu. Tāpēc, lai nodrošinātu nepieciešamo juridisko pamatu, ir jāgroza Regula (ES) Nr. 525/2013.

3. Regulas grozīšanai ierosinātā priekšlikuma kopsavilkums

3.1. Ierosinātā regula nodrošina pamatu, kas vairākus tehniskus aspektus ļauj īstenot, pieņemot tiesību aktus. Šie konkrētie tehniskie jautājumi ir šādi:

- vienību pārvaldības procesi, piemēram, darījumi ar Kioto vienībām (piešķiršana, pārskaitīšana, iegūšana, anulēšana, norakstīšana, pārnese, aizstāšana vai termiņa beigu datuma maiņa) Eiropas Savienības, dalībvalstu un Islandes valstu reģistros un starp reģistriem;
- uzskaites procesi, kas saistīti ar pāreju no pirmā saistību perioda uz otro, tostarp ar pārpalikušo uzskaites vienību pārnese no pirmā saistību perioda uz otro;
- iepriekšējā perioda pārpalikuma rezerves un saistību perioda rezerves izveide un uzturēšana katram kopīgas izpildes vienošanās dalībniekam;
- nodeva jeb "ieturējums", ko iekasē par ERU (emisijas samazināšanas vienību) piešķiršanu un AAU (noteiktā daudzuma vienību) pirmreizējo starptautisko pārskaitīšanu otrajā saistību periodā.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Kopumā priekšlikums ļautu Eiropas Savienībai ieviest Kioto protokola otro saistību periodu, dodot iespēju piešķirt, pārskaitīt un pārnest Kioto uzskaites vienības. Turklāt Komisija varētu lemt par "deleģētajiem aktiem". Priekšlikums atvieglo un sekmē pastāvošo vienošanos tehnisko īstenošanu. Komiteja atbalsta priekšlikumu tā pašreizējā redakcijā.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums “Gada izaugsmes pētījums par 2014. gadu””

COM(2013) 800 final

(2014/C 214/10)

Galvenā ziņotāja: **Evelyne Pichenot**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 13. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums “Gada izaugsmes pētījums par 2014. gadu””

COM(2013) 800 final.

Komitejas Birojs 2013. gada 18. novembrī uzdeva Stratēģijas “Eiropa 2020” koordinācijas komitejai sagatavot Komitejas atzinumu par šo tematu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 496. plenārajā sesijā 2014. gada 26. un 27. februārī (2014. gada 26. februāra sēdē) iecēla *Evelyne Pichenot* kdzi par galveno ziņotāju un ar 187 balsīm par, 2 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Atbalsts Eiropas pusgadam un plašāka pilsoniskās sabiedrības līdzdalība

1.1.1. Lai palielinātu **valstu atbalstu un demokrātisko leģitimitāti**, kam ir izšķiroša nozīme Eiropas pusgada īstenošanā, EESK, neraugoties uz valstu prakses daudzveidību, iesaka efektīvāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības dalībniekus. Šajā nolūkā Komiteja iesaka

- sagatavot **praktisku rokasgrāmatu** par Eiropas pusgada instrumentiem, kas paredzēta ekonomikas un sociālās jomas dalībniekiem, kā arī valstu un vietējiem vēlētajiem pārstāvjiem,
- paplašināt Eiropas iestāžu, jo īpaši Komisijas kontaktus ar **valstu parlamentiem** un rīkot vairāk uzklaušanās sanāksmju, jo valstu parlamentiem ir demokrātiskā leģitimitāte budžeta un reformu jomā,
- turpināt debates ar pilsonisko sabiedrību par strukturālo reformu termiņiem un dalībvalstu līdztekus īstenoto politiku savstarpējo ietekmi,
- aktīvāk mudināt visas dalībvalstis iesaistīt **sociālos partnerus** un **padomdevējas iestādes** katrai konkrētajai valstij ieteikto reformu izstrādē, kā arī valsts reformu programmas (VRP) izstrādē un uzraudzībā,
- iesaistīt sociālos partnerus un pilsonisko sabiedrību to valsts **politiku izvērtēšanā**, ko pieņem pirms jebkāda racionalizācijas vai modernizācijas pasākuma,
- arī turpmāk adresēt Eiropadomei **valstu ESP un tām līdzīgu iestāžu ikgadējo integrēto ziņojumu** ⁽¹⁾; šajā nolūkā valstu padomdevējas iestādes aktīvāk jāmudina iesaistīties šā ziņojuma sagatavošanā,
- panākt, lai Padome un Komisija sniegtu **oficiālu atbildi** uz valstu pilsoniskās sabiedrības rakstiskajiem ieguldījumiem, kas apliecinātu konsultāciju nopietno raksturu un iekļautos debatēs par katrai konkrētajai valstij adresētajiem ieteikumiem,
- izstrādāt metodoloģiju, lai sasniegtu dalībvalstu pilsoniskās sabiedrības **iesaistīšanas** un sociālā dialoga **kvalitātes** standartus, balstoties uz EESK stratēģijas “Eiropa 2020” koordinācijas komitejas pētījumu, kuru paredzēts publicēt 2014. gadā.

⁽¹⁾ Skatīt CESlink: <http://www.eesc.europa.eu/ceslink/?i=ceslink.en.home>.

1.1.2. Gada izaugsmes pētījumā par 2014. gadu, kuram pievienoti papildu ziņojumi⁽²⁾, izklāstīts Komisijas redzējums par Eiropas Savienības ekonomikas un sociālo politiku, īpašu uzmanību pievēršot ES politikas un valsts līmenī īstenoto pasākumu koordinācijai. Ar šo ziņojumu, kurā saglabātas iepriekšējo gadu prioritātes, sākas Eiropas pusgada īstenošana.

Izveidotā makroekonomikas un budžeta uzraudzības procedūra 2014. gadā turpina attīstību. Tās pamatā ir dokumenti, kas orientēti uz **saskaņotu disciplīnu, uzraudzību un sankcijām.** Tā balstīta arī uz **brīdināšanas mehānismu,** lai nepieļautu makroekonomiskās nelīdzsvarotības rašanos, uz **valstu reformu programmām** (VRP) un **katrai konkrētajai valstij adresētajiem ieteikumiem,** kas izstrādāti, konsultējoties ar katru dalībvalsti. Eiropas pusgads ir cieši saistīts arī ar stratēģiju "Eiropa 2020" un tajā izvirzītajiem kvantitatīvajiem mērķiem.

1.1.3. Finanšu un tai sekojošā ekonomikas krīze Eiropā ļāva noskaidrot nepilnības ekonomiskās un monetārās savienības pārvaldībā; šie trūkumi ir steidzami jānovērš, lai neapdraudētu *euro* pastāvēšanu. EESK atzīst, ka **ekonomikas pārvaldības jomā paveikts būtisks darbs,** tomēr vēlreiz uzsver nepieciešamību nodrošināt **demokrātisku leģitimitāti un atbalstu valstu līmenī.** Ar 2014. gada atzinumu Komiteja turpina darbu, kas iesāks iepriekšējos atzinumos par gada izaugsmes pētījumu, un tajos izklāstīto ieteikumu kopsavilkums iekļauts šā atzinuma 2.1. punktā. Komiteja tajos teikto papildinājusi, aktualizējusi, pievienojusi 2015. gada perspektīvu un ņēmusi vērā daudzu nesen izstrādāto atzinumu secinājumus.

1.1.4. Gada izaugsmes pētījums par 2014. gadu ir pirmais posms procedūrā, ko **stratēģijas "Eiropa 2020" koordinācijas komiteja** kopā ar valstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm un tām līdzīgām iestādēm īsteno visā gada garumā, lai uzraudzītu, kā valstu līmenī tiek īstenotas reformas un politika. Komiteja pauž gandarījumu, ka ir skaidri norādīta saikne starp Augstākā līmeņa trīspusēju sociālo lietu pavasara sanāksmi un Eiropas pusgada procesu. Papildus Komiteja prasa Eiropas pusgada dokumentu pielikumā iekļaut Eiropas sociālo partneru nostāju. Komiteja aicina gada izaugsmes pētījumu papildināt arī ar progresa ziņojumu par stratēģiju "Eiropa 2020". Šāds ziņojums ir vajadzīgs, lai sagatavotu stratēģijas pārskatīšanu termiņa vidū.

1.1.5. Komiteja ir pārliecināta, ka krīze vēl nav pārvarēta, un tāpēc aicina ES iestādes un dalībvalstis saskaņot attiecīgos budžeta konsolidācijas pasākumus ar **stingru un mērķtiecīgu rīcību izaugsmes, nodarbinātības un konkurētspējas veicināšanai** ES 28 dalībvalstīs. Komiteja aicina jauno Komisijas sastāvu īstenot tālejošu **ieguldījumu programmu,** kas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem nodrošinātu efektīvāku piekļuvi finansējumam. Struktūrfondu un Eiropas Investīciju fonda līdzekļi jāizmanto, lai atbalstītu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu īstenošanu, un tos varētu arī izmantot, lai palīdzētu īstenot katrai konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos noteiktās reformas. Līdztekus Komiteja aicina Komisiju iesniegt ceļvedi par sociālo ieguldījumu tiesību aktu kopuma konkrētu īstenošanu.

1.2. Saskaņotāka pārvaldība patiesas ekonomiskās un monetārās savienības izveidei

1.2.1. EESK ar gandarījumu konstatē, ka pēc ziņojuma "Ceļā uz patiesu ekonomisko un monetāro savienību"⁽³⁾ **koordinācija** Eiropas pusgada procesā **pakāpeniski virzās** uz saskaņotāku ekonomikas pārvaldību starp dalībvalstīm. Komiteja atzīmē, ka gada izaugsmes pētījums pielāgots jaunajiem pārvaldības noteikumiem, īpaši eurozonā, jo tajā paredzēts, ka budžeta projekti jāiesniedz oktobra vidū, lai Komisija varētu izvērtēt, vai dalībvalstis īsteno pasākumus, kas vajadzīgi, lai sasniegtu ES līmenī noteiktos mērķus. Pēc tam budžetus apstiprina valstu līmenī. Šajā procedūrā pilnībā jāievēro valstu parlamentu demokrātiskā leģitimitāte, jo vienīgi valstu parlamenti var grozīt un pieņemt budžetu.

1.2.2. EESK atzīmē, ka 2013. gada decembrī Eiropadomes sanāksmē panāktā vienošanās par turpmākajiem kopējiem noteikumiem grūtībās nonākušu banku uzraudzībai un noregulējumam ir zināmā mērā progresīvs solis. Komiteja konstatē, ka banku savienības izveides pamati vēl ir jāpildinā, jo tuvākajā laikā vēl jāatrisina daudzas problēmas, piemēram, saistībā ar finanšu nozares konsolidāciju un vienotā noregulējuma mehānisma izveides termiņu. Komiteja pauž nopietnas bažas par risku, ko var radīt **nepilnīga banku savienība** un starpvaldību procesa izmantošana⁽⁴⁾.

1.2.3. EESK pauž nožēlu, ka **daudzgadu finanšu shēmā** 2014.-2020. gadam ir samazināts līdzekļu apjoms. Taču vienlaikus Komiteja ir gandarīta par vairāk nekā 400 miljardu *euro* ieguldījumiem, ko tuvākajā laikā varēs piešķirt no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESIF) izaugsmes un nodarbinātības veicināšanai valstu un reģionālajā līmenī, tādējādi sekmējot stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu īstenošanu. Komiteja pozitīvi vērtē to, ka pirmo reizi **politisks lēmums** ir cieši saistīts ar **finanšu saistībām,** kas kopā veido būtisku izaugsmes veicināšanas faktoru.

⁽²⁾ Gada izaugsmes pētījums, COM(2013) 800 final + pielikumi.

⁽³⁾ Van Rompejs "Ceļā uz patiesu ekonomisko un monetāro savienību" – Briselē 2012. gada 12. oktobrī – Eiropadome.

⁽⁴⁾ Eiropadomes secinājumi, 2013. gada decembris.

1.2.4. Izskatāmajā gada izaugsmes pētījumā Komisija centusies izveidot ES sistēmu izaugsmes veicināšanai Eiropā, apvienojot **ekonomikas pārvaldību, daudzgadu finanšu shēmu** un politikas ar mērķi pilnveidot dažādus **iekšējā tirgus un tirdzniecības politikas** aspektus. Komiteja atbalsta Komisijas aicinājumu dalībvalstīm ņemt vērā **šo ES sistēmu** valstu politikas izstrādes posmā. Komiteja norāda, ka gada izaugsmes pētījumā galvenās prioritātes ir izaugsme un konkurētspēja, un uzsver, ka konkurētspēja jāsaprot plašā nozīmē, ietverot tajā preču un pakalpojumu kvalitāti un pozīciju, bet nevis šaurā nozīmē, ņemot vērā vienīgi cenas.

1.2.5. Lai saglabātu Eiropas sociālās kohēzijas modeli, kā tas paredzēts arī ziņojumā "Ceļā uz patiesu ekonomisko un monetāro savienību", un saskaņā ar Līguma horizontālo sociālo klauzulu, EESK aicina Eiropadomi spert izšķirošu soli, lai izveidotu EMS sociālo dimensiju. Šajā nolūkā Eiropas pusgadā proaktīvi jāiekļauj **sociālo rādītāju kopums**⁽⁵⁾, kas būtu līdzvērtīgs makroekonomiskajiem un finanšu rādītājiem. Sociālā dimensija vajadzīga, lai novērstu sociālās nelīdzsvarotības risku, un tā jāpapildina ar stabilizācijas mehānismiem, par paraugu ņemot tādu modeli kā, piemēram, garantija jauniešiem vai struktūrfondi, kas cita starpā paredzēti apmācības vai pārkvalificēšanās mērķiem.

EESK aicina arī visos šajos instrumentos ņemt vērā **dzimumu dimensiju** Eiropas Savienībā.

1.2.6. Pašreizējā smagā krīze Eiropā, kā arī parāda problēmu atrisināšanai īstenotās politikas var apdraudēt daudzu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu īstenošanu. EESK aicina nekavējoties, jau 2014. gada sākumā īstenot **MVU atbalsta iniciatīvu**. Komiteja atzinīgi vērtē jaunās pilnvaras, ko EIB piešķirusi EIF mazo un vidējo uzņēmumu atbalstam un mikrokredīta vajadzībām (4 miljardi euro), un EIF nostiprināšanu, palielinot tā kapitālu.

1.2.7. EESK uzsver, ka Savienībai ir **ļoti daudz priekšrocību**, kas var būt noderīgas krīzes pārvarēšanā, piemēram, infrastruktūra, pakalpojumu kvalitāte vai vienotais tirgus. Minētās priekšrocības jāizmanto, lai veicinātu ekoloģisko pāreju, inovāciju, MVU piekļuvi aizdevumiem un visu uzņēmumu konkurētspēju ilgtspējīgas, ekoloģiskas un iekļaujošas izaugsmes perspektīvā.

1.3. *Dinamiska un ilgtspējīga stratēģijas "Eiropa 2020" pārskatīšanas perspektīva*

1.3.1. Šis atzinums ne tikai orientēts uz 2014. gada marta Eiropadomes secinājumiem, tā mērķis ir arī sniegt ieguldījumu **stratēģijas "Eiropa 2020" pārskatīšanā termiņa vidū**. Nākamajam Komisijas sastāvam, kas savu darbu sāks Itālijas prezidentūras laikā, šajā jomā gaidāms liels darbs. Savienībai būs jāapliecina iedzīvotājiem sava politiskā apņemšanās un konkrētais mērķis padziļināt integrāciju, lai panāktu "labāku Eiropu", kas dažās politikas jomās nozīmē "vairāk Eiropas". Lai sagatavotu stratēģijas "Eiropa 2020" pārskatīšanu termiņa vidū, tiek ieteikts **saisīt to ar Eiropas pusgada instrumentiem**, lai panāktu jaunu atbildības un solidaritātes līdzsvarotību. Komiteja iesaka iekļaut Eiropas pusgadā vides rādītāju kopumu.

1.3.2. Komiteja pauž gandarījumu, ka gada izaugsmes pētījumā par 2014. gadu, neraugoties uz saspringto budžeta stāvokli, dalībvalstis mudinātas īstenot 21. gadsimta uzdevumus un veicināt ieguldījumus tādos ilgāka termiņa mērķos kā, piemēram, klimata jomā. Eiropas pusgada mērķos, metodēs un instrumentos arī turpmāk ir jāiekļauj pašreizējo katras konkrētās nozares rūpniecisko procesu pārorientēšana uz videi draudzīgiem procesiem un ekonomikas ekoloģizācija kopumā, lai pārvarētu krīzi, balstoties uz ilgtspējīgākas attīstības modeli. Resursu efektīvas izmantošanas veicināšana, uzlabojot atkritumu un ūdens resursu apsaimniekošanu, pārstrādi un energoefektivitāti, ir viena no prioritātēm, ko gada izaugsmes pētījumā Komisija izvirzījusi izaugsmes un konkurētspējas veicināšanai.

Veicot pārskatīšanu, ilgtspējīgu attīstību veicinošu faktoru klāstā jāņem vērā arī tāda **jauna tematika un prakse** kā aprites ekonomika, līdzdalības un sadarbības ekonomika, ekodizains, ekoeftektivāte, ekomobilitāte, ēku renovācija un ilgtspējīga pilsētvides attīstība.

1.3.3. Jaunās ES stratēģijas pamatā jābūt ES iestāžu un dalībvalstu kopīgi veiktam novērtējumam, un tai jābūt saskaņotai ar **ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem laikposmam pēc 2015. gada**. Eiropas Savienība ir devusi lielu ieguldījumu, lai definētu turpmāko ilgtspējīgas attīstības mērķu **vispārējo raksturu**. Pārskatīšanā jātiecas panākt visu politiku **saskaņotība**; Eiropas līmenī šis princips jau nostiprināts attīstības politikas jomā. Turpmākie **globālie mērķi** jāņem vērā **Eiropas kontinenta ilgtspējīgas attīstības dinamiskā**. Šajā nolūkā Komiteja iesaka ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm nodrošināt, lai pārskatīšana termiņa vidū būtu saskaņota ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem laikposmam līdz 2030. gadam.

(5) Pieci rādītāji: bezdarba līmenis; jauniešu, kuri nemācās un nestrādā, īpatsvars; darbspējīgo iedzīvotāju nabadzības risks; nevienlīdzība; mājāsaimniecību faktiskais bruto izmantojamais ienākums.

1.3.4. Komiteja pauž gatavību aktīvi iesaistīties sagatavošanas procesā pārejai uz ilgtspējīgu ekonomiku un joprojām ir pārliecināta, ka ir vajadzīga tālejoša klimata/enerģētikas politika. Būs jāņem vērā arī 2014. gada 13. un 14. februāra konferences “Jauna visaptveroša partnerība: ES pilsoniskās sabiedrības viedoklis par programmu laikposmam pēc 2015. gada”⁽⁶⁾ darba rezultāti; EESK ir nozīmīgs šīs konferences dalībnieks.

2. Gada izaugsmes pētījuma par 2014. gadu nepārtrauktība un padziļināšana

2.1. Atzinums par gada izaugsmes pētījumu par 2014. gadu ir **turpinājums** iepriekšējos Komitejas atzinumos par Eiropas pusgadu paustajam viedoklim, ko papildina valstu Ekonomikas un sociālo lietu padomju un tām līdzīgu padomdevēju struktūru ieguldījums. Komiteja norāda uz **šādiem secinājumiem, kas 2014. gadā joprojām ir aktuāli**:

- nekavējoties jāīsteno progresīvais, bet sarežģītais pastiprinātas koordinācijas process jeb t. s. **“Eiropas pusgads”**, reaģējot uz Eiropas vēsturē smagāko daudzdimensiju krīzi, kas atklāja trūkumus nepabeigtajā EMS;
- izaugsmes nostiprināšana **stratēģijas “Eiropa 2020”** mērķos; konkrēti, izglītības, apmācības, mūžizglītības svarīgā nozīme; aktīvi pasākumi nodarbinātības tirgū, uzņēmējdarbības veicināšana, pašnodarbinātība; sociālās iekļaušanas politika; energoefektivitāte;
- ekoloģiska pāreja uz **ilgtspējīgas ražošanas un patēriņa** modeli ir noteicošais faktors, lai pārvarētu krīzi;
- palielinās **atšķirības** starp dalībvalstīm, reģioniem un teritorijām, starp centru un perifēriju; kohēzijas politika ir absolūti nepieciešama, lai nodrošinātu konverģenci Eiropas Savienībā;
- Eiropas iestādēm un dalībvalstīm konkrēti jāīsteno reformas;
- **valsts parāda palielināšanās** banku nozares krīzes rezultātā;
- nepieciešama **diferencēta fiskālā konsolidācija**, kas sekmētu izaugsmi; publisko finanšu konsolidācijas politika jāorientē uz ilgāku laika periodu un pienācīgu līdzsvaru starp ieņēmumiem un izdevumiem, piedāvājumu un pieprasījumu;
- līdztekus **steidzami jāīsteno izaugsmi, nodarbinātību un konkurētspēju veicinoša iniciatīva**; vajadzības gadījumā konkrēti jāīsteno reformas preču un pakalpojumu, un nodarbinātības tirgos; atbalsts investīcijām un solidaritātes politikai; **banku savienības** pilnīga izveide;
- krīzes pārvarēšanai īstenoto politiku smagās sociālās sekas; strukturālo reformu izmaksu un ieguvumu attiecībā jāņem vērā **sociālais taisnīgums un vienlīdzība**; jāizvērtē šo reformu sociālā ietekme;
- sociālo partneru autonomijas un koplīgumu ievērošana; cieša sadarbība un apspriešanās ar **sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību**; Eiropas pusgada demokrātiskās leģitimitātes stiprināšana; sociālā dialoga pastiprināšana, īpaši saistībā ar nodarbinātības tirgus reformām.

2.2. Atbilstīgu instrumentu piemērošana izaugsmes pētījumā

2.2.1. EESK konstatē, ka ar Eiropas pusgada procesu koordinācija pakāpeniski tiek virzīta uz dalībvalstīm saistošāku ekonomikas pārvaldību, jo 2013. gada nogalē izvērtētie katrai konkrētajai valstij adresētie ieteikumi tiks ņemti vērā, lai 2014. gada **pavasārī izstrādātu nākamos ieteikumus** un iekļautu tos VRP. Ekonomikas politiku pastiprinātas koordinācijas mērķa īstenošanas novērtēšanai paredzēto dažādo Eiropas pusgada instrumentu savstarpējā saikne ir “smalks pulksteņa mehānisms”, kura darbību, diemžēl, patlaban pārzina **tikai daži Eiropas un valstu eksperti**.

⁽⁶⁾ Jauna globāla partnerība: pilsoniskās sabiedrības viedoklis par programmu laikposmam pēc 2015. gada.

2.2.2. Komisija 2013. gada rudenī pirmo reizi izvērtēja eurozonas **valstu budžeta projektus** pirms to apspriešanas un pieņemšanas valstu parlamentos. Komisija neprasīja pārskatīt nevienu no 13 eurozonas valstu budžeta projektiem, tādējādi pagaidām novēršot leģitimitātes konfliktu. Tomēr brīdināšanas mehānisma ziņojumā, kurā izvērtēts aptuveni desmit makroekonomisko rādītāju ⁽⁷⁾, norādīts, ka **šogad sešpadsmit valstis** tiks vērtētas padziļināti, lai noskaidrotu, vai tajās pastāv nelīdzsvarotība un vai tā ir pārāk liela vai ne.

2.2.3. Komisija pašreizējo situāciju vērtē kā **pagrieziena punktu** virzībā uz **atveseļošanas kopumā (1,1 % eurozonā un 1,4 % ES 28 dalībvalstīs)**, tāpēc to vajadzētu pastiprināt. Komiteja pauž bažas, ka šāda neliela atveseļošanās tomēr nav vērojama visās dalībvalstīs. Tomēr Komiteja atzīst zināmu progresu šajā gada izaugsmes pētījumā, kurā **par galveno prioritāti izvirzīta izaugsmes un konkurētspējas veicināšana**. Komiteja sekos līdzi minētās prioritātes īstenošanai, lai pārliecinātos, ka 400 miljardi *euro* tiks piešķirti šīs prioritātes īstenošanas projektiem. Komiteja raudzīsies, lai jaunais konverģences un konkurētspējas instruments palīdzētu grūtībās nonākušajām valstīm paātrināt reformas un nodrošināt to kvalitāti.

2.3. Joprojām vērojama nenoteiktība?

2.3.1. Gada izaugsmes pētījumā uzsvērts, ka **situācija nedaudz uzlabojas**. Komiteja pauž bažas par Komisijas dokumentā norādītajiem problēmjautājumiem, piemēram, saikni starp grūtībās nonākušām bankām un valstu parādu, jauno tirgus ekonomikas valstu pieprasījuma samazināšanos, finanšu sistēmas sadrumstalotību, augsto bezdarba līmeni, kas apdraud perspektīvas un rada šķēršļus izaugsmei.

2.3.2. EESK konstatē, ka gada izaugsmes pētījuma par 2014. gadu saturs kopumā ir optimistiskāks nekā SVF un ESAO prognozes, kuras liecina, ka pasaules ekonomikas atveseļošanās norit lēnāk nekā prognozēts 2013. gada maijā, jo ir pavājinājušās jauno tirgus ekonomikas valstu tautsaimniecības perspektīvas ⁽⁸⁾. Pēdējos gados Komisija nereti bijusi pārāk optimistiska, paziņojot par ekonomikas stāvokļa uzlabošanu, kas tā arī nav konkretizējies. Komiteja prasa nākamajam Komisijas sastāvam pārskatīt **ekonomikas prognozes un vajadzības gadījumā mainīt virzību**. Komiteja uzsver, ka jebkurā gadījumā stagnācija vai pārāk lēna ekonomikas atveseļošanās apdraud sociālās aizsardzības sistēmas, it īpaši valstīs, kurās šīs sistēmas vēl nav stabilas.

2.3.3. Nodarbinātības tirgus stāvoklis, kas pasliktinājies krīzes dēļ, neuzlabojas līdz ar ekonomikas stabilizēšanos; gada izaugsmes pētījumā vienīgi norādīts, ka atveseļošanās un nodarbinātības līmeņa paaugstināšanās notiek ar laika nobīdi. Ja šāda nobīde saglabāsies, var rasties **ilgtermiņa strukturāls bezdarbs**. Tāpēc dažādos veidos **jāstimulē iesaistīšanās darba tirgū**: kvalifikācija, mūžizglītība, sociālo partneru līdzdalība, kā arī programmas publiskā un privātā sektora ieguldījumiem, kas rada darba vietas.

2.3.4. Ir pārāgri apgalvot, ka krīze eurozonā ir pārvarēta. Apdraudējumi vēl nav novērsti, tostarp risks, ka pārāk zema inflācija (nepilns 1 %), kas saglabājas ilgākā laika periodā, var radīt **deflāciju**, kas savukārt var nopietni apdraudēt izaugsmes perspektīvas. Šajā aspektā būtiska nozīme ir **ECB monetārajai politikai**. Komiteja norāda arī uz risku, ka vairākas bankas joprojām ir pārāk vājas, lai pildītu savus pienākumus. Nākamais spriedzes tests, ko veiks ECB pārraudzībā, būs svarīgs finanšu nozares stāvokļa rādītājs.

2.3.5. Gada izaugsmes pētījumā atzīts, ka **grūtības būs tiem uzņēmumiem**, kuriem atsevišķās valstīs prognozē vāju izaugsmi un apgrūtinātu piekļuvi aizdevumiem; tāpēc daudzi MVU nonāk grūtībās un bankrotē.

2.3.6. EESK atzīst, ka pašreizējās **ekonomiskās un sociālās atšķirības** apgrūtina vienotu prioritāšu noteikšanu visā Eiropas Savienībā. Lai sagatavotu atbilstīgus ieteikumus katrai konkrētajai valstij, Komiteja iesaka veikt konkrētus pasākumus, lai nodrošinātu **Komisijas dialogu** ar pilsonisko sabiedrību un stiprinātu **sociālo dialogu**.

⁽⁷⁾ Rādītāji, kurus izmanto, lai novērstu un koriģētu makroekonomisko nelīdzsvarotību: norēķinu konta atlikums; neto starptautisko ieguldījumu postenis; *euro* reālais efektīvais kurss; eksporta tirgus daļa; darbaspēka vienības nominālās izmaksas; nekustamā īpašuma cenas, neņemot vērā inflāciju; privātā sektora kredītu plūsma; bezdarba līmenis (3 gadu vidējais rādītājs); privātā sektora parāds; publiskā sektora parāds; finanšu nozares pasīvu kopsumma.

⁽⁸⁾ ESAO, *Perspectives économiques, analyses et projections, Zone Euro – Résumé des projections économiques* [Ekonomikas perspektīvas, analīze un prognozes, Eurozona – Ekonomikas prognožu kopsavilkums] (2013. gada novembris), <http://www.oecd.org/fr/eco/perspectives/zoneeuroprojectionseconomiques.htm>.

2.3.7. EESK joprojām ir nobažījies par krīzes radītajām problēmām. Komiteja pauž nopietnas bažas par to, kādas sekas būs 2014. gadā gaidāmajai banku aktīvu kvalitātes pārskatīšanai un spriedzes testiem, t. i., uzraudzībai, kurai jābūt efektīvai, bet banku savienība tai nenodrošinās tūlītējus risinājumus.

2.3.8. EESK ir gandarīta, ka panākta vienošanās par Noguldījumu garantiju sistēmu direktīvu un Banku sanācijas un noregulējuma direktīvu. **Banku savienības izveide, īpaši uzraudzības un noregulējuma aspektā**, būs nozīmīgs faktors, lai atjaunotu un palielinātu uzticēšanos. Tāpēc EESK aicina pēc iespējas ātrāk pieņemt vienoto noregulējuma mehānismu, kas ir svarīgs noregulējuma instruments jaunas banku nozares krīzes gadījumā. Komiteja ir ļoti sarūgtināta, ka nesenoajā Padomes sanāksmē netika panākta vienošanās par banku savienības pilnīgu izveidi un priekšroka dota starpvaldību procedūrai.

3. Stabilizācija, bet sadrumstalotība

3.1. Gada izaugsmes pētījumā atzīts, ka ES tirdzniecības īpatsvars pasaulē būtiski sekmē labklājību Eiropas Savienībā, kas ekonomikas atveseļošanu orientē uz **izaugsmi, ko lielā mērā nodrošina eksports** uz jaunajām tirgus ekonomikas valstīm, īstenojot atsevišķās valstīs iekšējo devalvāciju.

Sīvas starptautiskas konkurences apstākļos ES joprojām ir vadošā pozīcijā pasaules tirdzniecības jomā, lai gan **vērtību plūsmās un ķēdēs vērojamas būtiskas izmaiņas**. ES cenšas arī garantēt lielāku atvērtību ieguldījumu piesaistei. Reaģējot uz šīm pārmaiņām, Savienība uzsākusi divpusējas sarunas par tirdzniecību un ieguldījumiem, kā arī divpusējo nolīgumu īstenošanu. Komiteja uzmanīgi seko līdzi, lai visos nolīgumos tiktu ievēroti noteikumi, standartu un vērtības, vajadzības gadījumā izmantojot aizsardzības pasākumus vai strīdu izšķiršanu PTO, kā arī iesaistoties nolīgumu īstenošanas uzraudzības mehānismos.

3.2. Pirmajos gada izaugsmes pētījumos par absolūtu prioritāti izvirzīto stingro un vispārējo taupības politiku patlaban nomaina diferencēta politika ar niansētākiem budžeta konsolidācijas mērķiem. EESK atbalsta dalībvalstīm adresēto aicinājumu rūpīgāk sagatavot attiecīgās konsolidācijas programmas un lielāku uzmanību pievērst to **kvalitātei, saturam un samēram**. EESK pieņem zināšanai, ka Komisija nepārprotami uzsver budžeta politikas ietekmi uz izaugsmi, publiskā sektora efektivitāti un sociālo taisnīgumu un nosoda videi kaitīgas subsīdijas.

3.3. Kā jau uzsvērts atzinumā par EMS sociālo dimensiju, EESK ir norūpējies par to, ka ekonomiskie un sociālie apstākļi liecina par **būtiskām atšķirībām** valstīs vai valstu grupās ekonomikas atveseļošanas jomā, kā arī saistībā ar sociālo nevienlīdzību, kas apdraud visu dalībvalstu kopīgu turpmāko labklājību. ES uzdevums ir **novērst** pieaugošo **ekonomisko un sociālo sadrumstalotību** ne tikai eirozonā, bet arī vienotajā tirgū. EESK atkārtoti aicina izstrādāt pamatdirektīvu nabadzības apkarošanai, kas veicinātu iekļaušanos darba tirgū.

3.4. Visām ES dalībvalstīm jāīsteno reformas, kas sekmētu pielāgošanos mainīgajai ekonomiskajai situācijai. Kā uzsvērts iepriekšējā Komitejas atzinumā par gada izaugsmes pētījumu par 2013. gadu, strukturālo reformu izmaksas un ieguvumi taisnīgi jāsadala starp visiem dalībniekiem (darba ņēmējiem, māsaiņniecībām/patērētājiem un uzņēmumiem).

3.5. EESK uzskata, ka gada izaugsmes pētījuma par 2014. gadu prioritātes nav pietiekami saistītas ar **stratēģiju “Eiropa 2020” un tās kvantitatīvajiem mērķiem**. Komiteja vēlreiz pauž bažas par **nepietiekamo progresu** minētās stratēģijas mērķu īstenošanā. Komiteja vēlas uzzināt, kāpēc nav noskaidroti progresa trūkuma cēloņi, un ar interesi gaida pārskatīšanu termiņa vidū; pauž satraukumu par arvien izteiktākām atšķirīgām tendencēm ekonomikas, nodarbinātības, bezdarba un nabadzības jomā Eiropas Savienībā. Atsevišķās jomās stratēģijas “Eiropa 2020” mērķis tikai attālinās. Bezdarbs Eiropas Savienībā, šķiet, stabilizējas 10,9 % līmenī (12,1 % eurozonā); kopš ekonomiskās un monetārās savienības izveides tas nekad nav bijis tik augsts.

3.6. Lai gan iestādes jau kopš 2011. gada aicina nekavējoties stiprināt EMS sociālo dimensiju, Komiteja ir sarūgtināta par 2013. gada decembra Eiropadomes sanāksmes neapmierinošajiem rezultātiem, kaut arī šī prioritāte bija iekļauta Eiropadomes darba kārtībā. Komiteja vēlas atgādināt, ka Eiropadomes rīcībā bija **efektīvi novērtēšanas instrumenti, kas izmantoti ziņojumā par nodarbinātību**. Komiteja konstatē, ka Eiropas pusgadā sociālo rādītāju kopums iekļauts ziņojumā par nodarbinātību, un iesaka to iekļaut vienotā uzraudzības sistēmā, kas vienādā mērā attiecas kā uz ekonomisko, tā arī sociālo dimensiju. Papildus mērķiem valsts parāda un budžeta deficīta jomā ir jānosaka **kvantitatīvi mērķi nodarbinātības un sociālajā jomā**. Tiem piemēros līdzīgus korekcijas un solidaritātes mehānismus, lai pārvarētu sociālo nevienlīdzību un veicinātu ieguldījumus sociālajā jomā. EESK jau sen norādīja, ka ir **ļoti vajadzīgi** tādi **ieguldījumi**, tai skaitā sociālajā jomā, kas radītu darba vietas, mazinātu nabadzību un novērstu sociālo atstumtību. Šim mērķim jāizmanto kā privātie, tā arī publiskie ieguldījumi un, ja nepieciešams, jāīsteno **strukturālās reformas**.

3.7. EESK arī uzsver, ka dalībvalstu strukturālās problēmas jārisina, novēršot to cēloņus. **Strukturālā konkurētspēja, ekonomikas izaugsme un spēcīga sociālā dimensija** ir galvenie faktori, kas palīdzēs pārvarēt krīzi Eiropā. Nesen ierosinātais sociālo rādītāju kopums jāizmanto, lai ciešā sadarbībā un vienojoties ar sociālajiem partneriem nostiprinātu pārmaiņas īstermiņā un vidējā termiņā.

3.8. Jaunajā ekonomikas pārvaldībā jāiekļauj **dzimumu dimensija**. Komiteja aicina Eiropas iestādes un dalībvalstis reformās, īpaši VRP un konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos, ņemt vērā dzimumu dimensiju, visos instrumentos definēt dzimumspecifiskos datus un precizēt sieviešu un vīriešu nevienlīdzības ietekmi uz izaugsmi.

3.9. Tā kā **valstu politikas netiek pietiekami koordinētas**, atsevišķa kādas dalībvalsts politika var negatīvi ietekmēt citas dalībvalsts politiku. Tas minēts arī gada izaugsmes pētījumā, tomēr paziņojumā uzsāktās pārdomas ir jāpadziļina attiecībā uz vērīgu ekonomisko reformu projektiem, lai izveidotu **saskaņotu strukturālo reformu grafiku**. Šīs pārdomas ietver **fiskālo un sociālo konkurenci, energoresursu struktūru un migrācijas politiku**, kas var radīt negatīvas sekas citās dalībvalstīs.

3.10. Galvenais uzdevums šobrīd ir **atbalstīt ekonomikas atveseļošanu**, šajā nolūkā pienācīgi īstenojot vērīgas ekonomiskās reformas, stiprinot **strukturālo konkurētspēju**, t. i., inovācijas spēju, spēju paaugstināt pakalpojumu un preču kvalitāti, pārskatīt darba un vadības organizāciju, attīstīt pētniecību un izstrādāt lietojumus, vienlaikus ņemot vērā arī **citus cenu konkurētspējas faktoros**, piemēram, produktīvā kapitāla izmaksas, darbaspēka izmaksas, kā arī *euro* maiņas kursu, kas šķiet pārāk augsts.

4. Ilgtspējīgu izaugsmi veicinoši ilgtermiņa ieguldījumi

4.1. EESK pauž nožēlu, ka nepietiekama uzmanība pievērsta ieguldījumiem un **iekšējā pieprasījuma** veicināšanai. Eiropai ir vajadzīga izaugsme un darba vietas, tāpēc ir vajadzīga **jauna ES ieguldījumu programma**. EESK atkārtoti norāda uz Komitejas priekšlikumiem par ieguldījumu plānu, kas orientēts uz pienācīgas kvalitātes darba vietu radīšanu, īpaši jauniešiem, ilgtspējīgu attīstību, inovatīviem nākotnes projektiem, kā arī par izglītību, pētniecību, infrastruktūru un ekoeftektivitāti. Par galvenajiem kritērijiem šajā programmā jāizvirza darba vietu radīšana, tās rezultātā gaidāmā nabadzības līmeņa pazemināšana, kā arī publisko finanšu sloga samazināšana, pateicoties plašākai iesaistei darba tirgū.

4.2. Ar šo ieguldījumu programmu jāpapildina un jāstiprina **uzņēmumu konkurētspējas** uzlabošanas atbalsta pasākumi un jāveicina ekonomikas atveseļošana, lai stiprinātu ES ekonomikas pozīciju starptautiskajā mērogā un nodrošinātu labklājīgu, iekļaujošu un resursu izmantošanas ziņā efektīvu nākotni. Solidaritāte un godprātība gan valsts, gan Eiropas mērogā ir svarīgi faktori, lai īstenotie pasākumi būtu politiski un sociāli pieņemami un dotu vispārēju labumu.

4.3. EESK pauž gandarījumu, ka **dabas resursu** efektīva izmantošana un **enerģētikas politikas** īstenošana ir viena no gada izaugsmes pētījuma par 2014. gadu prioritātēm izaugsmes un konkurētspējas veicināšanai. Komiteja uzskata, ka **iekļaujoša zaļā ekonomika** būs galvenais uzdevums tuvākajos gados un **viens no virzītājspēkiem krīzes pārvarēšanai**. Izaugsmi un nodarbinātību stimulējošie pasākumi jāvirza uz ekoloģisku pāreju, lai līdz 2050. gadam panāktu ekoeftīvu ekonomiku ar zemu oglekļa emisiju līmeni. Eiropas Savienībai šis process ir jāpaātrina.

4.4. Tā kā ar budžeta ierobežojumiem vien nevar veicināt izaugsmi, EESK aicina Komisiju plašāk attīstīt idejas par politiku tādās jomās kā privātie ieguldījumi, MVU piekļuve aizdevumiem, patēriņa līmeņa paaugstināšana un strukturālās reformas fiskālās politikas jomā. Valstu līmenī īstenojamie pasākumi trīs šādās jomās – **ieguldījumi, patēriņš, nodokļi** – būs pilnībā rezultatīvi tikai tad, ja būs skaidri noteikta, saskaņota un uz ilgtspējīgu attīstību un kopēju labklājību orientēta **ES sistēma**.

4.5. EESK vēlreiz norāda uz Komitejas ieteikumiem par **atbalstu ieguldījumiem** ES līmenī, tostarp **emitējot EIB** vai EIF **obligācijas**, lai finansētu izaugsmi, piesaistītu globālo uzkrājumu pārpalikumu, paredzot iespēju no valsts parāda izslēgt dažus nākotnei svarīgus strukturālus ieguldījumus, un pievērstu pastiprinātu uzmanību rūpniecības politikai.

4.6. Lai palielinātu **iekšējo pieprasījumu** Eiropā, ir vajadzīga plašāka iesaistīšanās darba tirgū, jāuzlabo publiskie nodarbinātības pakalpojumi un aktīvi pasākumi darba tirgū. Šajā saistībā atzinīgi vērtējama **garantija jauniešiem**, kaut arī tai piešķirts pārāk mazs finansējums. Jānodrošina arī **stabilas nodarbinātības un darba algas perspektīvas** algotiem darbiniekiem un pašnodarbinātajiem, jo citādi nebūs iespējams atjaunot uzticēšanos un patēriņu.

4.7. Lai veicinātu iekšējā tirgus darbību, ir svarīgi, lai darba līgumu tiesību aktu modernizēšanā ar mērķi panākt lielāku **elastīgumu** darba tirgū tiktu pienācīgi ņemta vērā arī **darba tirgus “drošības” dimensija**. Pēc Eurostat aplēsēm, 2011. gadā trūcīgo darba ņēmēju īpatsvars ES jau bija 8,7%⁽⁹⁾, un ekonomikas krīzes apstākļos nabadzība skar arvien lielāku iedzīvotāju skaitu.

4.8. Komisijas aicinājums panākt efektīvāku sociālo aizsardzību, lai atbalstītu sociālās pārmaiņas un pakāpeniski samazinātu **nevienlīdzību un nabadzību**, jāsaprot kā prasība sniegt kvalitatīvus pakalpojumus neaizsargātākajām iedzīvotāju grupām. Eurostat dati⁽¹⁰⁾ liecina, ka 2012. gadā vienai ceturtdaļai ES iedzīvotāju, t. i., gandrīz 125 miljoniem cilvēku, draudēja nabadzība vai sociālā atstumtība. Kopš 2008. gada šis skaitlis pieaug nevis sociālās aizsardzības sistēmu neapmierinošas pārvaldības dēļ, bet gan ekonomikas krīzes dēļ un arī tāpēc, ka īstenotajās politikās netika pietiekami ņemti vērā sociālās vienlīdzības un taisnīguma jautājumi.

4.9. Šajā saistībā EESK vēlreiz uzsver, ka strukturālo reformu izmaksas un ieguvumi taisnīgi jāsadala starp visiem dalībniekiem; tas galvenokārt nozīmē to, ka jau tagad ir svarīgi apsvērt, kā **pārdalīt ieguvumus**, ko ceram sagaidīt **no ekonomikas stāvokļa stabilas uzlabošanās**. EESK atkārtoti aicina Komisiju paskaidrot, kāds ir tās viedoklis par darba algām, inflāciju un ražīgumu.

5. Pārvaldības uzlabošanās vēl ir ierobežota un nevienmērīga

5.1. EESK uzskata, ka jaunās ES ekonomikas pārvaldības novērtēšanas posmā **vajadzētu vienkāršot** procedūras. Kā jau norādīts Komitejas atzinumos, Eiropas pusgada grafiks ir pārslogots ar instrumentiem: Stabilitātes un izaugsmes pakts, LSKP, sešu tiesību aktu kopums, divu tiesību aktu kopums utt. EESK konstatē, ka šāda pārvaldības attīstība, pat ja tā ir sarežģīta, šķiet, ir pārliecinājusi tirgus par ES un dalībvalstu apņemšanos sasniegt **EMS mērķus**. Turpmāk ir jānodrošina ticamības, nepārprotamības un leģitimitātes savstarpējā saikne.

5.2. Attiecībā uz **sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības** līdzdalību šķiet, ka gada izaugsmes pētījumā galvenokārt uzsvērts atbalsts valstu līmenī, bet nepietiekama uzmanība pievērsta minēto dalībnieku faktiskajai dalībai politikas pamatnostādņu definēšanā un politikas īstenošanā. Sabiedrības ticība un atbalsts reformām ir atkarīgs no ciešas sadarbības un vienošanās ar sociālajiem partneriem, un tas ir priekšnoteikums reformu veiksmīgai īstenošanai.

5.3. Eiropas iedzīvotāji sagaida no Eiropas un dalībvalstīm, ka jaunā pārvaldība palīdzēs risināt arī **citus problēmjautājumus**, kas skar iedzīvotājus: cīņa ar globālo sasilšanu, enerģētikas politika, rūpniecības politika, resursu pārdomātas un efektīvas izmantošanas veicināšana u. c. Šajā saistībā EESK pauž gandarījumu par Komisijas noteiktajām prioritātēm enerģētikas jomā.

5.4. Īstenojot ekonomikas un sociālo pārvaldību ar vienotu uzraudzības procedūru, varētu ieviest stimulējošu mehānismu **valsts reformu atbalstam**, lai veicinātu **konverģenci un konkurētspēju**. Gada izaugsmes pētījumā par 2014. gadu iekļauta atsauce uz saturīgām debatēm par jaunu konverģences un konkurētspējas instrumentu ar **“līgumtiesiskiem noteikumiem”** vai “konkurētspējas līgumiem”, kas ietver dalībvalstu saistības veikt reformas apmaiņā pret finanšu atbalstu to īstenošanai. Komiteja uzskata, ka **debates jāturpina bez steigas**, lai precizētu finansēšanas veidu (pievienotā vērtība salīdzinājumā ar pašreizējiem struktūrfondiem; kādas reformas jāatbalsta; finanšu instrumenta apjoms; finansēšanas avots) un līgumtiesisko noteikumu orientāciju. Līgumtiesiskā pieeja attiecībā uz konverģences un konkurētspējas instrumentu varētu nodrošināt rīcības brīvību valsts līmenī, lai plašāk iesaistītu pilsonisko sabiedrību. Turklāt tas varētu būt vidusceļš starp brīvprātīgu koordināciju un obligātajām prasībām tajās jomās, kurās Savienībai pašlaik ir ierobežota kompetence. Dalībvalstis to no jauna apspriedīs Padomes sanāksmē 2014. gada oktobrī.

5.5. EESK pauž bažas, ka darba **nodokļu** pārņemšana, piemēram, uz patēriņu, pašreizējos apstākļos varētu mazināt iekšējo pieprasījumu. Komiteja pauž bažas arī par to, ka dalībvalstu savstarpējā konkurence, cenšoties noteikt pēc iespējas zemākas algas, var vēl vairāk samazināt pieprasījumu.

⁽⁹⁾ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130424/LDM_BRI\(2013\)130424_REV1_FR.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130424/LDM_BRI(2013)130424_REV1_FR.pdf).

⁽¹⁰⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-05122013-AP/EN/3-05122013-AP-EN.PDF.

5.6. Attiecībā uz **vides nodokļiem** EESK ar interesi atzīmē, ka Komisija noteikusi šādu prioritāti: pārskatīt darba nodokļus, lai virzītu tos uz citām saistītām nodokļu bāzēm, tostarp piesārņojumu. Ir jāveic pasākumi vides nodokļu reformu veicināšanai dalībvalstīs, jo šīs reformas var sekmēt budžeta konsolidāciju un palīdzēt samazināt dabas resursu un importētā fosilā kurināmā patēriņu. Salīdzinājumā ar netiešajiem nodokļiem, tam būs mazāka negatīvā ietekme uz izaugsmi un nodarbinātību.

5.7. Jautājumā par **īpašuma nodokļiem**, kas gada izaugsmes pētījumā minēti vienīgi kā viena no alternatīvām darba nodokļiem, Komiteja aicina Komisiju paskaidrot savu nostāju un nākamajā gada izaugsmes pētījumā iekļaut konkrētus elementus.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Henry MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu, un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā”

(kodificēta redakcija)

COM(2013) 932 final – 2010/0095 (COD)

(2014/C 214/11)

Eiropas Parlaments 2014. gada 13. janvārī un Padome 2014. gada 21. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43., 114. un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko noteikumu, un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā” (kodificēta redakcija)

COM(2013) 932 final – 2010/0095 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un Komiteja par šo tematu jau ir paudusi viedokli 2010. gada 14. jūlijā (*) pieņemtajā atzinumā CESE 966/2010, Komiteja 496. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 26. un 27. februārī (26. februāra sēdē), ar 224 balsīm par, 4 balsīm pret un 13 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2014. gada 26. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

(*) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu, un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā” (kodificēta redakcija), OV C 44, 11.2.2011., 142. lpp.

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV